

Opinnäytetyö (YAMK)

Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen koulutusohjelma

2011

Johanna Vainio ja Linda Wessman

PK-YRITYKSET KOULUJEN YRITTÄJYYSKASVATUSTYÖN TUKENA

– Varsinais-Suomen Yrittäjien ja YES-keskuksen
koulu-yritysyhteistyön kehittämishanke

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Johanna Vainio ja Linda Wessman

PK-YRITYKSET KOULUJEN YRITTÄJYYSKASVATUSTYÖN TUKENA

Tässä opinnäytetyössä on avattu yrittäjyyskasvatuksen ja koulu-yritysyhteistyön käsitteitä sekä kuvattu koulujen ja yritysten välistä suhdetta sekä yhteistyöaluetta. Teoreettinen viitekehys on rakennettu yrittäjyyskasvatuksen ja koulu-yritysyhteistyön sekä niihin liittyvän verkostomaisen toiminnan ja kumppanuusajattelun pohjalta. Varsinais-Suomen alueella toimiville pk-yrityksille toteutettiin kysely, jolla selvitettiin yritysten näkökulmia yrittäjyyskasvatukseen ja koulu-yritysyhteistyöhön. Kyselyn tuloksia jatkotyöstettiin opettajatyöryhmien ja seutukunnallisten yrittäjyyskasvatusta ohjaavien tiimien sisällä. Tutkimukselliseksi lähestymistavaksi muodostui toimintatutkimus, joka sisälsi eri aineistokeruumenetelmiä. Toimintatutkimuksen avulla tavoiteltiin käytännön hyötyä ja käyttökelpoista tietoa sekä tuotettiin tietoa käytännön toiminnan kehittämiseksi. Tässä opinnäytetyössä toimintatutkimusta tehtiin ryhmien välisten suhteiden tasolla ja eri toimijoiden mukanaolo teki siitä myös alueellisen verkoston toimintatutkimuksen.

Opinnäytetyölle ja siitä syntyneelle kehittämishankkeelle asetettiin seuraavat tavoitteet: selvittää varsinaissuomalaisen pk-yritysten yleinen mielipide yrittäjyyskasvatuksesta ja koulu-yritysyhteistyöstä, kartoittaa koulu-yritysyhteistyön mahdollisuuksia yrityksissä ja määritellä koulu-yritysyhteistyöhön liittyvien palveluiden tärkeyttä ja tarvetta sekä kerätä toimeksiantajan käyttöön yritysrekisteri yrittäjille suunnattujen palveluiden tueksi ja opettajille yrityskontaktien löytämiseksi. Kehittämisprosessi syntyi toimeksiantajan eli Varsinais-Suomen Yrittäjien ja YES-keskuksen kanssa yhdessä asetetuista tavoitteista.

Yrityksille suunnattu kysely, joka toimi prosessin avauksena, nosti esille yritysten näkökulman ja roolin yrittäjyyskasvatustyössä ja koulu-yritysyhteistyön kentässä. Vastauksista löydettiin yrittäjille tärkeitä teemoja, jotka motivoivat heitä aloittamaan ja tekemään yhteistyötä koulujen ja oppilaitosten kanssa. Kyselytutkimuksessa esiin nousevien näkemysten pohjalta jatkettiin tutkimusta pohtimalla yritysyhteistyön toteuttamista ja määriteltiin asiantuntijatyöryhmien avulla keinoja, joilla oppilaitosten ja yritysten välistä yhteistyötä voidaan kehittää palvelemaan entistä paremmin yrittäjyyskasvatuksen päämääriä. Toimintatutkimuksen johtopäätöksistä syntyi toiminta- ja kehittämis ehdotuksia jatkoon. Nämä jaettiin viestinnällisiin toimenpiteisiin, yrityspalveluiden kehittämiseen liittyviin toimenpiteisiin ja toimenpiteisiin, jotka parantavat yritysten ja koulujen välistä vuorovaikutuksen. Lopuksi ehdotettiin keinoja työn seurantaan ja annettiin ideoita uusiin tutkimuksiin sekä ehdotettiin jatkotyön hankkeistamista.

ASIASANAT:

Yrittäjyyskasvatus, yrittäjyys, koulu-yritysyhteistyö, yhteistyö, kumppanuus

Johanna Vainio and Linda Wessman

SMEs SUPPORTING ENTREPRENEURSHIP EDUCATION

This thesis studies the concepts of entrepreneurship education and school-business collaboration as well as the relationship and cooperation between schools and businesses. The theoretical framework is built on theories of entrepreneurship education, school-business collaboration, network-related activities and a partnership approach. The survey for SMEs operating in Southwest Finland was carried out in order to clarify the business aspects of entrepreneurship education and school-business collaborations. The survey results were further elaborated in the teacher workshops and sub-municipal entrepreneurship education teams. The action research, which contains different data collection methods, was selected as the research method. The action research pursued a means of practical benefits and useful information and produced information on the development of the practical operations. In this thesis action research was carried out at the level of inter-group relations, and the involvement of different players made it to action research of the regional network.

For this thesis and the development project which started from this work the following objectives were defined: to determine the SMEs opinion on entrepreneurship education and school-business cooperation, to identify school-business cooperation opportunities in enterprises and to define the importance and need for services related to school-business cooperation as well as to collect company register to support services for entrepreneurs and to support teachers in finding business contacts. The development process was formed based on objectives which were defined in collaboration with the Federation of Finnish Enterprises of Southwest Finland and the YES Centre.

The survey for SMEs raised up the business perspective and the role of enterprises in entrepreneurship education and in school-business cooperation. The survey responses showed the important themes that motivate entrepreneurs to initiate and cooperate with schools and colleges. Based on these views the research continued by using expert workgroups in order to determine how business cooperation should be executed to better serve the goals of entrepreneurship education. Based on the conclusions of the study operating and development proposals for the future were made. These included communicational measures, business services development related measures and measures that improve the interaction between schools and businesses. Finally, means were proposed for monitoring the work and ideas were given for new studies and projects.

KEYWORDS:

Entrepreneurship education, entrepreneurship, school-business collaboration, cooperation, partnership

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	7
2 TAUSTA JA TIETOPERUSTA	10
2.1 Yrittäjyys ja yrittäjyyskasvatus	10
2.2 Yrittäjyyttä ja yrittäjyyskasvatusta tukeva oppimisympäristö	16
2.3 Koulu-yritysyhteistyö	18
2.3.1 Koulu-yritysyhteistyön muodot	18
2.3.2 Koulu-yritysyhteistyön toimintaympäristö	22
2.3.3 Kumppanuusajattelu yrittäjyyskasvatuksen tukena	26
2.4 Yrittäjyys Suomessa	30
2.5 Varsinais-Suomen Yrittäjät	30
2.6 Varsinais-Suomen YES-keskus	32
2.6.1 YES-keskuksen palvelut	33
2.6.2 Yrittäjyyskasvatuksen maakunnallinen ja seudullinen ohjaus	34
2.7 Yrittäjyyskasvatus tutkimuksen kohteena	36
3 TARKOITUS JA TAVOITTEET	39
4 TOTEUTUS	42
4.1 Tutkimusstrateginen lähestymistapa	42
4.2 Kyselytutkimus yrityksille	44
4.3 Asiantuntijaryhmät	46
5 TULOKSET	50
5.1 Kyselytutkimuksen kvantitatiivinen analysointi	50
5.1.1 Vastaajaprofiili	50
5.1.2 Yrittäjien yleinen mielipide yrittäjyyskasvatukseen osallistumisesta	51
5.1.3 Koulu-yritysyhteistyön mahdollisuudet yrityksissä	52
5.1.4 Koulu-yritysyhteistyöhön liittyvien palveluiden tärkeys ja tarve	57
5.2 Kyselytutkimuksen teema-analyysi	60
5.2.1 Hyödyt	61
5.2.2 Asenteet	65
5.2.3 Ideat toiminnan kehittämiseksi	69
5.2.4 Suorat yhteistyöehdotukset	71
5.3 Yritysrekisteri	71
5.4 Idearuutu-aineiston analysointi	72
5.5 Kyselyn käsittely yrittäjyyskasvatusta tukevissa asiantuntijaryhmissä	80

6 ARVIOINTI	82
6.1 Tavoite, menetelmät ja päätulokset	82
6.2 Kyselytutkimuksen luotettavuus	82
6.2.1 Reliaabelius	83
6.2.2 Validius	84
6.3 Tutkimuksen hyödyllisyys ja käyttökelpoisuus	86
7 POHDINTA	87
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOEHDOTUKSET	90
8.1 Toimintatutkimuksen johtopäätökset	90
8.2 Toiminta- tai kehittämis ehdotukset	91
8.2.1 Viestinnälliset toimenpiteet	91
8.2.2 Yrityspalveluiden kehittäminen	92
8.2.3 Vuorovaikutuksen parantaminen	93
8.3 Työn seuranta ja uudet tutkimusaiheet	94
8.4 Jatkotyön hankkeistaminen	94
LÄHTEET	96
 KUVAT	
Kuva 1. Round table -keskustelu Yrittäjyyden ytimessä -seminaarissa	72
Kuva 2. Idearuutu: Gasthaus Pooki	74
Kuva 3. Idearuutu: Punanaamio-Salure Oy	76
Kuva 4. Idearuutu: Marmorimosaiikki Finland	77
Kuva 5. Idearuutu: Käsityöpuoti Pikkeliina	79
 KUVIOT	
Kuvio 1. Yrittäjyyden muodot	11
Kuvio 2. Luovan koulun dialogi lähiyhteisön kanssa	17
Kuvio 3. Koulun yrittäjyyskasvatuksellisen yritys elämäyhteistyön toimintaympäristö	23
Kuvio 4. Koulun ja yrityksen yhteistyöalue	24
Kuvio 5. Yrityksen kokemat yhteistyön hyödyt	24
Kuvio 6. Koulun ja opettajan yritys yhteistyön hyödyt	25
Kuvio 7. Kumppanuus	28
Kuvio 8. Yrittäjyyskasvatuksen mylly	29
Kuvio 9. Järjestö rakenne ja vaikuttamisen tasot	31
Kuvio 10. Toimintatutkimuksen spiraali	43
Kuvio 11. Yritysten osallistumisen tärkeys koulujen yrittäjyyskasvatustyössä	52
Kuvio 12. Koulu-yritys yhteistyömuotojen sopivuus yritykselle	54
Kuvio 13. Yhteistyö mahdollisuus kouluasteittain	57
Kuvio 14. Koulu-yritys yhteistyötä tukevien palveluiden tärkeys	58
Kuvio 15. Tärkeimmät koulu-yritys yhteistyötä tukevat palvelut	59

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Liite 2. Kyselytutkimuksen tulokset

Liite 3. Artikkelit Varsinais-Suomen Yrittäjä -lehdessä

1 JOHDANTO

Yrittäjämäinen toiminta luo perustan kehittyvälle yhteiskunnalle. Lähimmäisistään huolehtiminen ja yksilön oma aktiivisuus sekä vastuu omasta toiminnastaan muodostavat psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin perustan. Taloudellinen hyvinvointi edellyttää kilpailukykyistä ja vahvaa yritystoimintaa. Yritysten tarjoamien työpaikkojen ja niiden maksamien verojen avulla pidetään yllä ja kehitetään Suomea hyvinvointiyhteiskuntana. Nyt tarvitaan kuitenkin uutta työvoimaa ja ammattitaitoisia osaajia, koska suuret ikäluokat jäävät eläkkeelle ja työelämästä lähtee enemmän työntekijöitä kuin sinne tulee. Yritysten haasteena on löytää osaajansa. (Opetusministeriö 2009)

On oikea hetki lisätä koulujen ja yritysten välistä yhteistyötä ja kehittää sitä eteenpäin. Myös yrityksille kouluyhteistyö on hyvä tapa varautua tulevaan, sillä nuorista ammattitaitoisista osaajista on jo nyt pulaa monella alalla. Taloudellisen laskukauden aikana on vastavalmistuneiden yhä vaikeampaa löytää työpaikkoja ja yrityksiin kohdistuu yhä suurempia kilpailupaineita. Koulujen ja yritysten välinen yhteistyö tuo yrityksille sekä taloudellisen että sosiaalista lisäarvoa ja sen pitäisi tehdä yhteistyöstä entistä tärkeämmän.

Koulujen ja yritysten välinen yhteistyö on kaikkien etu. Toimiva yhteistyö edesauttaa nuorten ja yritysten edustajien kohtaamista. Yhteistyöstä nuori saa ensikosketuksensa työelämään ja yritys saa kontaktin tulevaisuuden osaajiin ja rekrytoitaviin ihmisiin. Koulutus- ja uravalintojen pohjaksi nuori tarvitsee oikeita käytännön kokemuksia erilaisista yrityksistä, ammateista ja työpaikoista. ”Suomen hyvinvointi tarvitsee yrityksiä, ja yritykset tarvitsevat yrittäviä ja osaavia nuoria. Jotta nuoret innostuisivat yrittämisestä, he tarvitsevat tietoa siitä, mitä yrittäminen ihan oikeasti on. Oikeasta yrittämisestä osaa parhaiten kertoa oikea yrittäjä.” (Taloudellinen tiedotustoimisto 2010a)

Tulemme tässä työssä avaamaan yrittäjyyskasvatuksen ja koulu-yritysyhteistyön käsitteitä sekä kuvaamaan koulujen ja yritysten välistä suhdetta sekä yhteistyöaluetta. Kehittämishankkeen toimeksiantajina toimivat Varsinais-

Suomen Yrittäjät ja sen hallinnoima Varsinais-Suomen YES-keskus. Varsinais-Suomen Yrittäjät on toiminut aktiivisesti yrittäjyyskasvatuksen edistämisen kentässä runsaat kymmenen vuotta. Samaan aikaan yrittäjyyskasvatus ja ylipäättään yrittäjyyden edistäminen ovat laajentuneet niin kansainvälisellä ja kansallisella tasolla tärkeiksi ajankohtaisiksi teemoiksi. Varsinais-Suomen Yrittäjien rooli maakunnallisen yrittäjyyskasvatustoiminnan vetäjänä ja YES-keskuksen hallinnoijana ovat tuoneet lisähaasteita palveluiden laadun ylläpitämiseksi. Yrittäjyyskasvatustoimintaa koordinoivan YES-keskuksen asiakkaina ovat pääsääntöisesti koulut ja oppilaitokset, mutta myös yrittäjät ovat kohderyhmänä erityisesti koulu-yritysyhteistyöhön liittyvässä palvelutarjonnassa. Tähän saakka palvelut ovat perustuneet ns. ”mutu-tuntumaan” siitä, mitä mieltä yrittäjät ovat omasta roolistaan yrittäjyyskasvatuksen kentässä. Päätimme luoda teoreettisen viitekehyksen yrittäjyyskasvatuksen ja koulu-yritysyhteistyön sekä niihin liittyvän verkostomaisen toiminnan ja kumppanuusajattelun pohjalle.

Jotta voisimme paremmin ymmärtää yritysten näkökulmia yrittäjyyskasvatukseen ja koulu-yritysyhteistyöhön, teimme kyselyn Varsinais-Suomen alueella pk-yrityksille. Kyselystä saimme selville, mitä yritykset ovat halukkaita tekemään koulu-yritysyhteistyön ja yrittäjyyskasvatuksen kentässä sekä mitä mieltä he ylipäänsä ovat omasta roolistaan siinä. Pyrimme löytämään yrittäjien vastauksista sellaisia teemoja, joita yritykset pitävät tärkeinä aloittaessaan tai tehdessään yhteistyötä koulujen ja oppilaitosten kanssa. Haemme vastauksista yhtäläisyyksiä yritysten hyötynäkökulmien kautta.

Jatkotyöstimme yrittäjille suunnatun kyselyn tuloksia opettajatyöryhmien ja seutukunnallisten yrittäjyyskasvatusta ohjaavien tiimien sisällä. Tutkimukselliseksi lähestymistavaksi muodostui toimintatutkimus, joka sisälsi eri aineistokeruumenetelmiä. Perinteisessä tutkimuksessa selvitetään, kuinka asiat ovat ja luodaan havaintojen pohjalta teoreettista tietoa, kun taas toimintatutkimus tavoittelee käytännön hyötyä ja käyttökelpoista tietoa. Toimintatutkimuksen avulla tuotetaan tietoa käytännön kehittämiseksi. Siinä tutkitaan nimenomaan ihmisten sosiaalista toimintaa, jonka perustana on

vuorovaikutus. Tässä kehittämishankkeessa toimintatutkimusta tehdään ryhmien välisten suhteiden tasolla ja eri toimijoiden mukanaolo tekee siitä myös alueellisen verkoston toimintatutkimuksen. (Heikkinen, Rovio & Syrjälä 2007, 16-19)

Kyselytutkimuksen ja asiantuntijaryhmien aineiston pohjalta tulemme esittämään ehdotuksia koulu-yritysyhteistyön kehittämiseksi ja palveluiden parantamiseksi. Lisäksi keräsimme kyselyllä yhteistietoja yhteistyöstä kiinnostuneista yrityksistä. Ne ovat pohjana maakunnalliselle yritysrekisterille, joka tulee Varsinais-Suomen YES-keskuksen käyttöön.

2 TAUSTA JA TIETOPERUSTA

2.1 Yrittäjyys ja yrittäjyyskasvatus

Yrittäjyyttä voidaan käsitteellistää ja määrittää eri tavoin. Kokoavasti yrittäjyyden historiallisen ja eri tieteenalojen yrittäjyyskäsitteen kehityksen perusteella yrittäjyyttä voidaan määritellä seuraavien tekijöiden kautta 1) innovatiivisuus 2) riski ja sen hallinta sekä 3) toiminnan katalysaattorina toimiminen. (Ristimäki 2004, 23; Seikkula-Leino 2007, 27).

Euroopan parlamentin ja komission yrittäjyysmääritelmän mukaan ”yrittäjyys on yksilön kykyä muuttaa ideat toiminnaksi. Se sisältää luovuuden, innovaatiokyvyn ja riskinoton, samoin kuin kyvyn suunnitella ja johtaa toimintaa tavoitteiden saavuttamiseksi. Nämä ominaisuudet tukevat yksilön jokapäiväistä elämää koulutuksessa, työssä, vapaa-aikana ja muussa yhteiskunnallisessa toiminnassa. Näitä ominaisuuksia tarvitaan yritystoiminnassa, mutta ne lisäävät myös työntekijän tietoisuutta työstään ja auttavat tarttumaan mahdollisuuksiin.” (Commission of the European Communities 2005)

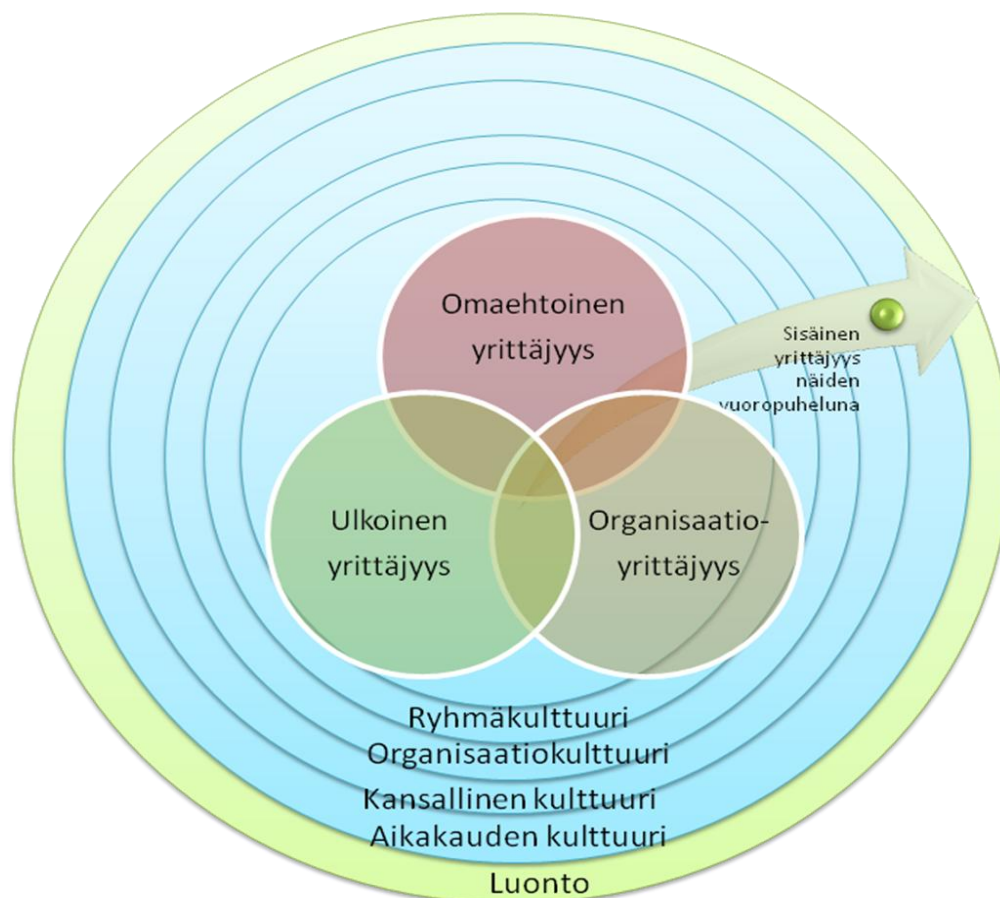
Yrittäjyys on kokonaisvaltainen toiminta- ja ajattelutapa. Gibb (2005) on kuvannut yrittäjyyttä tapana tehdä asioita, tapana nähdä asioita, tapana tuntee asioita, tapana kommunikoida asioista, tapana organisoida asioita ja tapana oppia asioita. (Gibb 2005, ks. Kyrö & Ripatti 2006, 50)

Kyrö (2005, 23; 2006, 18) tarkastelee yrittäjyyttä kulttuurihistoriallisena ilmiönä ja erottaa käsitteestä neljä eri muotoa:

1. **yksilön yrittäjämäinen toimintatapa**, joka tarkoittaa yksilön sisäistä, omaehtoista yrittäjämäistä käyttäytymistä,
2. **ulkoinen yrittäjyys**, joka tarkoittaa yrityksen luomista, johtamista ja omistamista,
3. **organisaatioyrittäjyys**, joka viittaa organisaation kollektiiviseen käyttäytymiseen ja toimintatapaan sekä

4. **sisäinen yrittäjyys**, joka käsittää vuorovaikutuksen sekä dynamiikan yksilön ja organisaation yrittäjämäisten toimintatapojen välillä. (Kyrö & Carrier 2005, 22; Kyrö, Lehtonen & Ristimäki 2007, 18.)

Kaikki yrittäjyyden muodot (kuvio 1) ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa ja muovaavat toinen toisiaan. Yhdessä niistä voi rakentua luova, yrittäjämäinen yhteisö, yrityskulttuuri.

Kuvio 1. Yrittäjyyden muodot (Kyrö 2005)

Remeksen (2003) mukaan yrittäjyys on toimintaa, jossa voidaan erottaa ongelmanratkaisu, luovuus, riskinotto ja vastuullisuus. Nämä piirteet voidaan erottaa prosessissa erottuvissa yrittäjyyden muodoissa, jotka ovat yksilön ja yhteisön yrittäjyys sekä materiaaleja koskeva taso. Yrittäjyys ilmenee yrittäjyyskasvatuksen pedagogiikassa vastaavanlaisena oppimistoimintana.

Yrittäjyys voi ilmetä missä tahansa ympäristössä, jossa ympäristön kulttuuri sen mahdollistaa.

Yrittäjyyskasvatus liittyy selkeästi sekä yrittäjyyteen että kasvatukseen (Seikkula-Leino 2007, 27). Yrittäjyyskasvatuksen avulla on mahdollista ohjata yksilöitä ja yhteiskuntaa kohtaamaan muutoksia ja hakemaan vaihtoehtoisia ratkaisuja selviytymiseen (Seikkula-Leino 2007, 26). Koirasen ja Peltosen (1995, 13) mukaan yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on kehittää oppilaassa sellaisia tietoja, taitoja ja asenteita, jotka ovat hyödyksi työelämässä, riippumatta siitä, työskenteleekö ihminen omistajayrittäjänä tai toisen palveluksessa. Yrittäjyyskasvatus sisältää sekä aktiivisen ja oma-aloitteisen yksilön, yrittäjämäisen oppimisympäristön, koulutuksen ja yrittäjyyttä tukevan toimintaverkoston yhteistyön että yhteiskunnan aktiivisen ja yrittäjämäistä toimintaa tukevan politiikan (Opetusministeriö 2009, 7).

Opetusministeriö (2009) määrittelee yrittäjyyskasvatuksen opetushallinnon alalla tehtävänä laaja-alaisena työnä yrittäjyyden vahvistamiseksi. Yrittäjyyskasvatusta tekevät ja siihen liittyvää toimintaa tukevat myös useat järjestöt ja työelämätahot. Yrittäjyyskasvatuksen käytännön toimenpiteiden tavoitteena ovat myönteisten asenteiden lisääminen, yrittäjyyteen liittyvien tietojen ja taitojen kehittäminen, uuden yrittäjyyden aikaansaaminen, yrittäjien ja yrityksissä olevan henkilöstön osaamisen kehittäminen sekä yrittäjämäinen toimintatapa työpaikoilla ja kaikessa muussakin toiminnassa. Yrittäjyyskasvatus perustuu elinikäiseen oppimiseen ja verkostomaiseen toimintatapaan. (Opetusministeriö 2009)

Opetushallituksen opetussuunnitelman perusteissa on annettu oppilaitoksille velvoite toteuttaa yrittäjyyskasvatusta. Yrittäjyyskasvatus sisältyy aihekokonaisuuksiin: ”osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys” perusopetuksessa ja ”aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys” lukiossa. Ammatillisessa peruskoulutuksessa yrittäjyysopinnot kuuluvat kaikkiin perustutkintoihin.

Yrittäjyyskasvatus perusopetuksessa:

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys on Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2004 yksi seitsemästä opetukseen eheyttävästä

aihekokonaisuudesta. Eheyttämisellä toisin sanoen integroinnilla tarkoitetaan opetussisältöjen jäsentämistä laajoiksi kokonaisuuksiksi, joka tarkoittaa eheyttävien aihekokonaisuuksien sisältöjen rinnakkaista opetusta perusopetuksen oppiaineiden aihekokonaisuuksille luonteenomaisissa yhteyksissä. Huomionarvoista perusopetuksen yrittäjyyskasvatukselle on sen yhdistäminen osallistuvaan kansalaisuuteen. Aihekokonaisuuden jakaminen rinnasteisesti sekä osallistuvaan kansalaisuuteen että yrittäjyyteen osaltaan irrottautuu kiinteästä kytköksestä liiketoiminnallisuuteen. Näin ollen aihekokonaisuuden näkökulmasta mukaan tulee myös yksilön oman toiminnan vaikutusten näkökulma yhteiskuntaan ja sen toimintaan. Yrittäjyyskasvatuksella ja kansalaiskasvatuksella olevan selkeän yhteyden, jolloin ”yrittäjyyskasvatuksen tehtävänä on edistää kansalaisten taloudellista yritteliäisyyttä, joka pitää sisällään paitsi yritystoiminnan harjoittamisen myös muut taloudellisen autonomian lisäämiseen soveltuvat keinot”.

Perusopetuksen alaluokilla yrittäjyyskasvatuksen painopiste on sisäisen yrittäjyyden puolella ja siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille, painopiste siirtyy yrittäjämäisten toimintatapojen ja ulkoisen yrittäjyyden puolelle. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2004 Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys aihekokonaisuudessa kirjatut tavoitteet pitkäjänteisyys, oman toiminnan ja sen vaikutusten arviointi, muutoksien kohtaaminen ja käsitteleminen ja innovatiivisuus tulisi mieltää pikemminkin omaehtoiseen yrittäjyyteen kuin sisäiseen yrittäjyyteen liitettävänä ominaisuuksina. Vastaavasti yhteisten asioiden hoitaminen omassa kouluyhteisössä ja paikallisyhteisössä, sekä verkostoituminen oman ja yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi liittyvät organisaatioyrittäjyyden kehittämiseen. Organisaatioyrittäjyyden näkökulma on myös koulun toimintakulttuurin kehittämisessä ja luomisessa, sekä keskinäisessä vuorovaikutuksessa tapahtuvassa oppimisessa. Omaehtoisen ja organisaatioyrittäjyyden alueilla tapahtuvasta kehityksestä muotoutuu myöhemmin yrityskontekstiin liittyvät sisäisen yrittäjyyden ominaisuudet.

Yrittäjyyskasvatus toisen asteen koulutuksessa:

Lukiassa edellä perusopetuksen yhteydessä mainitut yrittäjyyden piirteet ovat vielä vahvasti mukana yrittäjyyskasvatuksessa painopisteen siirtyessä kuitenkin yrittäjämäisten toimintatapojen ja ulkoisen yrittäjyyden puolelle. Ulkoisen yrittäjyyden painotus lisääntyy niillä kursseilla, joiden sisällöissä on mukana liiketoimintaosaamiseen liittyviä aineksia.

Ammatillisessa koulutuksessa sisäinen yrittäjyys ilmenee yrittäjämäisenä, laadukkaana ja asiakaslähtöisenä toimintana ja kuluttajaosaamisena sekä ulkoisen yrittäjyyden tavoitteena on yrityksen perustamisessa tarvittavien tietojen ja taitojen kehittäminen. Kuluttajaosaaminen taidot tässä yhteydessä on nähtävä täysin omaehtoisen yrittäjyyden osa-alueeseen liittyviksi ominaisuuksiksi. Aikuiskoulutuksessa ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa painopiste on sisäisen yrittäjyyden ammattitaitovaatimuksissa ja yrittäjyyden ammattitutkinto on suunnattu yritystoimintaa käynnistäville yritystoiminnan harjoittamisessa tarvittavin sisällöin. Yrittäjyyden ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto painottuvat luonnollisesti keskeiseen ulkoiseen yrittäjyyteen. (Opetushallinto 2004; Opetusministeriö 2004; 2009)

Nämä velvoitteet tuovat oppilaitoksille ja kouluille uusia haasteita. Yrittäjyyskasvatus ei ole siis erillinen oppiaine, vaan se toteutetaan aihekokonaisuuksien osallistuva/aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys sisällä. Päämääränä on auttaa oppilasta hahmottamaan yhteiskuntaa eri toimijoiden

näkökulmista ja kehittää osallistumisessa tarvittavia valmiuksia sekä luoda pohjaa yrittäjämäisille toimintatavoille. Yrittäjämäisen toimintakulttuurin tehtävänä on pyrkiä kasvattamaan oppijaa vastuuntuntoisuuteen, rohkaista ottamaan uusia askeleita epäonnistumisen riskiä pelkäämättä sekä kehittää valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan. (Opetushallitus 2004, 66; Opetusministeriö 2009, 16)

Leskisen (2000) mukaan yrittäjyyskasvatus on toiminnallinen ja kokemuksellinen prosessi, joka tarvitsee pitkäjänteistä useiden oppiaineiden integrointia ja opettajien välistä yhteistyötä, ja joka haastaa perinteisen kouluympäristön pirstaleisen maailman lukujärjestyksen ja luokkahuoneiden keskellä. Koulujen on avauduttava ympäröivään yhteiskuntaan ja se tarkoittaa myös aitojen yrityskontaktien luomista.

Opetusministeriö on vuonna 2009 laatinut yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat yhteistyössä eri yrittäjyystoimijoiden kanssa. Mukana tässä työssä olivat työ- ja elinkeinoministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Opetushallitus, Etelä-Suomen lääninhallitus, Keskuskauppakamari, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Suomen Yrittäjät, Suomen Kuntaliitto, Maataloustuottajain keskusliitto MTK, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ, Taloudellinen Tiedotustoimisto TAT, Suomen 4H-liitto, Kerhokeskus-koulutyön tuki, Nuori Yrittäjyys ry, Nuorkauppakamarit Suomen uusyrityskeskukset, Oulun yliopiston Kajaanin opettajankoulutusyksikkö, Turun yliopiston normaalikoulu sekä Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivoissa painottuu verkostoyhteistyö, jota tehdään eri koulutusasteiden, työ- ja elinkeinoelämän, järjestöjen, hallinnollisten ja poliittisten päätöksentekijöiden sekä kotien kanssa. (Opetusministeriö 2009)

Opetusministeriö asetti tavoitteita ja haasteita, mitä kohden yrittäjyyskasvatustyötä lähdetään kehittämään ja edistämään erilaisilla toimenpiteillä. Opetusministeriön (2009) yrittäjyyskasvatuksen kehittämisen tahtotila vuoteen 2015 mennessä:

- Yrittäjyyskasvatuksen eri toimijoiden verkostoyhteistyö on vahvistunut kansainvälisellä, valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla.
- Yrittäjyyskasvatuksen kehittämiseen liittyvien toimintojen painopiste on alue- ja paikallislähtöistä.
- Alueellisten resurssikeskusten toiminta on vakiintunut ja valtakunnallisesti kattava.
- Yrittäjyyskasvatus on nykyistä vahvemmin sisällytetty uudistuviin opetussuunnitelmien perusteisiin. Se on myös nykyistä vahvemmin osa koulujen ja oppilaitosten omia opetussuunnitelmia.
- Yrittäjyyskasvatus on sisällytetty nykyistä vahvemmin osaksi kuntien koulu- ja elinkeinotoimen strategioita ja kehittämissuunnitelmia.
- Ammatillisten perustutkintojen perusteisiin ja näyttötutkinnon perusteisiin sisältyvät yrittäjyysopinnot ovat lisänneet tutkinnon suorittaneiden omaa yritystoimintaa sekä kannustaneet yrittäjämäiseen toimintaan toisen palveluksessa.
- Korkeakoulut ovat sisällyttäneet kokonaisstrategioihinsa yrittäjyyden. Korkeakoulun strategian mukaisesti on laadittu hyväksytty toimintatapa, jossa kannustetaan ja tarjotaan valmiuksia yrittäjän uralle, synnytetään innovaatioita ja luodaan edellytyksiä yritysten kasvulle.
- Yrittäjämäisiin oppimisympäristöihin ja yrittäjyyspedagogiikkaan liittyvää tutkimusta on vahvistettu ja se on aikaisempaa poikkitieteellisempää.
- Opettajien peruskoulutuksessa on kiinteänä osana yrittäjyyskasvatus.
- On luotu malli, joka mahdollistaa opettajien laajamittaisemman osallistumisen yrittäjyyskasvatukseen liittyvään täydennyskoulutukseen ja työelämäjaksoille.

- Opettajien perus- ja täydennyskoulutuksessa on kehitetty verkostoyhteistyötä vahvistavia oppimisympäristöjä esimerkiksi virtuaalisia mahdollisuuksia hyödyntäen.

Kansallisella tasolla YES-keskuksen toiminta nojaa Opetusministeriön linjauksiin, jotka ovat selkeä, suuntaa näyttävä asiakirja yrittäjyyskasvatuksen ja -opetuksen tueksi.

2.2 Yrittäjyyttä ja yrittäjyyskasvatusta tukeva oppimisympäristö

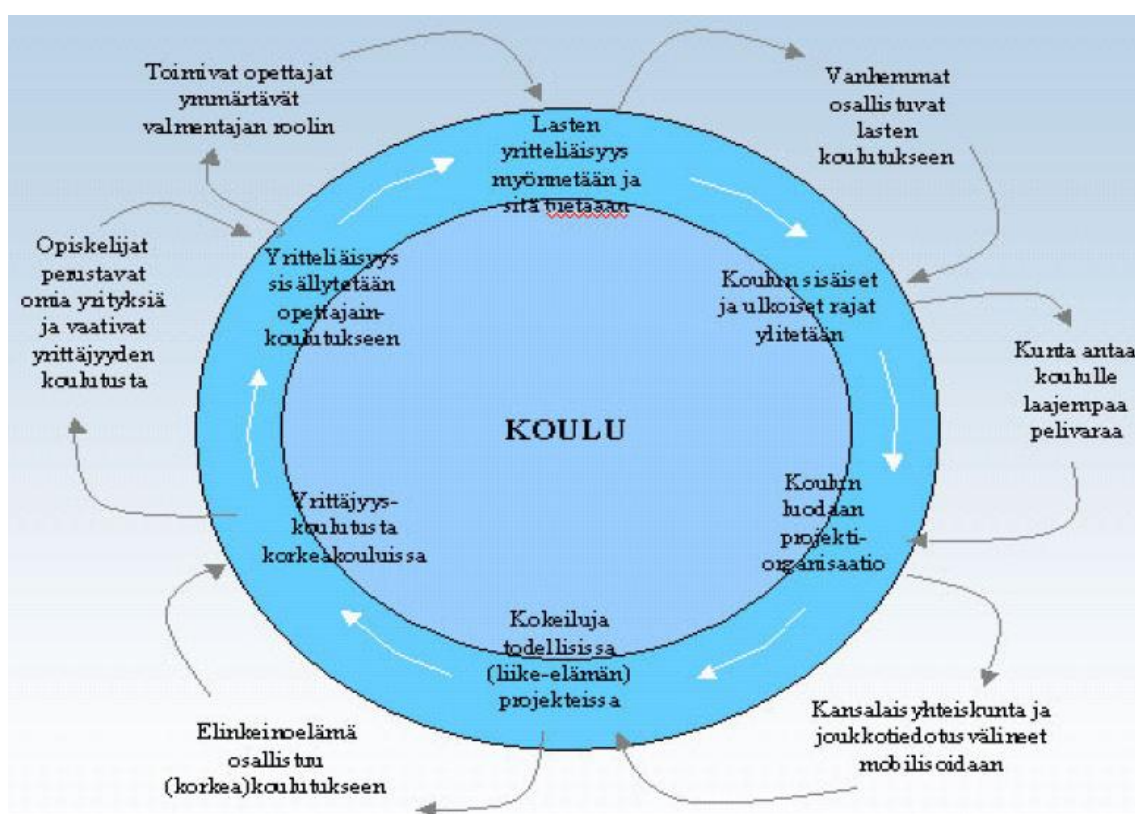
Suomalainen yhteiskunta on tietoyhteiskunta. Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on valjastaa tuo tietopääoma käyttöön. Yrittäjyyskasvatus tukee tiedon käyttöönottamista erilaisin menetelmin jo koulutuksen aikana. Mahdollisuudet harjoittaa ja ottaa käyttöön koulutuksessa opittua tieto antaa parempia valmiuksia kohdata työelämän ja yhteiskunnan kulloinkin vallalla olevia haasteita. (Valtakunnallinen YES ry 2011)

Yrittäjyyttä tukevassa oppimisympäristössä oppijan oma aktiivisuus korostuu. Kun opiskelua tapahtuu reaali maailman tilanteissa, oppijoilla on mahdollisuus olla suoraan vuorovaikutuksessa yrittäjyyden kanssa. Yrittäjyyttä tukevassa oppimisympäristössä opetus rakentuu ongelmanratkaisulle ja vuorovaikutukselle ja oppijan tukena on erilaisia asiantuntijaverkostoja. Opettajan rooli kehittyy perinteisestä tiedon jakajasta organisaattoriksi, oppimisympäristön suunnittelijaksi ja ohjaajaksi. (Opetusministeriö 2009)

Yrittäjyyskasvatukselle ominainen oppimisympäristö haastaa opettajan pohtimaan omaa rooliaan eri tavoin. Opettajan rooli korostuu enemmän ohjaajana kuin "autoritäärisenä" opettajana luokan edessä. Opettaja voi pohtia omaa opettajuuttaan eri näkökulmasta. Miten opettajana asetan kysymyksiä? Miten opettajana rohkenen ottaa vastaan palautetta? Yrittäjyyskasvatusta tukevassa oppimisympäristössä annetaan vastuuta oppijalle, kannustetaan tekemään itse, ohjataan oppijaa havaitsemaan mahdollisuuksia ja tuetaan niihin tarttumista, vahvistetaan oivaltavaa ja keksivää oppimista, tuetaan luottamusta omiin kykyihin, suodaan mahdollisuuksia riskien ottamiseen ja ohjataan tavoitteelliseen työskentelyyn toisten kanssa (Opetusministeriö 2009).

Yrittäjyyskasvatus voi myös olla kehittämässä koulun yrittäjämäistä henkeä ja toimintakulttuuria. Tällöin koulun kulttuuri ja oppimisympäristö ovat vapaampia ja joustavampia, jolloin oppilaita kannustetaan omakohtaiseen tekemiseen ja monipuoliseen ideoiden hyödyntämiseen. Tärkeäksi yrittäjyyskasvatuksen kehittämisessä muodostuu koulun monipuolinen vuorovaikutus lähiyhteisön kanssa. Leskinen (2000, 63) on esittänyt Johanssonin ja Madsenin (1997) näkemyksiä luovan koulun dialogista lähiyhteisön kanssa kuvion 2 avulla.

Kuvio 2. Luovan koulun dialogi lähiyhteisön kanssa (Leskinen 2000, 63)

Kuviosta voi nähdä että oppilaan omaehtoiseen yrittäjyyden kasvamiseen vaikuttavat opettajien, vanhempien, elinkeinoelämän ja kunnan roolit. Kunta pystyy omalta osaltaan vaikuttamaan koulun kehittymiseen tarjoamalla resursseja ja tekemällä luovaa koulua tukevia päätöksiä. Vaikka kunta ei osallistuisikaan koulun kehittämiseen, ei se silti estä koulua tekemästä yhteistyötä elinkeinoelämän sekä muun lähiyhteisön organisaatioiden kanssa.

2.3 Koulu-yritysyhteistyö

Suomalaisen koulujärjestelmän tavoitteille on ominaista sekä laaja näkemys yrittäjyydestä että työelämäyhteyksien ja yrittäjien käytännön toiminnan tuntemuksen korostaminen kaikilla kouluasteilla. Tämä on suuri muutos perinteiseen ajatteluun koulun ja elinkeinoelämän eriytyneistä suhteista erityisesti yliopistoissa, peruskoulussa ja lukiossa (Kyrö, Lehtonen & Ristimäki 2007, 20).

Suomen Yrittäjien koulutusasiamies Veli-Matti Lamppu, jolla on pitkän linjan kokemus toimimisesta Suomen yrittäjyyskasvatuskentässä, sanoo: ”Yrittäjyysopetuksen avulla opettajat voivat yhdistää eri oppiaineiden tietoinesta ja tuoda opiskeluun esimerkkejä opitun soveltamisesta arkielämään. Yrittäjämäinen ja ulospäin suuntautuva toimintakulttuuri lisää myös opettajien välistä sekä koulun ulkopuolelle suuntautuvaa yhteistyötä. Monet yrittäjät ja paikalliset yrittäjäyhdistykset ovat usein kiinnostuneita yhdessä toteutettavista projekteista.” (YES-keskus 2010a)

Seuraavassa tulemme avaamaan erilaisia koulu-yritysyhteistyön muotoja ja kuvaamaan, minkälainen on koulu-yritysyhteistyön toimintaympäristö. Pyrimme myös valottamaan, miksi yrittäjyyskasvatuskentässä tulisi edetä perinteisestä koulu-yritysyhteistyöstä kohti pysyvämpää kumppanuutta.

2.3.1 Koulu-yritysyhteistyön muodot

Taloudellinen tiedotustoimisto (2010b) on listannut oppilaitosten ja yritysten yhteistyömuotoja, jotka tulevat koulujärjestelmän tavoitteita, joissa painotetaan työelämäyhteyksien ja yrittäjien toiminnan tuntemuksen lisäämistä eri kouluasteilla:

TET

Työelämään tutustuminen eli TET on osa peruskoulun ja lukion jakamaa työelämätietoutta. TET-jakson aikana oppilaat tutustuvat ohjatusti yritysten ja työyhteisön toimintaan. Jakson pituus vaihtelee parista päivästä kahteen viikkoon. TET:n tavoitteena on koulutuksen ja työelämän vuorovaikutuksen

laajentaminen ja tehostaminen. Nuoret saavat ainutkertaista tietoa ja omakohtaista kokemusta työelämän vaatimuksista, asetelmista ja oikeasta tekemisestä. Yrityksille puolestaan avautuu mahdollisuus vaikuttaa oppilaiden asenteisiin. Yleisin tapa toteuttaa TET on sijoittaa se kaksiviikkoisena peruskoulun yhdeksännelle luokalle. TET voi kuitenkin olla paljon muitakin: rohkeita kokeiluja ja uusia toimintamalleja on syntynyt ja ne on toteutettu hyvässä TET-periaatteiden hengessä. Koulujen on hyvä ottaa huomioon, mitä työnantajat toivovat TET:ltä. Parasta toiminta on silloin, kun se hyödyttää molempia osapuolia ja antaa virikkeitä ja luo uusia ideoita. Ennen TET-jaksoa nuoren on hyvä valmistautua jaksolle kirkastamalla omat tavoitteensa ja seurata niiden toteutumista TET:in jälkeen.

Työssäoppiminen

Työssäoppiminen on toisen asteen ammatilliseen peruskoulutukseen liittyvää käytännön työtehtävien yhteydessä työpaikalla järjestettävää koulutusta. Se on tavoitteellista, ohjattua ja arvioitua opiskelua työpaikoilla. Työssäoppimisjakson toteuttaminen edellyttää oppilaitokselta ja yritykseltä hyvää yhteistyötä. Työpaikalla opiskelijaa ohjaa yrityksen henkilöstöstä valittu työpaikkaohjaaja.

Työharjoittelu

Useimpiin koulutuksiin sisältyy oppilaitoksessa järjestettävän opetuksen lisäksi myös käytännön harjoittelua työpaikoilla. Työharjoittelun pituus ja käytännöt vaihtelevat oppilaitoksen ja suoritettavan tutkinnon mukaan. Vrt. työssäoppiminen.

Kesätyöpaikat

Kesätöillä on moninainen merkitys työnantajalle. Lomakaudella on mahdollista välttää katkoksia toiminnassa kesätyöntekijöiden antaman työpanoksen avulla. Lisäksi kesätyöntekijä tuo mukanaan alansa uusinta tietoa ja kykenee omaksumaan nopeasti uusia asioita. Kesätyöntekijät luovat työnantajalle hyviä suhteita tulevien rekrytointien näkökulmasta. Jos kesätyöntekijän kokemus työnantajasta on myönteinen, hän tulee töihin mielellään tulevaisuudessakin.

paikkaan, jonka toimintaympäristön hän tuntee jo entuudestaan. Hänellä on tällöin valmiudet hoitaa vaativiakin tehtäviä työsuhteen alusta saakka.

Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutus on joustava tapa hankkia ammattitaito ja samanaikaisesti suorittaa perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkinto. Käytännön töiden oppiminen tapahtuu työpaikalla kouluttajan ohjauksessa ja koulutusta täydennetään teoriaopinnoilla oppilaitoksissa. Yritykselle oppisopimuskoulutus antaa mahdollisuuden omia tarpeita vastaavan ammattitaitoisen työvoiman koulutukseen. Yritys saa käyttöönsä viimeisimmän tiedon ja teorian, jonka opiskelija hankkii teoriakoulutuksessaan. Oppisopimuskoulutus on myös pelastus niille aloille, joille ei ole olemassa suoranaista koulutusta. Se antaa myös mahdollisuuden kehittää jo työsuhteessa olevien työntekijöiden ammatillista osaamista vastaamaan liiketoiminnan muuttuvia haasteita.

Ope-TET

Opettajat ovat huomanneet, että heidän työelämä- ja jatkokoulutustietonsa tarvitsevat kohennusta. On kaikkien etu, että koulun ja yritysten yhteistyö toimii ja opettajat ovat perillä yritysten ja työelämän vaatimuksista. Tällöin voidaan pohtia miten yrityksen tietotaitoa olisi mahdollista hyödyntää kouluopiskelussa. Ope-TET pyrkii ajanmukaistamaan opettajien tiedot työelämästä lähes samoin periaattein kuin oppilaille suunnattu TET. Ope-TET kestää yleensä 5 päivää. Siihen osallistuminen on vapaaehtoista ja perustuu omaan motivoitumiseen ja kiinnostukseen. Ope-TET -yrityksenä voi olla vaikkapa opettajan oman luokan kummiyritys, jolloin tavoitteena on vahvuuksien jakaminen ja kiinteä yhteistyö.

Kummiluokka- tai kummiyritystoiminta

Kummiluokka- tai kummiyritystoiminta on usein pitkäaikaista. Se voi kestää esimerkiksi kolme vuotta, koko ylä- tai ala-asteajan. Se on monipuolista vuorovaikutusta koulun ja yrityksen välillä ja perustuu opetussuunnitelmaan sekä pyrkii tukemaan koulun kasvatustavoitteita. Kummiluokkatoiminta tekee mahdolliseksi suunnitella ja toteuttaa monenlaisia projektikonaisuuksia.

Kummiyritysyhteistyö on koettu kannustavaksi, elämyksiä antavaksi ja tulokselliseksi toiminnaksi. Luokka voi tutustua monipuolisesti kummiyrityksensä eri toimialoihin, markkinointiin, tuotehallintaan, sidosryhmiin jne. Joissakin kouluissa jokaisella luokalla on oma kummiyrityksensä, jonka kanssa järjestetään erilaista toimintaa ja tempauksia. Kummiyritykset voivat myös ottaa TETiäisiä ja kesätyöntekijöitä kummiluokaltaan. Nuoren on helppo tulla tuttuun yritykseen. Yhteistyötä voi laajentaa myös ope-TET:iin.

Oppilasryhmävierailu yrityksessä

Yritysvierailut ovat tervetullutta vaihtelua koulun arkeen. Hyvin suunniteltu yritysvierailu on parhaimmillaan kokemuksellinen oppimistapahtuma. Opintokäynnit yrityksiin tulisi suunnitella yrityksen ja oppilaitoksen yhteistyönä. Suunnittelussa on hyvä käydä läpi esiteltävät aiheet ja se, miten niiden esittely voidaan linkittää opettaviin aineisiin.

Yrityksen esittäytyminen koululla

Yrittäjä tai yrityksen edustaja voi oppilaitosvierailun yhteydessä kertoa omasta yrityksestä, alasta tai omasta erityisosaamisestaan. Yrittäjälle vierailu voi olla uusi tilanne esiintyä oppilaiden tai opiskelijoiden edessä, joten oppilaitosvierailuun on syytä valmistautua.

Erillisprojektit

Yrittäjyyskasvatusta tukevia työtapoja ja opetusmenetelmiä voidaan käyttää monessa yhteydessä. Tiedostamalla yrittäjyyskasvatuksellisen näkökulman oppilaitokset ja koulut voivat toteuttaa mitä moninaisimpia projekteja. Erillisprojekteja voivat olla myös yritysten toimeksiannot.

Mini-/harjoitusyritysten neuvonantajana toimiminen

Esimerkiksi Nuori yrittäjyys ry:n Vuosi yrittäjänä -ohjelmassa nuoret perustavat lukuvuoden ajaksi oikealla rahalla toimivan miniyrityksen. Nuorten ei ole tarkoitus toimia yksin vaan heillä tulee olla neuvonantaja, joka tukee toimintaa ja jakaa kokemuksiaan nuorille. Miniyrityksen neuvonantajana yrittäjä tai yrityksen

edustaja tapaa nuoria muutaman kerran lukuvuodessa ja auttaa heidän yritystoimintaansa eteenpäin neuvomalla ja antamalla ideoita ja kontakteja.

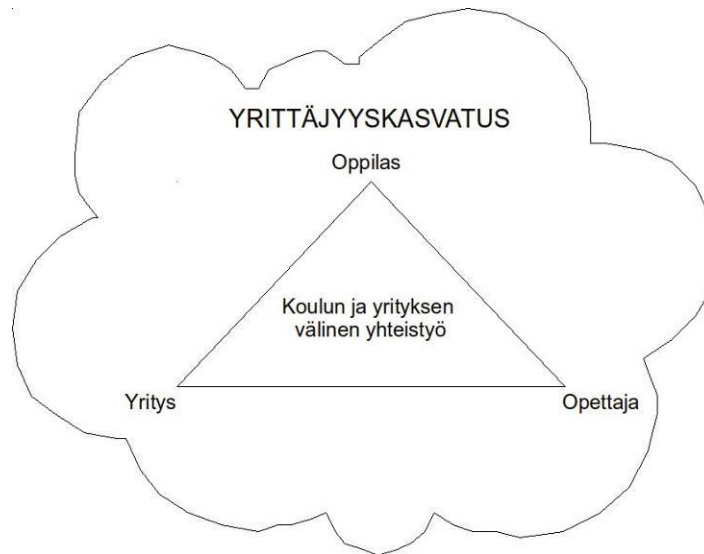
Toimiminen oppilaitoksen hallintotehtävissä tms.

Yrittäjät ja yritysten edustajat voivat tuoda yrityselämän näkökulmaa oppilaitoksille ja olla vaikuttamassa koulutuksen sisältöihin toimimalla esimerkiksi oppilaitoksen hallintotehtävissä tai erillisissä työryhmissä. Myös opetussuunnitelmatyössä käytetään mukana yritysten edustajia, joiden ideat ovat kouluille erittäin arvokkaita.

2.3.2 Koulu-yritysyhteistyön toimintaympäristö

Koulun ja yrityksen välisen yhteistyön kehittäminen on yrittäjyyskasvatuksen perspektiivistä oma erityisalueensa. Ristimäki (2004, 97-99) on hahmotellut koulun yrityselämäyhteistyön toimintaympäristöä, jonka taustan muodostaa itse yrittäjyyskasvatus ja jossa koulun ja yrityksen välisen yhteistyön osapuolina ovat oppilas/opiskelija, opettaja ja yritys. Koulu-/oppilaitosmaailmassa käytetään eri-ikäisistä eri järjestelmien piiristä olevista oppivista henkilöistä nimityksiä oppilas tai opiskelija. Käytämme tässä työssä molempia nimityksiä kouluasteen mukaan.

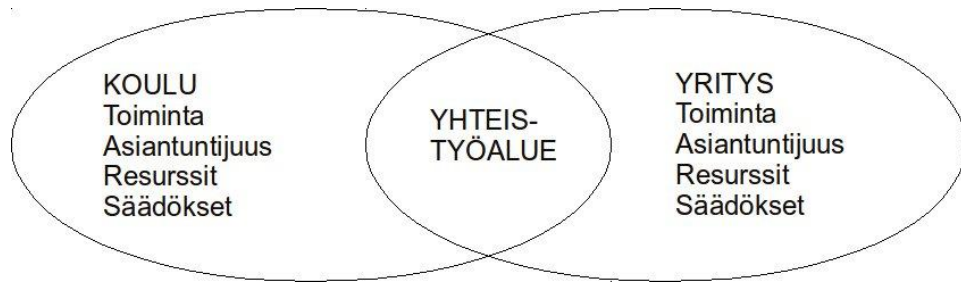
Koulun ja yrityksen yrittäjyyskasvatuksellisen yhteistyön kehittäminen liittyy opettajan, oppilaan ja yrityksen muodostamaan kolmikantaan (kuvio 2). Tässä yhteydessä tuleekin ottaa huomioon näiden kaikkien osapuolien tarpeet ja tavoitteet ja niiden yhdistäminen hedelmällisen ja tuloksellisen yhteistyön aikaansaamiseksi. (Ristimäki 2004, 98)

Kuvio 3. Koulun yrittäjyyskasvatuksellisen yrityselämäyhteistyön toimintaympäristö (Ristimäki 2004, 98)

Yhteistyön kolmatta osapuolta eli yritystä ei tule unohtaa yrittäjyyskasvatukseen liittyvän yhteistyön alueella. Yrittäjyyskasvatuksen sekä koulun ja yrityksen välisen yhteistyön toimeenpanosta tulee miettiä, miten yritystä autetaan, jotta yhteistyön ja yrittäjyyskasvatuksen tavoitteet voivat toteutua. Yrityksen tehtävään ja velvollisuuksiin tämä toiminta ei kuulu, yritys on olemassa aivan muista syistä. (Ristimäki 2004, 98)

Yhteistyö syntyy, kun kaksi oman alansa osaajaa, yritys ja koulu, kohtaavat. Molemmat ovat oman alansa osaajia ja kummallakin on omat tehtävänsä. Koulut ovat olemassa sivistystehtävänsä vuoksi; yritysten tehtävänä on olla kannattavia. Tästä huolimatta koululla ja yrityksellä on laaja yhteistyöalue (kuvio 3). Jos osapuolet tunnistavat yhteistyön tarpeellisuuden, sitoutuminen ja motivoituminen syntyvät kuin itsestään. (Ristimäki 2004, 98-99)

Kuvio 4. Koulun ja yrityksen yhteistyöalue (Lähdeniemi 1997, ks. Ristimäki 2004, 99)

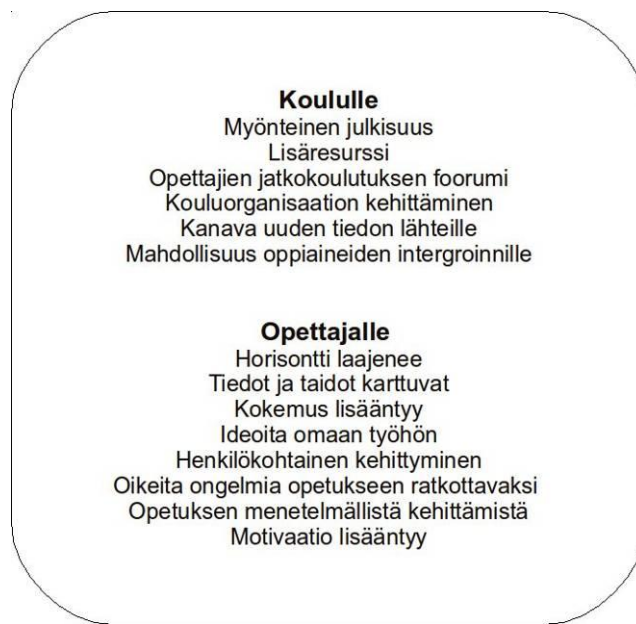
Ristimäen (2004) mukaan koulu-yritysyhteistyö edellyttää, että molemmat osapuolet hyötyvät yhteistyöstä. Hyödyt tulee tunnistaa, jotta yhteistyötä voidaan kehittää ja laajentaa eteenpäin. Yritykselle tarjoutuissa mahdollisuuksissa ei ole rajoja, kunhan vain mahdollisuudet pystytään selkeästi osoittamaan. Yhteistyön hyödyllisyysnäkökulmaa ja näyttökysymystä tarkastellaan Ristimäen (2004) teoksessa, joka perustuu hänen tekemäänsä haastattelututkimukseen. Oheisessa kuviossa on listattu yrityksen kokemat hyödyt koulu-yritysyhteistyötä (kuvio 4).

Kuvio 5. Yrityksen kokemat yhteistyön hyödyt (Ristimäki 2004, 104)

Koulun ja yrityksen välisen yhteistyön hyödyt (kuvio 5) ovat koulun ja opettajan kannalta usein yrityksen hyötyjä konkreettisempia. Myös niihin liittyy vaikeasti laskettavia ja arvioitavia alueita. (Ristimäki 2004, 104)

Kuvio 6. Koulun ja opettajan yritysysteistyön hyödyt (Ristimäki 2004, 105)

Taloudellisen Tiedotustoimiston (2008) mukaan onnistuneen yhteistyön avaimet ovat pitkäjänteisyys, suunnitelmallisuus, vuorovaikutteisuus, tiivis yhteistyö, tiedottaminen, käytännön kokemus, oikeat työt ja toiminnan arviointi. Samat teemat toistuvat, kun puhutaan kumppanuudesta.

Ristimäen hyötynäkökulman lisäksi voimme nostaa esille myös nuorten näkökulman koulujen ja yritysten välisestä yhteistyöstä. Tähän parhaiten on vastannut Kari Paakkunaisen Nuorisotutkimusseuralle tekemä tutkimus nuorten yrittäjyyspoliittisista kirjoituksista ja asenteista. Paakkunaisen (2007) tutkimus osoittaa, että yrittäjyyskasvatuksella, yrittäjä- ja yritysvierailuilla ja esimerkiksi työelämään tutustumisjaksoilla (TET) on jo nyt ollut myönteistä vaikutusta nuorten yrittäjyyskuvan rakentumiselle. Nuoret haluavat rakentaa siltaa koulusta yrittäjäelämän käytäntöjen suuntaan ja konkretisoida yrittäjän tarvitsemia oppisisältöjä. Nuoret ovat innostuneet sekä yrittäjien vierailuista kouluissa että omista visiiteistään yritysmaailmaan ja työpaikoille. Niiden toteuttaminen vaatii kuitenkin opettajaohjaukselta uutta käytännön kokemusta analysoivaa ja kehittävää tukiresurssia, aikaa ja mukana opastavaa asennetta.

Paakkunaisen (2007) raportin mukaan perus- ja yleissivistävän koulutuksen loputtua yrittäjäkosketuksia on mahdollista laajentaa ja syventää räätälöiden.

Paikallisten peruspalveluiden, sosiaalisten ja ekologisten yritysten lisäksi pedagogiseen kuvioon voivat tulla mukaan yrittäjien tukitahot ja partnerit, pankinjohtajat ja konkurssiyritykset. Näin nuorten arkiset riskitunnelmat yrittäjyyttä kohtaan voidaan kohdata konkreettisesti ja realistisessa mittakaavassa. Tutkimusraportissaan Paakkunainen toteaa myös, että ”parhaimmillaan koulujen ja yritysten yhteistyö sekä huolella solmitut työharjoittelu-, oppisopimus- ja projektisopimukset voivat ennakoita ja johtaa yhteiskunnan toimesta tuettujen yritysideoiden syntymiseen ja niiden lämmittämiseen aina PK-yritysten perustamisen asteelle. Tällainen ’rakenne’ vaatii kuitenkin sitkeää toimintaa ja eri partnereiden luottamuksen kasvua. Muutamilla paikkakunnilla Suomessa tällainen innostus ja luottamus ovat selvästi nousseet – ja nuorten yrityksiä on syntynyt (Paakkunainen 2007, 134).

2.3.3 Kumppanuusajattelu yrittäjyyskasvatuksen tukena

Verkostoituminen (networking), alueelliset tihentymät, klusterit, strategiset allianssit, yhteisyritykset (joint venture), kumppanuus (partnership) yms. ovat tulleet tänä päivänä osaksi tutkijoiden, kehittäjien ja yritysjohtajien puhetta. Yritykset menestyvät, mikäli niiden muodostamat verkostot menestyvät. (Vesalainen 2006, 9, 22) Luottamus, ylimmän johdon tuki, osapuolten kyky saavuttaa suhteessa määritellyt odotukset, selvät päämäärät ja tavoitteet sekä partnereiden yhteensopivuus mainitaan partnerisuhteen viideksi menestyskriteeriksi. (Whipple&Franklin 2000 kts. Vesalainen 2006, 20)

Vesalainen (2006) on kirjannut myös eri kirjallisuuslähteistä verkostoitumiseen ja yhteistyöhön liitettyjä hyötyjä yritysten näkökulmasta. Yrityksille hyötyä voi syntyä tehokkuuden lisääntymisenä ja liiketoiminnan volyymin lisääntymisen kautta. Näiden lisäksi hän listaa resurssien hankintaan ja osaamisen kehittymiseen liittyvät hyödyt, jotka vaikuttavat edellisten taustalla. (Vesalainen 2006, 43)

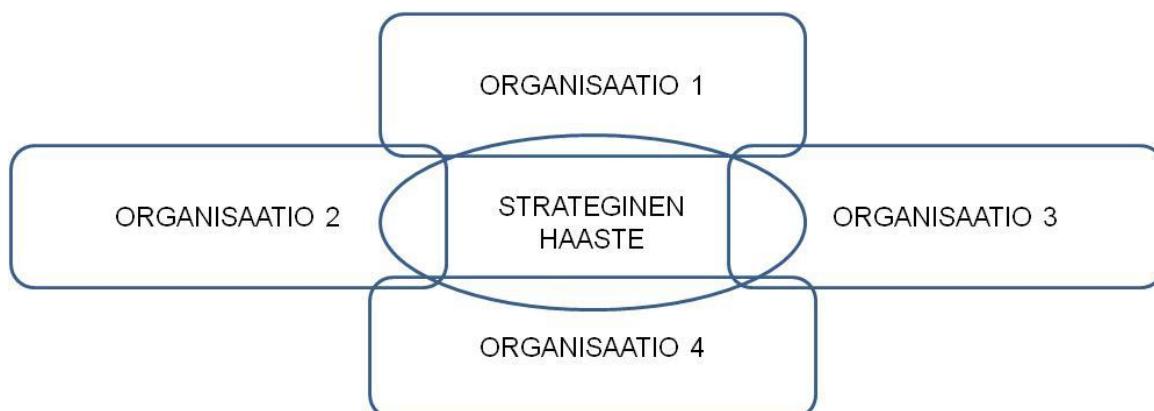
Kumppanuuksia on monia tyyppejä. Kunnallisiin toimijoihin, kuten kouluihin ja oppilaitoksiin, voidaan soveltaa Public-Private Partnership eli PPP-mallia. Se tarkoittaa tietyn ajan kestävää, julkisen ja yksityisen toimijan välistä sitoumusta,

jonka puitteissa osapuolet kehittävät hyödykkeen ja jakavat keskenään toteutukseen liittyvät kustannukset, riskit ja tulot. Toimintamallissa korostuu erityisesti partnership- eli kumppanuusajattelu. (Kuntaliitto 2010)

Tänä päivänä on PPP-malleihin kohdistunut suurta mielenkiintoa useista eri syistä: kuntien heikentynyt rahoitustilanne, yksityiseltä sektorilta omaksuttu ajattelutapa omaan ydinosaamiseen keskittymisestä, kiinteistöjen elinkaarivastuun siirtäminen yksityiselle taholle sekä kunnallisten palvelujen valinnan mahdollisuuksien parantaminen sekä mm. keventynyt päätöksenteko liittyen toteuttamiseen ja toteutuksen nopeus. (Kuntaliitto 2010)

Kumppanuutta (kuviot 6) voidaan kehittää ja arvioida käyttämällä apuna seuraavia tunnuspiirteitä:

- Kumppanuus on pitkäaikainen yhteistoimintamalli. Tämä edellyttää yhteistä pitkän aikavälin strategista visiota.
- Kumppanuus muodostuu yhdenvertaisista osapuolista, joilla on toisiaan täydentäviä kompetensseja ja resursseja.
- Kumppanuus kohdistuu strategiseen haasteeseen, joka on tärkeä kaikille osapuolille.
- Kumppanuus edellyttää rajojen ylittämistä, läpinäkyvyyttä ja läpikuljettavuutta.
- Kumppanuudessa vastuu toiminnan kehittämisestä jakautuu kaikille osapuolille.
- Kumppanuus vaatii yhteisiä tiedon hallinnan ja neuvottelun välineitä.
- Kumppanuus vaalii mahdollisesti ennakoivia sopimuksia, joilla viitoitetaan osapuolten velvollisuudet sekä yhteistoiminnan tavoitteet ja muodot. (Engeström 2006, 21)

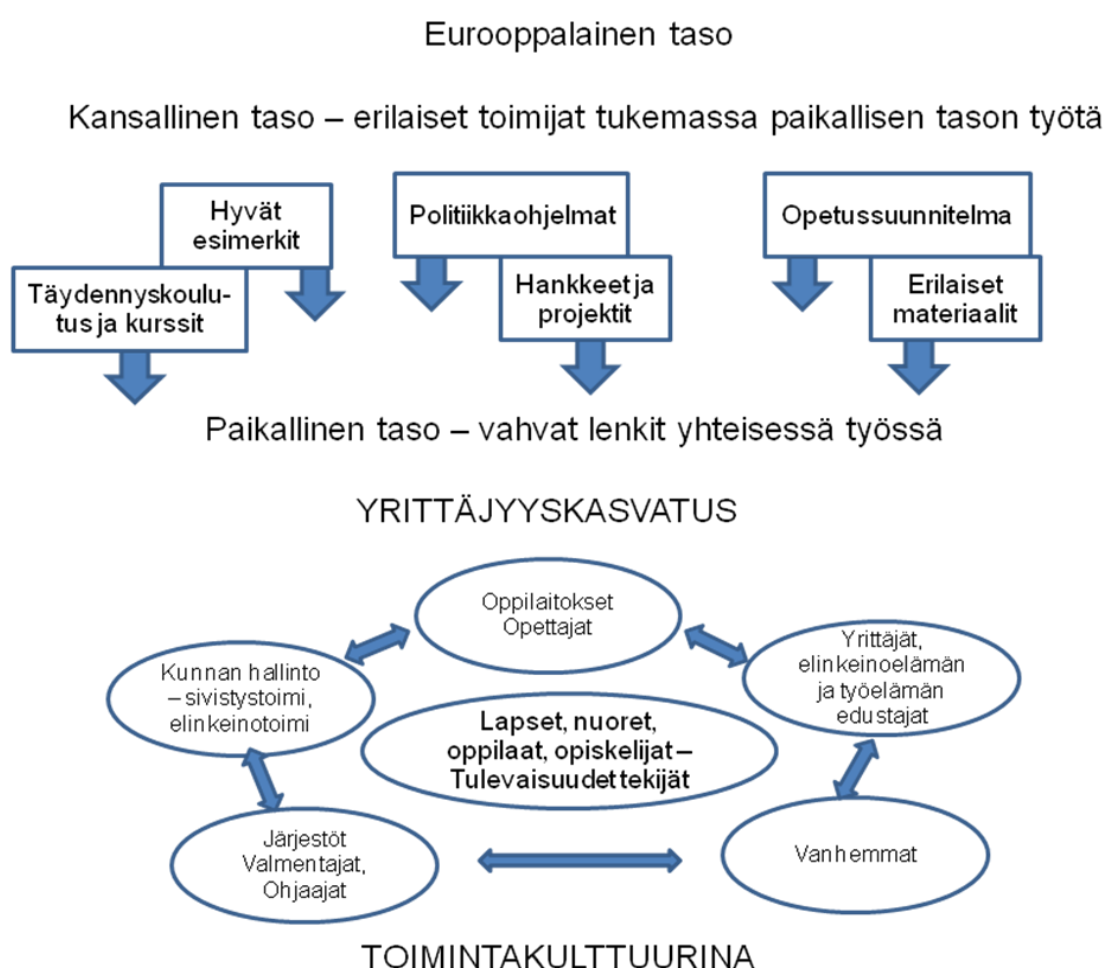
Kuvio 7. Kumppanuus (Engeström 2006)

Perusopetuksen opetussuunnitelmauudistus perustuu MacDonaldin opetussuunnitelmatyön partnership-malliin eli kumppanuusmalliin. (Seikkula-Leino 2006) Kumppanuusmallin ajatuksena on, että opetusta hallinnoiva taho, opetussuunnitelman kehittäjät, ammattijärjestöt, tutkijat, opettajankouluttajat, opettajat ja vanhemmat ottavat osaa opetussuunnitelmauudistuksen toteuttamiseen. Seikkula-Leino teki laajan tutkimuksen opetussuunnitelmauudistuksesta ja siitä, miten perusopetuksen opetussuunnitelmauudistus tukee aikomuksia toteuttaa yrittäjyyskasvatusta. Tutkimuksessa kävi ilmi, että oppilaitosten ja elinkeinoelämän kumppanuus tukee opettajien aikomuksia toteuttaa yrittäjyyskasvatusta. (Seikkula-Leino 2006) Jotta yrittäjyyskasvatus toteutuisi, tulee siis pyrkiä laajaan kumppanuuteen.

Edellä kuvattu kumppanuusajattelu ja kappaleessa 2.2 esitelty luovan koulun dialogi vahvistavat myös Kuntaliiton Yrittäjyys ja kunnat -hankkeen (Utriainen 2003) tuloksista esille nousseita teemoja sekä sitä, että yrittäjyyskasvatus on kaikkien asia. Elinkeinoelämän ja kunnan johdon rooli ovat keskeisiä paikallisella tasolla tehtävän yhteistyön ja yrittäjyyskasvatuksen tukemisessa ja edistämisessä. Toiminnan keskipisteenä on oppilas/opiskelija – tulevaisuuden tekijä. Vastuu toiminnasta on opettajilla, vanhemmilla, yrittäjillä ja elinkeinoelämän edustajilla, turvallisen oppimisympäristön rakentajilla ja rajojen asettajilla – tiennäyttäjillä. Paikallisen tason toiminta ei yksin riitä. Tarvitaan myös onnistunut seutukuntayhteistyö. Yrittäjyys on nostettu suoraan

koulutuksen kautta myös aluetason teemaksi. Yrittäjyyskasvatus voidaan nähdä mahdollisuutena, jonka avulla kunnan johto, elinkeinoelämä, yrittäjät, vanhemmat, opettajat ja oppilaitokset voivat yhdessä tarttua tulevaisuuden haasteeseen. (Utriainen 2003 kts. Kyrö&Ripatti 2006, 218)

Yrittäjyys ja kunnat -hankkeen tuloksena syntyi tätä yhteistä prosessia kuvaava yrittäjyyskasvatuksen mylly (kuvio 7), jossa keskipisteessä on lapsi, oppilas, opiskelija. Kumppanuuden muodostavat toimijat, jotka ovat kuvattuna alla olevassa kuviossa.

Kuvio 8. Yrittäjyyskasvatuksen mylly (Utriainen 2006 kts. Kyrö & Ripatti 2006)

Haasteena on saada myllynpyörittäjät tekemään yhteistyötä ja vahvistamaan yrittäjyyskasvatusta toimintakulttuurina. (Utriainen 2003 kts. Kyrö & Ripatti 2006, 219) Yrittäjyyskasvatuksen mylly sopii hyvin myös laajaan

kumppanuusajatteluun, jolloin yhteisenä strategisena haasteena on yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen ja tulevaisuuden tekijöihin vaikuttaminen.

2.4 Yrittäjyys Suomessa

Pieni ja keskikokoinen (pk) yritys on alle 250 henkilön yritys ja 50-249 henkilön yritykset ovat keskisuuria. Alle 50 työntekijän yritykset ovat pieniä ja alle 10 työntekijän yritykset mikroyrityksiä. Suuryrityksiksi voidaan nimetä 250 tai yli henkilöä työllistävät yritykset. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa on kaikkiaan 320 952 yritystä. Jos maa-, metsä- ja kalatalous jätetään pois, yrityksiä on 263 001. Niistä alle 10 työntekijän yrityksiä on 245 361 eli 93,3 prosenttia. Pienyrityksiä on 14 570 (5,5 %), keskisuuria 2 416 (0,9 %) ja suuryrityksiä 654 (0,3 %).

Pk-yritykset ovat kansantaloudellemme tärkeitä. Yritysten reilusta 1,4 miljoonasta työntekijästä pk-yrityksissä työskentelee noin 878 000 työntekijää, joka on 61 prosenttia koko yrityssektorin työntekijöistä. Yritysten 395 miljardin euron liikevaihdosta noin puolet syntyy pk-yrityksissä ja pk-sektorin osuus BKT:sta on reilu 40 prosenttia.

Erityisesti pk-yritykset ovat lisänneet henkilöstöään viime vuosikymmenen puolivälistä. Uusista yrityksiin syntyneistä työpaikoista kolme neljästä on syntynyt pk-yrityksiin. Pienet yritykset ovat lisänneet henkilöstöään 62 prosentilla, keskisuuret 41 prosentilla ja mikroyrityksetkin 39 prosentilla, kun suurten yritysten henkilöstön lisäys on jäänyt 24 prosenttiin. Lisäksi täytyy ottaa huomioon, että yritykset siirtyvät kasvun myötä kokoluokasta toiseen. (Suomen Yrittäjät 2010b)

2.5 Varsinais-Suomen Yrittäjät

Suomen Yrittäjien jäsenenä on 110 000 yritystä. Näistä työnantajana toimii 52 000. Jäsenyritykset työllistävät 582 000 henkilöä, joista palkansaajia on 450 000. Jäsenistö jakaantuu siten noin puoliksi yksinyrittäjiin ja työnantajiin. Työnantajayrityksistä lähes 60 prosenttia on järjestäytynyt Suomen Yrittäjiin.

Varsinais-Suomen Yrittäjät on yksi Suomen Yrittäjien 21 aluejärjestöstä. Varsinais-Suomen Yrittäjiin kuuluu 8 300 varsinaissuomalaista yritystä. Yrittäjäjärjestö on tärkeä yhteiskunnallinen vaikuttaja ja sen kanta otetaan huomioon elinkeinoelämän päätöksiä tehtäessä. Kuntatasolla aluejärjestöllä on 36 paikallisyhdistystä, jotka tekevät työtä kunnallisen elinkeinopolitiikan kehittäjinä ja kuntatason yhteistyön rakentajina. Kolmiportaisessa organisaatiossa (kuvio 8) jäsenyritysten näkemykset tulevat tehokkaasti huomioonotetuiksi.

Kuvio 9. Järjestörakenne ja vaikuttamisen tasot (Suomen Yrittäjät 2010b)

Suomen Yrittäjien tavoiteohjelman toimenpiteillä tavoitellaan parempaa kilpailukykyä ja sen tuomaa hyvinvointia vaalikaudella 2011–2015 sekä sen jälkeen. Koska nykyisissä ja uusissa taloushaasteissa menestyminen ei ole mahdollista ilman menestyviä yrityksiä, kaikissa tulevilla talousratkaisuisa tulee ottaa huomioon yrittäjyys. Järjestön tavoitteena on, että Suomesta on tehtävä maailman paras maa yrittäjyydelle. (Suomen Yrittäjät 2010a)

Varsinais-Suomen Yrittäjien maakunnallisen yrittäjyyskasvatustyön tavoitteena on, että yrittäjyyden vahvistaminen kattaa koko koulutusjärjestelmän varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin saakka. Yrittäjyyskasvatus vahvistaa

yksilöiden yrittäjämäistä asennetta ja lisää yrittäjyyden houkuttelevuutta yhtenä uravaihtoehtona.

Maakunnallisella tasolla yrittäjyyskasvatustyössä painotetaan eri koulutusasteiden, työ- ja elinkeinoelämän, järjestöjen, hallinnollisten ja poliittisten päätöksentekijöiden kanssa tehtävää verkostoyhteistyötä. Yhteistyössä näissä verkostoissa kehitetään opetuksen sisältöjä ja tavoitteita, erilaisia oppimisympäristöjä sekä koulujen toimintakulttuuria, joissa oppijan yrittäjämäiset valmiudet ja elämänhallinta vahvistuvat. Nämä painopisteet tulevat Opetusministeriön vuoteen 2015 laatimista linjauksista.

Maakunnallisesti oppilaitoksia ja koulutusta tarjoavia organisaatioita kannustetaan:

- osallistuvan ja aktiivisen kansalaisuuden kehittämiseen, luovuuden ja innovaatiotoiminnan vahvistamiseen koulutuksessa, vapaa-ajalla sekä työelämässä.
- maakunnallisesti ja alueellisesti myönteisen yrittäjyyskulttuurin ja asenneilmapiirin kehittämiseen.
- uuden yritystoiminnan käynnistämiseen, toimivien yrittäjien ja heidän yritystensä kehittämiseen sekä omistajanvaihdosten tukemiseen.

(Opetusministeriö 2009)

Jotta verkostoyhteistyö onnistuu ja yhteiset tavoitteet sekä painopisteet Yrittäjyyskasvatustoimintaa koordinoidaan Varsinais-Suomen Yrittäjien hallinnoiman YES-keskuksen toimesta.

2.6 Varsinais-Suomen YES-keskus

Suomessa toimii 13 alueellista YES-keskusta. Varsinais-Suomen YES-keskus on yrittäjyyskasvatuksen, aktiivisen ja osallistuvan kansalaisuuden ja ammatillisen osaamisen kehitystukea kouluille tarjoava alueellinen keskus. YES-keskus on ollut mukana Opetusministeriön yrittäjyyskasvatuksen

kehittämisen linjausten kirjoittamisvaiheessa. Linjauksissa resurssikeskukset tarkoittavat YES-keskuksissa toteutettavaa yrittäjyyskasvatustoimintaa. Muut yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat, jotka on listattu kappaleessa 2.1, ovat osittain YES-keskusten toiminnan painopistealueita kuten opetussuunnitelmien työstäminen paikallisella tasolla ja strategiatyö.

YES-keskuksen tehtävänä on auttaa kouluja, oppilaitoksia ja yrityksiä löytämään hyviä käytäntöjä opetuksen ja koulutuksen työelämärelevanssin kehittämiseen. Lisäksi YES-keskus tekee käytännön työtä koulujen ja yritysten parissa järjestäen tapahtumia, tilaisuuksia ja koulutuksia omalla toimialueellaan.

2.6.1 YES-keskuksen palvelut

YES-keskus tarjoaa alueellaan seuraavia yrittäjyyskasvatusta tukevia toimintoja ja palveluita (YES-keskus 2010b):

Opetussuunnitelmien kehittäminen

YES-keskukset tarjoavat apua opetussuunnitelmien kehittämisessä ja yrittäjyyskasvatuksen ottamisessa luonnolliseksi osaksi koulun tai oppilaitoksen toimintaa. Opetussuunnitelma on keskeinen työväline, jonka avulla yrittäjyyskasvatus saadaan läpimenoperiaatteella jokaiseen oppiaineeseen. Työkaluina toimivat mm. Opetusministeriön opetussuunnitelmien kehittämisen tueksi laadittu yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat sekä esimerkit erilaisista yrittäjyyskasvatuksen opetussuunnitelmista ja -poluista eri koulutusasteilla, mitkä on kerätty ympäri Suomea.

Opettajien koulutukset

YES-keskus tarjoaa kouluille maksutta useita yrittäjyyskasvatuksen täydennyskoulutuskokonaisuuksia. Koulutukset voivat olla joko alueellisen YES-keskuksen toteuttamia tai kaikkien YES-keskusten käytössä olevia valmiita koulutuskokonaisuuksia. Kouluttajayhteistyökumppaneina toimivat yrittäjyyskasvatuksen asiantuntijat eri puolilta Suomea. Koulutukset räätälöidään koulujen tarpeiden mukaan.

Yrittäjyyskasvatuksen oppimateriaalit

YES-keskukset tarjoavat yrittäjyyskasvatusta tukevaa oppimateriaalia sekä ideoita toimintaan.

Koulu-yritysyhteistyön mentorointi

YES-keskukset tarjoavat apua ja tukea koulujen ja yritysten välisten yhteistyön kehittämiseen. Keskuksista tarjotaan kouluille kontakteja sekä mahdollisuuksia yhteistyön aloittamiseen. Yrityksille tarjotaan apua ja mahdollisuuksia koulu-yhteistyön aloittamiseen sekä yhteistyötä tukevaa neuvontaa ja valmiita kontakteja kouluihin ja oppilaitoksiin. Yrittäjyyskasvatuksen toteuttamisessa on tärkeä huomioida yhteistyö yrittäjyyskasvatuksen käytännön toteutuksessa paikallisten yrittäjien kanssa. YES-keskuksista saa alueen koulu-yritysyhteistyöstä kiinnostuneiden yrittäjien yhteystietoja.

Nuori Yrittäjyys ry:n aluetoimistopalvelut

YES-keskukset toimivat yhteistyössä Nuori Yrittäjyys ry:n (NY) kanssa ja tarjoavat alueensa opettajille apua ja tukea NY:n opinto-ohjelmien käyttöönotossa, verkostoinnissa yritysten kanssa ja järjestävät alueellisia tapahtumia ohjelmiin liittyen.

2.6.2 Yrittäjyyskasvatuksen maakunnallinen ja seudullinen ohjaus

Varsinais-Suomen Yrittäjien vetämän yrittäjyyskasvatusverkoston tehtävänä on herättää varsinaissuomalaiset kiinnostumaan yrittäjyydestä ja oman yrityksen kehittämisestä, kasvusta ja verkottumisesta. Verkosto toimii maakunnallisella tasolla, seututasolla, kuntatasolla ja yksittäisen yrityksen tai organisaation tasolla.

Verkostossa maakunnallista tasoa edustavat mm. Varsinais-Suomen liitto, Varsinais-Suomen ELY-keskus (ent. Varsinais-Suomen TE-Keskus), Varsinais-Suomen Yrittäjät, Turun ammattikorkeakoulu, Turun yliopisto ja Turun yliopiston kauppakorkeakoulu. Seututason verkostotoimijoita ovat Turun Seudun Kehittämiskeskus, Yrityssalo Oy, Loimaan Seutukunnan Kehittämiskeskus,

Turunmaan Seutu, Vakka-Suomen seutukunta kuntayhtymä. Kuntatasolla verkostotoimijoita ovat kaikki Varsinais-Suomen 28 kuntaa. Organisaatiotasolla verkostotoimijoita ovat kaikki alueen koulut peruskoulusta jatkokoulutukseen sekä alueella toimivat yritykset.

Varsinais-Suomessa yrittäjyyskasvatustoiminnan maakunnallinen ohjaus on YES-tiimin vastuulla. YES-tiimi koostuu Varsinais-Suomen YES-keskuksen ja seutukuntien elinkeino- ja kehittämistoimesta vastaavien tahojen edustajista sekä Taloudellisen tiedotustoimiston, MTK:n, Nuori Yrittäjyys ry:n, OKL Turun, Yrityspalvelukeskus POTKURIn sekä kahden koulukumppanin edustajasta.

Yrittäjyyskasvatustoiminnan seutukunnallinen ohjaus toteutetaan seututiimien kautta. Ne koostuvat seutujen koulujen, oppilaitosten ja elinkeinoelämän edustajista. Seutukuntatason yrittäjyyskasvatuksen koordinointi on jaettu seuraavasti: Vakka-Suomessa Vauhti-tiimi, Salon seudulla Sykäys-tiimi, Turussa toisen asteen Kipinä-tiimi ja perusopetuksen Tahto-tiimi, Turun läntisten kuntien tiimi, Loimaan seutukunnan Loisto-tiimi ja Turunmaan seudulla Kemiönsaaren tiimi.

Yrittäjyyskasvatusta tukevien seututiimien tehtävät:

- Tiimin tavoitteena on edistää yrittäjyyttä toteuttamalla yrittäjyyskasvatusta oman alueen oppilaitoksissa.
- Tiimi syntyy oppilaitosten yhteistyöstä.
- Tiimiideoi, koordinoi ja ohjaa alueellista yrittäjyyskasvatusta.
- Kukin tiimin jäsen on vastuussa oman oppilaitoksen yrittäjyyskasvatuksen ohjaamisesta.
- Tiimin tehtävänä on ohjata oppilaitosten yrittäjyyskasvatuksen työtä. Tiimin jäsenet organisoivat oman oppilaitoksen yrittäjyyskasvatuksen toiminnan.

- Tiimi suunnittelee alueelle toimintavuoden rungon ja rakentaa yhteisiä alueellisia tapahtumia. Tiimi hakee yhteistyömuotoja alueellisesti ja kansainvälisesti.
- Tiimi tiedottaa seudullisista toimenpiteistä maakunnalliselle YES-tiimille, jonka kautta hyvät käytännöt leviää ympäri maakuntaa ja koko maata.

Tulemme käyttämään näitä seututiimejä tutkimuksemme asiantuntijaryhminä. Tiimien kautta tullaan jatkossa myös levittämään tutkimuksen tuloksia maakunnallisesti ja seutukunnallisesti.

2.7 Yrittäjyyskasvatus tutkimuksen kohteena

Tällä hetkellä eri Euroopan maat tekevät työtä yrittäjyyskasvatuksen tutkimuksen ja kehittämisen parissa omista kansallisista lähtökohdistaan. Yrittäjämäinen toiminta luonnollisena osana koulujärjestelmää on edellytys Euroopan hyvinvoinnin kehittymiselle. Kyrö, Lehtonen ja Ristimäki (2007) havainnollistavat tätä moninaista tutkimuksen eri suuntien kenttää kompassimetaforalla, joka kuvaa tavoitteita etsiä niitä suuntia, joilla suomalainen tutkimus voi tuottaa oman panoksensa kansainväliseen keskusteluun yrittäjyyskasvatuksesta. (Kyrö, Lehtonen & Ristimäki 2007, 13).

Vaikka yrittäjyyskasvatus on ollut aihekokonaisuutena peruskoulun ja lukion opetussuunnitelman perusteissa jo vuodesta 1994 lähtien ja myös ammatillisen sekä kolmannen asteen opetussuunnitelmissa yrittäjyys ja yrittäjyyskasvatus ovat olleet esillä vuosikymmenen puolivälistä lähtien, on yrittäjyyskasvatuksen tutkimus saanut tiedeyhteisössä jalansijaa esimerkiksi väitöskirjojen muodossa verkkaisesti. Vuonna 2007 perustettiin Yrittäjyyskasvatuksen tutkimusseura ry. Yhdistys tukee toiminnallaan yrittäjyyskasvatuksen tutkimusta, tutkijoiden ja toimijoiden keskinäistä kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä, järjestää konferensseja sekä edistää ja harjoittaa alan julkaisutoimintaa. Yrittäjyyskasvatuksen tutkimusseura antaa lausuntoja ja edistää tavoitteidensa toteuttamista erilaisissa kansallisissa ja kansainvälisissä yhteisöissä ja yhteistyöelimissä. (YKTT 2011)

Turun yliopiston hallinnoimien YVI-hankkeiden (YVI=Yrittäjyyskasvatuksen Virtuaalinen oppimisympäristö) tarkoituksena on levittää hyviä käytänteitä ja tarjota ajankohtaista tietoa yrittäjyyskasvatuksesta. YVI on kehitetty sekä sitä kehitetään jatkuvasti pohjautuen sekä suomalaiseen että kansainväliseen tutkimustietoon yrittäjyydestä ja yrittäjyyskasvatuksesta. YVI:n taustalla on monitieteinen tutkimusverkosto, jonka jäsenet tulevat mm. Turun yliopistosta, Helsingin yliopistosta sekä Lappeenrannan teknillisestä yliopistosta. Heillä on pitkäaikainen kokemus yrittäjyyteen ja yrittäjyyskasvatukseen liittyvästä tutkimus-, opetus- ja kehittämistyöstä. (YVI-hanke 2011)

Niin YVI:n sisällölle kuin yrittäjyyskasvatuksen tutkimukselle jatkossa luo perustaa myös Lappeenrannan teknillisen yliopiston Yrittäjyyskasvatuksen mittaristo -hanke. Mittaristo tehdään perusasteen ja toisen asteen käyttöön ja se rakennetaan tukemaan opettajien, rehtoreiden ja koulutuspäättäjien työtä ja ohjaamaan yrittäjyyskasvatustoimia. Yrittäjyyskasvatuksen mittaristo on opettajan itsearviointityökalu, jonka avulla voi seurata yrittäjyyskasvatuksen toteutumista opetuksessa. Työkalu antaa vinkkejä ja ideoita opetuksen kehittämiseen. (Lappeenrannan teknillinen yliopisto 2011)

Näiden edellä mainittujen hankkeiden kautta kehitetään yrittäjyyskasvatuksen virtuaalinen oppimisympäristö, johon tullaan keräämään tulevaisuudessa käyttäjäryhmäkohtaisesti jäsennettyä materiaalia sekä luodaan puitteet verkostoyhteistyön kehittämiseen. Tämä tukee mielekkäällä tavalla myös työ- ja elinkeinoelämän sekä järjestöjen yrittäjyyskasvatuksen kehittymistä. Tavoitteena on, että YVI-hankkeen aikana tuotetun tutkimustiedon ja kehitettävän dynaamisen virtuaalisen oppimisympäristön avulla opettajien taidot yrittäjyyskasvatuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa kehittyvät. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa yrittäjyyskasvattajien verkostoyhteistyötä, yrittäjyyskasvatustietoutta sekä auttaa opettajankouluttajien pedagogisten valmiuksien kehittymistä.

Yrittäjyyskasvatus on saavuttanut viimein myös aseman tutkimuksen kohteena. Seuraavassa lyhyt katsaus YVI-hankkeen piirissä toteutettaviin yrittäjyyskasvatuksen kehittämistä koskeviin tutkimushankkeisiin ja julkaisuihin.

Näissä projekteissa tutkitaan yrittäjyyskasvatuksen arvioinnin kehittämistä, yrittäjyyskasvatusta tukevien ICT-innovaatioiden käyttöönottoa, opettajien asenteiden kehittymistä, yrittäjyyskasvatuksen arvoja sekä yrittäjyyskasvatusta aikuiskoulutuksessa. (Tiikkala yms. 2011; Troberg, Seikkula-Leino & Ruskovaara (julkaisematon); Tiikkala yms. 2010; Laitinen yms. 2010)

Myös ammattikorkeakouluissa on tutkittu yrittäjyyskasvatusta ja yritysysteistyötä monissa opinnäytetöissä. Yrityselämän tulevaisuuden vaatimukset ja yritysysteistyö tietojenkäsittelyn koulutusohjelmassa on aiheena yhdessä Tampereen ammattikorkeakoulun työssä. (Ikkala 2010) Yritysysteistyö koulutuskuntayhtymässä on aiheena eräässä insinööri (AMK) opinnäytetyössä. (Niska 2010) Myös tämä tutkimus ja monet muut tekeillä olevat opinnäytetyöt, pro gradut ja väitöskirjat tulevat antamaan vastauksia yrittäjyyskasvatuksen kehittämisen kentällä pyöriviin kysymyksiin.

Valtakunnalliset yrittäjyyskasvatuspäivät toteutetaan joka vuosi syys-lokakuun aikana. Yrittäjyyskasvatuspäivät on tarkoitettu erityisesti tutkijoille ja toimijoille. Päivien tavoitteena on nostaa esiin uusimmat yrittäjyyskasvatuksen kentällä olevat tutkimukset ja toimintamallit. YES-keskukset osallistuvat myös erilaisiin yrittäjyyskasvatuksen tutkimuksiin ja ovat mukana kehittämässä yrittäjyyskasvatuksen tutkimusta ja luomassa uutta tietoa kansalliseen käyttöön. Valtakunnallinen YES ry koordinoi tutkimusaihepankkia, joka esittelee mielenkiintoisia tutkimusaiheista yrittäjyyskasvatuksen tiimoilta.

Kiteyttäen voidaan sanoa, että yrittäjyyskasvatuksesta on julkaistu runsaasti tutkimuksia ja aihe on pinnalla monen eri toimijan hankkeissa sekä tutkimusprojekteissa. On tärkeää, että relevantit tutkimukset, tiivistelmät ja löydökset nostetaan esille, jotta toimintaa voidaan kehittää oikeaan suuntaan.

3 TARKOITUS JA TAVOITTEET

Yrittäjyyskasvatusta on tutkittu ja kehitetty tähän mennessä pitkälti koulujen näkökulmasta. Muun muassa YES-keskusten alkukartoituksessa (Mankinen 2009) selvitettiin yhdeksän maakunnan alueella toimivan verkoston yrittäjyyskasvatuksen nykytilaa ja tulevaisuuden mahdollisuuksia sekä kontrolliryhmänä YES-toiminta-alueen muiden oppilaitosten yrittäjyyskasvatukseen liittyvää toimintaa. Alkukartoituksen kohderyhmänä olivat opettajat, rehtorit ja sivistystoimenjohtajat. Elinkeinoelämän toimijoita ja yrittäjiä ei kartoituksessa otettu huomioon.

Kartoituksessa selvitettiin, miten YES-keskuksen palvelut ovat kohdanneet kentällä toimivat opettajat ja heidän esimiehensä. Kartoituksessa selvitettiin myös, miten opettajien tieto ja osaaminen on jo ennen hanketta levinnyt heidän taustaorganisaatiossaan erityisesti osana opetussuunnitelman perusteiden mukaista yrittäjyyskasvatuksen aihekokonaisuuden opetussuunnitelmatyötä sekä miten kyseinen tieto ja osaaminen ovat YES-keskus-hankkeen alkuvaiheessa levinneet luodussa verkostossa. Johtamisen, strategisten ja operationaalisten toimenpiteiden näkökulmasta selvitettiin oppilaitosten ja sivistystoimen johdon yrittäjyyskasvatukseen liittyvä osaaminen, näkemykset tarvittavasta osaamisesta ja aihealueen johtamiseen liittyvät käytännöt. Yrittäjyyskasvatuksen tulevaisuuden osalta selvitettiin oppilaitosten kuluvan vuoden ja pidemmän tähtäimen suunnitelmat, näkemykset toiminnan vahvuuksista ja heikkouksista mahdollisuuksista ja uhkista, kehittämistyöhön liittyvät tarpeet sekä opettajien halukkuus toimia kouluttajana ja toiminnan kehittäjänä. (Mankinen 2009, 3)

Koska alkukartoituksessa (Mankinen 2009) ei huomioitu elinkeinoelämän ja yrittäjien mielipiteitä, halusimme suunnata tutkimuksemme yritysten ja koulujen väliseen yhteistyöhön erityisesti yrittäjien näkökulmasta. Myös Opetusministeriö painottaa verkostoitumisen merkitystä ja kaikkien osapuolten mukanaoloa yrittäjyyskasvatustyössä. (Opetusministeriö 2009)

Varsinais-Suomen Yrittäjien ja YES-keskuksen tavoitteet ja toimintatavat yrittäjyyskasvatuksen osalta pohjaavat pitkälti Opetusministeriön ja elinkeinoelämän toimijoiden yhdessä laatimiin valtakunnallisiin yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivoihin, jotka olemme listanneet kappaleessa 2.1. Kehittämishankkeemme kautta pyritään erityisesti vaikuttamaan yrittäjyyskasvatuksen eri toimijoiden verkostoyhteistyön vahvistumiseen alueellisella ja paikallisella tasolla. Jotta yrittäjyyskasvatus etenee alue- ja paikallistasolla, on yrittäjyyskasvatusta ohjaavien seututiimien, seudullisten kehittämisorganisaatioiden ja paikallisten yrittäjäyhdistysten toiminta erittäin tärkeää. YES-keskus on mukana aktiivisena toimijana niin seutu- kuin paikallistason toiminnassa. Kehittämishankkeessamme korostuu koulujen edustajien ja seututiimien asiantuntijuus, jota hyödynnämme myös tutkimusaineistona. YES-keskuksen ja seututiimien yhteistyön kautta tuodaan kouluille ja oppilaitoksille tietoon hyviä käytäntöjä yrittäjyyskasvatuksen sitomisesta osaksi opetussuunnitelmia.

Hankkeemme tarkoituksena on myös auttaa vakiinnuttamaan Varsinais-Suomen YES-keskuksen asemaa alueellisena yrittäjyyskasvatuspalveluiden resurssikeskuksena. Myös YES-keskuksen rahoittajille päin on tärkeää viestiä toiminnan tuloksellisuutta, jota mitataan palveluiden kysynnällä sekä opettaja- ja yrittäjäkontakteilla. Niin Varsinais-Suomen Yrittäjien kuin seudullisten kehittämisorganisaatioidenkin tavoitteena on, että yrittäjyyskasvatus on sisällytetty nykyistä vahvemmin osaksi kuntien koulu- ja elinkeinotoimen strategioita ja kehittämissuunnitelmia. Tällä kehittämissuunnitelmalla pyrimme antamaan työkaluja Varsinais-Suomen Yrittäjille ja YES-keskukselle, jotta ne voisivat tarjota asiantuntevaa neuvotteluapua yrittäjien paikallisyhdistyksille ja kunnille yrittäjyyskasvatuksen strategiatyön ja -prosessin työstämiseen liittyen.

Jotta YES-keskus voisi tarjota kouluille kontakteja ja mahdollisuuksia yhteistyön aloittamiseen yritysmaailman kanssa, on syntynyt tarve yritysrekisterin luomiselle ja yhteistyökumppanien sekä yritysmaailman neuvonantajien kartoittamiselle. Tarvitaan väline, josta löytyy luontevat yhteistyökumppanit erilaisiin koulu-yritysyhteistyöprojekteihin. Yrityksille päin halutaan taas tarjota

mahdollisuuksia kouluyhteistyön aloittamiseen sekä yhteistyötä tukevaa neuvontaa ja valmiita kontakteja kouluihin ja oppilaitoksiin.

Tähän taustaan viitaten olemme asettaneet kehittämishankkeellemme seuraavat tavoitteet: selvittää varsinaissuomalaisten pk-yritysten yleinen mielipide yrittäjyyskasvatuksesta ja koulu-yritysyhteistyöstä, kartoittaa koulu-yritysyhteistyön mahdollisuuksia yrityksissä ja määritellä koulu-yritysyhteistyöhön liittyvien palveluiden tärkeyttä ja tarvetta käyttäen. Hankeemme kehittämisprosessi syntyi toimeksiantajamme kanssa yhdessä asetetuista tavoitteista. Yrityksille suunnattu kysely, joka toimi prosessin avauksena, nostaa esille yritysten näkökulman ja roolin yrittäjyyskasvatustyössä ja koulu-yritysyhteistyön kentässä. Pyrimme löytämään yrittäjille tärkeitä teemoja, jotka motivoivat heitä aloittamaan ja tekemään yhteistyötä koulujen ja oppilaitosten kanssa. Kyselytutkimuksessa esiin nousevien näkemysten pohjalta jatkoimme tutkimusta pohtimalla yritysyhteistyön toteuttamista ja määrittelemme asiantuntijatyöryhmien avulla keinoja, joilla oppilaitosten ja yritysten välistä yhteistyötä voidaan kehittää palvelemaan entistä paremmin yrittäjyyskasvatuksen päämääriä. Tavoitteenamme on myös muokata kartoituksen yhteydessä kerätyistä yhteystiedoista yritysrekisteri Varsinais-Suomen YES-keskuksen käyttöön. Se tulee toimimaan tukena yrittäjille suunnatuille palveluille ja opettajille yrityskontaktien löytämisessä.

4 TOTEUTUS

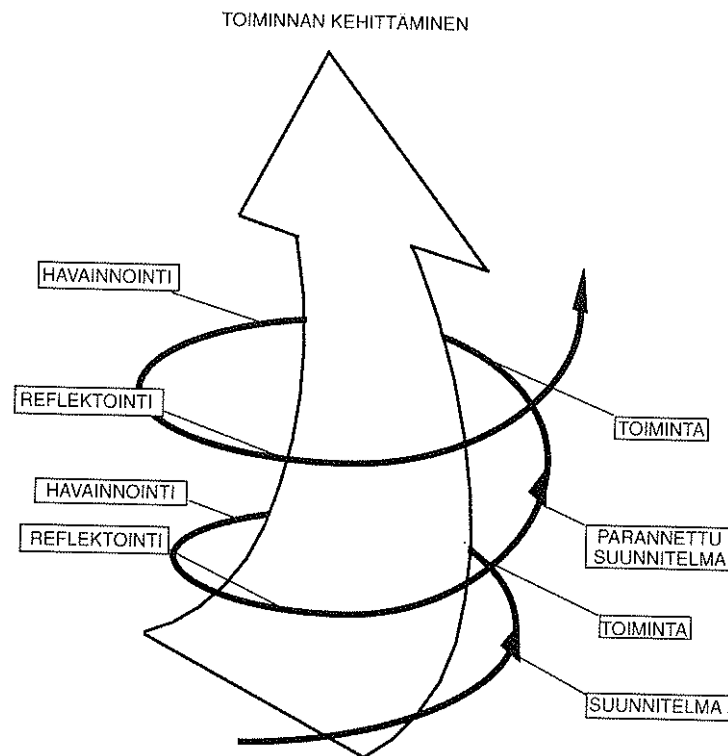
Tutkimuksemme käytännön toteutus vaati pohdintaa niin aineiston keräämisen kuin laajuuden suhteen. Koimme, että aihetta pystyi lähestymään monella eri tavalla, mutta sen rajaaminen olisi tärkeää jo heti alussa, jotta sovitut tavoitteet saavutettaisiin. Kehittämishankkeessa haluttiin kuitenkin päästä pintaa syvemmälle ja saada mahdollisimman hyvä pohja kehitystyölle. Yrittäjyyskasvatuksessa ja koulu-yritysyhteistyössä on mukana monta osapuolta - oppilaitokset, yritykset ja yrittäjyyskasvatusta tukeva ohjaus - ja siksi koemme tärkeäksi tehdä yhteistyötä heidän kanssa tämän kehittämishankkeen puitteissa.

4.1 Tutkimusstrateginen lähestymistapa

Perinteinen tutkimusmetodi, jossa tutkimusaineistoa tarkastellaan ulkopuolisina tutkijoina teoreettiseen kirjallisuuteen nojaten, ei mielestämme anna tarpeeksi eväitä kehittämishankkeemme läpiviemiseen. Kehittämishankkeen tavoitteita tukee käytännönläheinen lähestymistapa, joka yhdistää eri tutkimusmenetelmiä ja osallistaa tutkimukseen eri osapuolia. Näin ollen toimintatutkimuksen periaatteita noudattava tutkimusmetodi sopii paremmin kehittämishankkeemme tiedonkeruuseen ja toteutukseen. Tosin toimintatutkimus on enemmänkin tutkimuksellinen strategia tai lähestymistapa kuin tutkimusmetodi. (Crowther & Lancaster 2009, 134; Heikkinen, Rovio & Syrjälä 2007, 19)

Toimintatutkimusta kuvaa seuraavat seikat: käytäntöihin suuntautuminen, muutokseen pyrkiminen ja tutkittavien osallistuminen tutkimusprosessiin. Toimintatutkimuksessa on tarkoitus tuottaa tietoa käytännön kehittämiseksi ja sen tavoitteena on saada välitöntä käytännön hyötyä ja käyttökelpoista tietoa tutkimuksesta. Päämääränä ei ole pelkästään tutkiminen, vaan samanaikaisesti myös toiminnan kehittäminen. Toimintatutkimuksen kaltainen tutkimustyö sopii hyvin YES-keskuksen ja yrittäjyyskasvatusverkoston työskentelytapaan. (Kuula 1999, 10; Heikkinen 2007, ks. Aaltola & Valli 2007, 196; Heikkinen, Rovio & Syrjälä 2007, 19)

Kehittämishankkeemme eteneminen muistuttaa myös toimintatutkimuksen kulkua kuvaavaa syklisyyttä. Toimintatutkimuksen yhtenä lähtökohtana on tutkimuskohteen reflektiivinen tarkastelutapa, jossa yleiset käytänteet nähdään uudessa valossa ja sen kautta toimintaa pyritään kehittämään. Tässä kehittämishankkeessa tavoitteena on koulu-yritysyhteistyön kehittäminen ja YES-keskuksen palveluiden parantaminen. Reflektio ilmenee kehänä, jossa toiminta, sen havainnointi, reflektointi ja uudelleensuunnittelu seuraavat toisiaan. Toimintaa hiotaan siis useiden peräkkäisten kehäsyklien avulla ja niistä muodostuu toimintatutkimuksen etenemistä kuvaava spiraali (kuvio 10). (Heikkinen 2007, ks. Aaltola & Valli 2007, 201-202; Heikkinen, Rovio & Syrjälä 2007, 19)

Kuvio 10. Toimintatutkimuksen spiraali. (Heikkinen 2007, ks. Aaltola & Valli 2007, 202)

Toisin kuin perinteisissä tutkimustavoissa, on toimintatutkimuksessa itse tutkijat aktiivisia vaikuttajia ja toimijoita. He käyttävät myös omia havaintojaan tutkimusmateriaalina muun tutkimusaineiston lisäksi. Toimintatutkimuksen valitsemista kehittämishankkeemme tutkimusstrategiseksi lähestymistavaksi

puoltaa se, että toinen kehittämishankkeen tutkijoista toimii yhtenä osapuolena työssään YES-keskuksen aluepäällikkönä ja tällä hetkellä hän tekee jo laajasti yhteistyötä kyseisessä ympäristössä. (Heikkinen, Rovio & Syrjälä 2007, 19-20)

Koska toimintatutkimuksen toteutus kestää ajallisesti pitkään, antaa se mahdollisuuden tarkastella tutkimuskohdetta monelta kannalta ja monella tavalla. Tästä voidaan käyttää termiä triangulaatio. Päädyimme kehittämishankkeessa useamman tutkimusmenetelmän yhdistelmään, eli menetelmätriangulaatioon, jotta tutkimukseen sisältyisi koulu-yritysyhteistyön kaikkien osapuolien näkökannat. Toimintatutkimus luokitellaan usein virheellisesti laadulliseksi tutkimusmenetelmäksi, mutta siinä voidaan myös käyttää määrällisiä tiedonhankintamenetelmiä. Tutkimuksemme lähtökohtana on kvantitatiivista aineistonkeruuta edustava kyselytutkimus yrityksille. Tämän kyselyn pohjalta lähdimme tekemään laadullista prosessointia tarkentamalla ja syventämällä tietämystä aiheesta asiantuntijaryhmien osallistuvan ryhmätyöskentelyn sekä oman havainnointimme avulla. Toimintatutkimuksessa tutkijat nimenomaan pyrkivät osallistamaan tutkittavat. Tutkijat käynnistävät muutoksen ja rohkaisevat ihmisiä tarttumaan asioihin, jotta niitä voidaan kehittää heidän omalta kannaltaan paremmiksi. (Heikkinen, Rovio & Syrjälä 2007, 19-20, 36-37, 104)

Toimintatutkimuksen syklisyys näkyy selvästi myös valitsemassamme menetelmätriangulaatiossa ja miten kehittämishankkeen aineistonkeruu etenee edellä kuviossa 2 esitetyn spiraalin mukaisesti. Seuraavaksi käymme tarkemmin läpi valitsemiemme tutkimusmenetelmien toteutusta.

4.2 Kyselytutkimus yrityksille

Toimeksiantajien käsitys yrittäjien mielipiteistä Varsinais-Suomen alueella perustui lähinnä ”mutu”-tuntumaan ja näin ollen oli tärkeää kehittämishankkeessa aloittaa tutkimusaineiston kerääminen laajalla yleiskartoituksella. Tarkoituksena oli selvittää hyvin laajalla otoksella yrittäjien mielipiteitä yrittäjäyyskasvatukseen ja kiinnostusta koulu-yritysyhteistyöhön.

Tutkimuksemme kohderyhmä oli varsinaissuomalaiset pk-yritykset. Koska otos on suuri ja tuloksia haluttiin tarkastella määrällisesti, oli tarkoituksenmukaista valita kvantitatiivinen tutkimustapa aineiston keräämiseksi. Valitsimme menetelmäksi kyselytutkimuksen, jossa kysymysten muoto on vakio. Se toteutettiin Internet-kyselynä. (Vilkkä 2007, 14, 17, 27)

Työstimme kyselylomaketta yhdessä Varsinais-Suomen YES-keskuksen ja Varsinais-Suomen Yrittäjien edustajien kanssa saadaksemme toimeksiantajan mielipiteitä lomakkeen sisältöön ja rakenteeseen. Tiesimme, että vastaajamme arvostaisivat yksinkertaista ja lyhyttä lomaketta. Pohdimme miten saisimme tutkimukselle tarvittavat asiat esitettyä kyselyssä niin, että lomake olisi helppo ja nopea täyttää. Halusimme taata mahdollisimman suuren vastaajamäärän tinkimättä tutkimuksellisesta sisällöstä.

Kyselytutkimuksella halusimme selvittää tutkimustavoitteiden määrittelyssä listatut kolme asiaa: yrittäjien yleinen näkemys yrittäjyyskasvatuksesta, koulu-yritysyhteistyön mahdollisuudet ko. yrityksessä sekä koulu-yritysyhteistyöhön liittyvien palveluiden tarjonnan tärkeys ja tarve. Näiden lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus antaa kehittämissuhteita koulu-yritysyhteistyölle.

Kyselylomakkeen (liite 1) lopullinen versio sisälsi suurimmaksi osaksi strukturoituja monivalintakysymyksiä, joiden vastauksia on vaivatonta käsitellä. Monivalintakysymyksillä vältetään myös virhetulkinnoilta. Ensimmäisenä kysyttiin täsmällisiä tosiasiatietoja, kuten yrityksen toimipaikkaa, toimialaa ja henkilöstömäärää sekä sitä onko yritys tehnyt kouluyhteistyötä. Näiden tietojen valmiit luokittelut ja vastausvaihtoehdot olisivat avuksi tarkemmassa tulosten analyysissa. Kyselyn varsinaiset kysymykset ovat myös monivalintakysymyksiä, jotta varmistaisimme kysymysten ja vastausten vertailukelpoisuuden. Mielipidekysymyksissä käytimme asenneasteikkoa, jonka etuna on pieni tilantarve. Valitsimme 4-portaisen Likertin asteikon kaikkiin mielipidekysymyksiin. (Vilkkä 2007, 67; Heikkilä 2008, 50-53)

Strukturoitujen kysymysten tueksi kyselyssä oli kaksi avointa kysymystä syventävää tietoa varten. Näiden kysymysten tarkoitus oli saada spontaaneja

mielipiteitä yrityksiltä rajattuun aiheeseen ja toivottavasti sellaisia vastauksia, joita emme itse tutkijoina olisi tulleet ajatelleeksi. Koska kyselylomake oli kokonaisuudessaan melko lyhyt, emme kokeneet avointen kysymysten olevan liian aikaa vieviä tai työläitä vastaajille. (Vilka 2007, 49; Heikkilä 2008, 68)

Viimeisenä kyselylomakkeessa kysyttiin yrityksen halua olla mukana tekemässä koulu-yritysyhteistyötä. Tämä liittyy yhteen kehittämishankkeemme tavoitteisiin luoda Varsinais-Suomen YES-keskukselle yritysrekisteri koulu-yritysyhteistyön tueksi. Ne vastaajat, jotka täyttäsivät yhteystietonsa lomakkeeseen, antaisivat luvan lisätä tiedot rekisteriin.

Kyselytutkimuksen otoksen lähteenä käytimme Varsinais-Suomen Yrittäjien jäsenrekisteriä, josta valittiin kaikki yritykset jotka ovat antaneet luvan lähettää sähköpostiviestejä. Otoksen suuruus oli 4 381 yritystä. Laadimme kyselylomakkeen toimeksiantajan käyttämään Webropol-kyselysovellukseen ja vastaajille lähetettiin saman sovelluksen kautta sähköpostitse linkki lomakkeeseen. Kysely toteutettiin helmikuussa 2010.

4.3 Asiantuntijaryhmät

Kehittämishankkeelle valitun tutkimuksellisen lähestymistavan tutkimusprosessi eteni kvalitatiivisin tutkimusmenetelmin käyttämällä kyselytutkimuksen tuloksia jatkotutkimusten pohjana. Olimme aluksi suunnitelleet tekevämme case-haastatteluja muutaman valitun yrityksen kanssa saadaksemme käytännön kokemuksia kyselyn tueksi. Kehittämishankkeen luonteen ja toimeksiantajan tarpeiden perusteella päätimme valita erilaisen enemmän kehitystyötä tukevan suunnan. Tämä kuvaa tyypillistä toimintatutkimustyöskentelyä, jossa tutkimus etenee spiraalimaisesti, ja työtä arvioidaan ja tutkimussuuntia mahdollisesti muutetaan tutkimusprosessi edetessä.

Saimme toimeksiantajalta kutsun osallistua Yrittäjyyden ytimessä -opettajaseminaariin, jossa voisimme käsitellä tutkimusaihettamme ja viedä kyselyn tuloksia koulujen edustajista koostuviin asiantuntijaryhmiin, joissa niitä voitaisiin jatkotyöstä osallistavan tutkimusmenetelmän avulla. Näin

pystyisimme hyödyntämään koulu-yritysyhteistyön toisen osapuolen kommentteja tutkimuksessamme.

Varsinais-Suomen yrittäjyyskasvatusverkosto järjesti jokavuotisen Yrittäjyyden ytimessä -seminaarin maaliskuussa 2010 Turun ja Tukholman välisellä laivalla. Näissä seminaareissa käsitellään yrittäjyyskasvatuksen uusimpia menetelmiä ja kehittämismalleja ja sinne kutsutaan yrittäjyyskasvatuksesta kiinnostuneita opettajia, rehtoreita ja opinto-ohjaajia sekä asiantuntijoita. Tänä vuonna seminaariohjelma sisälsi round table -osuuden, jonka ajatuksena on tarjota ohjelmaan osallistujille tiivis tietopaketti ja mahdollisuus asiantuntijavetoiseen keskusteluun haluamistaan aiheista. Seminaarisaliin koottiin 5-8 hengen teemapöydät kuudesta eri aiheesta. Kussakin pöydässä teeman asiantuntija alustaa aiheestaan, minkä jälkeen osallistujilla on mahdollisuus käydä keskustelua aiheesta sekä esittää kysymyksiä teeman alustajalle. Kutakin aihetta käsitellään noin 30 minuuttia, minkä jälkeen osallistujat voivat vaihtaa toiseen teemapöytään.

Vetämämme round table -keskustelun aiheena oli ”Konkretiaa koulu-yritysyhteistyöhön”. Perinteisen keskustelun lisäksi päätimme haastaa seminaariosallistujat miettimään toteuttamamme kyselytutkimuksemme tuloksia ja tietyn yrityksen vastauksia learn by doing -menetelmän eli toiminnasta oppimisen kautta. YES-keskuksen ja Nuori yrittäjyys ry:n opettajille suunnatut NY minicamp -koulutukset toteutetaan käyttämällä nimenomaan kyseistä menetelmää. NY minicamp on kuuden tunnin mittainen elämysluontoinen kokemus, joka yhdistää ideointia ja innovointia, yrittäjyyttä ja erilaisia taitoja. NY minicamp sopii käytettäväksi ryhmien ja työyhteisöjen tiimiyttämisessä tai esimerkiksi silloin, kun yrittäjyyskasvatuksen käynnistämiseksi tarvitaan nopea, intensiivinen ja tehokas aloitus. NY minicamp esittelee loistavasti myös Nuori Yrittäjyys ry:n opinto-ohjelmien peruseriaa learn by doing -työtappaa hyödyntäen. Nuori Yrittäjyys ry:n tarjoamiin opinto-ohjelmiin leirimuodossa kuuluvat virallisesti toisella asteella toteutettava NY 24h -leiri sekä NY 6h -leiri, joka on suunnattu peruskoulun alaluokkalaisille. (Nuori yrittäjyys ry 2010, 4; Vuorinen 2001, 179)

NY 24h -leiri on ammatilliselle toiselle asteelle ja lukioille suunniteltu vuorokauden kestävä kokonaisuus, jonka aikana nuoret perustavat oman ideansa pohjalta kuvitteellisen yrityksen. NY 24h -leirillä sovellettava interaktiivinen ryhmäoppiminen kehittää vuorovaikutus- ja neuvottelutaitoja sekä ongelmanratkaisukykyä, jonka lisäksi intensiivisen työskentelyn tavoitteena on oppia asettamaan tavoitteita ja ottamaan vastuuta sekä omasta että ryhmänsä toiminnasta. Leirin aikana kehitetään lisäksi esiintymistaitoja innostavassa ympäristössä ja rohkaistaan oppilaita aktiiviseen toimintaan. Leirin jälkeen osallistujat ymmärtävät yrittäjyyden ja yritystoiminnan kokonaisuuden ja huomaavat, että yrittäjämäistä toimintatapaa, taitoja ja ominaisuuksia tarvitaan kaikessa työssä ja työelämässä. NY 24h -leirin käytännönläheinen opetus tapahtuu learn by doing -periaatteella, jossa oppiminen tapahtuu tekemällä ja osallistumalla. NY 24h -leirin ohjattu ohjelma rakentuu yhteisluennoista ja tietoisesta sekä ns. pienistä ja suurista rastitehtävistä, joista koko leirin ydin koostuu. NY minicamp pohjautuu yllä mainittuun malliin ja sopii opettajien täydennys- ja VESO-koulutuksiin sekä yritysten, kehittämisyritysten, yhdistysten ja muiden toimihenkilöstön aktiiviseksi työtavaksi. (Nuori yrittäjyys ry 2010, 4; Nuori yrittäjyys ry 2011)

Seminaarin asiantuntijaryhmätyöskentelyssä sovelsimme yhtä learn by doing -menetelmän muotoa eli NY minicamp ja NY 24h -leireillä käytettävää idearuutua. Idearuutu on yksi rastitehtävistä, joita käytetään NY 24h -leireillä nuorten apuna liikeideoiden arvioinnissa ja työstämisessä. Halusimme käyttää tätä nuorille suunnattua luovuutta ja yrittäjyyttä tukevaa menetelmää opettajien kanssa. Idearuutu toimi pohjana, mutta sen sisällön sovelsimme asiantuntijaryhmän työskentelyyn sopivaksi. Samaa menetelmää voidaan hyvin jalostaa myös opetustilanteessa.

Tavoitteena oli saattaa koulu-yritysyhteistyöstä käytävä keskustelu myös käytännön tasolle ja esitellä oikeita yrityksiä seminaariosallistujien omilta paikkakunnilta hyödyntämällä kyselyn vastaajia esimerkkitapauksina. Ohjasimme keskustelua pöydässä, mutta halusimme ensisijaisesti osallistujien itse vapaasti ideoida ja esittää hulluimmatkin ideat koulu-yritysyhteistyöhön.

Jokaiselle osallistujalle jaettiin tietyn yrityksen vastaukset sekä idearuutupaperi, johon he kirjoittivat havaintojaan ja ajatuksiaan koulu-yritysyhteistyön mahdollisuuksista.

Seminaarin yhteydessä toteutetun asiantuntijaryhmän ideointiprosessin lisäksi mukaan otettiin myös toinen asiantuntijakeskustelujen kierros, joka liittyi kyselytuloksiin. Päätimme esitellä kyselytulokset maakunnallisessa yrittäjyyskasvatustoiminnan ohjausryhmälle sekä seudullisille yrittäjyyskasvatusta tukeville tiimeille (ks. kappale 2.6.2). He toimivat maakunnallisen ja seudullisen yrittäjyyskasvatustyön vetäjinä ja muodostavat näin ollen toisen tärkeän asiantuntijaryhmän tutkimustamme ajatellen.

Kyselyaineiston laajuuden takia huomasimme, että tulokset oli syytä jatkokäsittelyä varten jakaa seudullisesti. Seudullinen jaottelu oli itsestään selvää, koska Varsinais-Suomessa toiminta on pitkälle seudullisesti organisoitua. Tuloksia lähdettiin työstämään seudullisesti myös, koska niistä nousi esille suoria yhteistyöehdotuksia, joihin tulee tarttua kyselyn ollessa vielä vastaajien tuoreessa muistissa. Tästä muodostui toimintatutkimuksen spiraalin seuraava kehä.

Teimme kyselystä seudulliset poiminnat seuraavan seutujaottelun mukaan: Turku, Turku läntinen, Turku itäinen, Salon seutu, Vakka-Suomi, Loimaan seutukunta ja Turunmaan seutu. Koska seudut alueina poikkeavat niin paljon toisistaan, emme lähteneet vertailemaan seudullisia tuloksia keskenään. Halusimme kuitenkin antaa seudulliset kyselytulokset jokaisen seututiimin käyttöön tukemaan heidän työtään yrittäjyyskasvatuksen kentässä. Lisäksi kyselyn kautta yrityksiltä tulleet suorat yhteistyöehdotukset oli tärkeä saada työstettäväksi eteenpäin heidän kauttaan.

5 TULOKSET

Tässä osiossa tulemme analysoimaan toimintatutkimuksemme tuloksia. Kyselytutkimuksen tulokset esitellään perinteisen kvantitatiivisen analysoinnin kautta ja sen lisäksi avoimien kysymysten vastaukset erikseen teema-analyysin avulla. Lopuksi käymme läpi asiantuntijaryhmien aineistoa, eli opettajaseminaarin idearuututyöskentelystä ja seututiimien kokouksista saatua materiaalia.

5.1 Kyselytutkimuksen kvantitatiivinen analysointi

Esittelemme kyselyn monivalintakysymysten tuloksia kysymys kerrallaan osin kaavioiden avulla. Tulosten analysointi on jaettu seuraaviin osioihin: vastaajaprofiili, yrittäjien yleinen mielipide yrittäjyyskasvatukseen osallistumisesta, koulu-yritysyhteistyön mahdollisuudet yrityksissä ja koulu-yritysyhteistyöhön liittyvien palveluiden tärkeys ja tarve.

5.1.1 Vastaajaprofiili

Kysely lähetettiin kaikkiaan 4 381 yritykselle Varsinais-Suomessa. Kyselyyn vastasi 511 yritystä. Vastausprosentiksi näin ollen tulee 11,7 prosenttia. Täsmälliset tosiasiatiedot eli vastaajien taustatiedot seuraavat selkeästi Varsinais-Suomen Yrittäjien jäsenkunnan profiilia niin sijainnin, toimialan ja henkilöstömäärän suhteen.

Vastauksia saatiin kaikista Varsinais-Suomen 28 kunnasta. Turkulaiset yritykset edustavat valtaosaa vastaajista (177 vastausta), koska siellä sijaitsee myös suurin osa jäsenyrityksistä. Seuraavaksi eniten vastauksia tuli Salosta (55 vastausta) ja Kaarinasta (45 vastausta). Myös Uudestakaupungista oli vastattu kyselyyn aktiivisesti, sieltä tuli 40 vastausta. Tutkimuksen kannalta vastaajien hajautuminen koko maakunnan alueelle oli erittäin positiivista.

Kyselyssä käytimme Suomen Yrittäjien käyttämää toimialajaottelua. Vastaajista palvelualan yrityksiä oli suurin osa 41 prosenttia vastaajista ja kaupanalan yrityksiä 19 prosenttia. Rakentamisen toimialan yrityksiä vastaajista oli 12

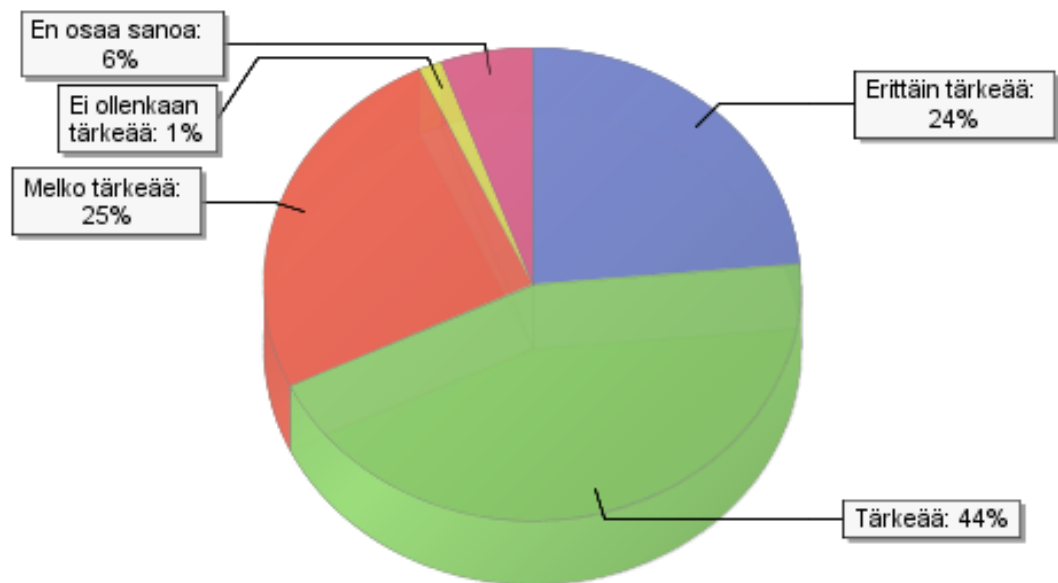
prosenttia, teollisuuden 9 prosenttia ja liikennettä edusti 3 prosenttia vastaajista. Muita toimialoja oli 16 prosenttia vastaajista.

Suurin osa vastaajista edusti yksinyrittäjiä eli 37 prosenttia ja 26 prosenttia vastaajista edusti 2-3 henkeä työllistäviä yrityksiä. Vain kaksi vastaajaa eli 0,4 prosenttia vastanneista edusti yli 100 hengen yrityksiä. Perinteisesti koulu-yritysyhteistyö on nähty isompien yritysten toiminnan osana. Pk-yritykset ovat kuitenkin kansantaloudellemme tärkeitä ja niiden merkitys myös yrittäjyyskasvatukseen ja koulu-yritysyhteistyön kannalta merkittävä.

Kun kysyimme onko yrityksenne tehnyt tai tekeekö parhaillaan yhteistyötä jonkun paikallisen koulun/oppilaitoksen kanssa, vastaajista hieman yli puolet vastasi myönteisesti. Kyselymme herätti laajalti kiinnostusta myös niissä yrittäjissä, joilla ei ole aiempaa kokemusta kouluyhteistyöstä.

5.1.2 Yrittäjien yleinen mielipide yrittäjyyskasvatukseen osallistumisesta

Monivalintakysymyksistä ensimmäinen liittyi yrittäjien yleiseen mielipiteeseen yrittäjyyskasvatustyöhön osallistumisesta. Kuten kuviossa 11 on esitetty, piti 24 prosenttia vastaajista yhteistyötä erittäin tärkeänä, 44 prosenttia tärkeänä ja 25 prosenttia melko tärkeänä. Toisin sanoen yli kaksi kolmasosaa vastaajista kokee tärkeänä osallistumista koulujen yrittäjyyskasvatustyöhön. Merkillepantavaa tässä kysymyksessä on, että suurin osa vastaajista oli yksinyrittäjiä tai muuten hyvin pieniä yrityksiä. Huomionarvoista on myös, että vaikka suurella osalla vastaajista ei ole aikaisempaa kokemusta koulu-yritysyhteistyöstä, ovat he kokeneet aiheen sen verran tärkeäksi, että se on syy lähteä vastaamaan kyselyyn.

Kuvio 11. Yritysten osallistumisen tärkeys koulujen yrittäjyyskasvatustyössä

Tämä tulos tukee yleistä väitettä, että yrittäjille mukana olo yrittäjyyskasvatuksen toteuttamisessa on tärkeää. Suomen Yrittäjien koulutusasiamies Veli-Matti Lamppu sanoo YES-katalogin (2010) asiantuntijapuheenvuorossaan, että yrittäjät kokevat roolinsa tärkeänä hyvinvoinnille, ja että nuoret viihtyvät asuinalueellaan ja ovat valmiita myös tulevaisuudessa elämään, työskentelemään ja yrittämään kotiseudullaan.

5.1.3 Koulu-yritysyhteistyön mahdollisuudet yrityksissä

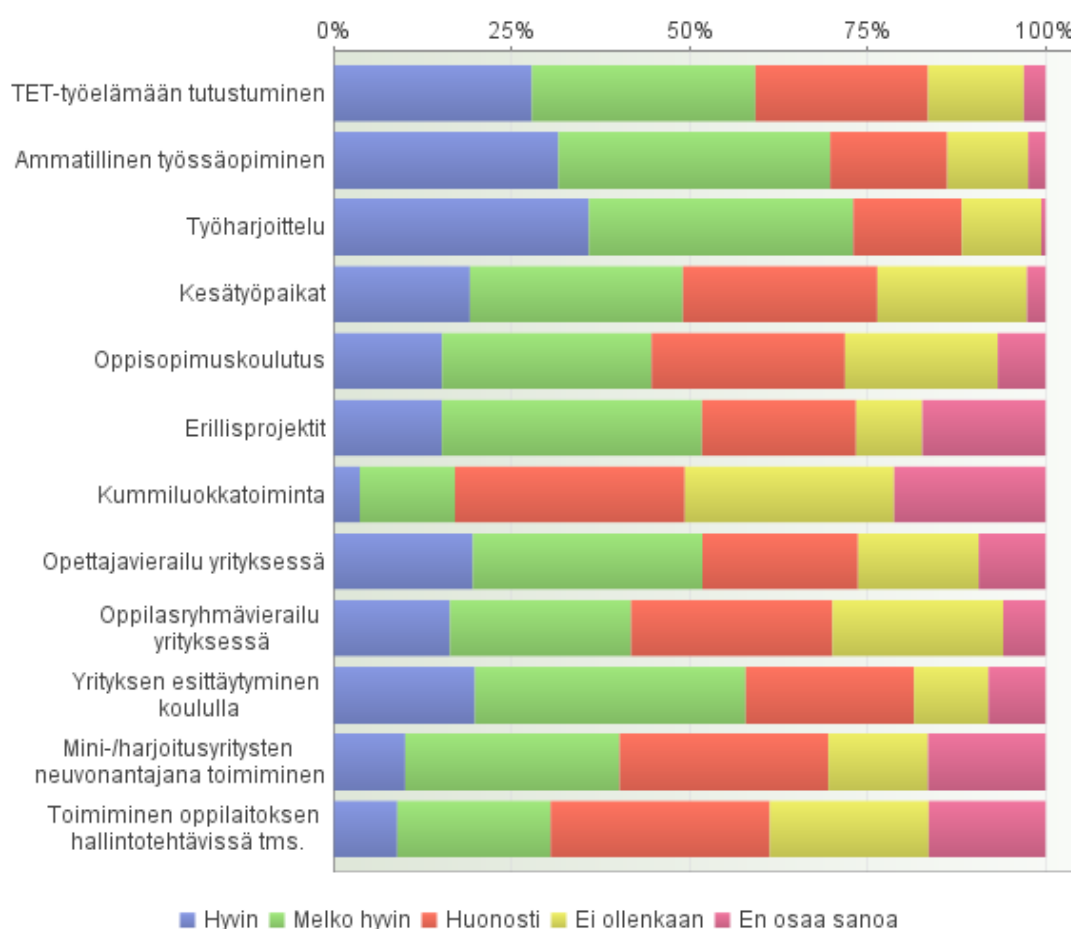
Kyselymme mukaan yrittäjät arvostavat konkreettista toiminnallista apua tarjoavia kouluyhteistyömuotoja. Arvioidessaan, miten eri yhteistyömuodot sopivat omalle yritykselle, yrittäjien vastauksissa korostuvat työharjoittelu ja ammatillinen työssäoppiminen (kuvio 12). Kaikki liittyvät osaltaan joustotyövoiman käyttömahdollisuuteen ja yrityksen mahdollisuuteen vaikuttaa tulevaan työtekijäkuntaan. Tämänkaltaisissa yhteistyömuodoissa yrittäjien on helppo nähdä yrityksen saama hyöty.

Yrityksen esittäytyminen koululla ja opettajavierailu yrityksessä koettiin sopivan yli 50 prosentissa vastaajista sopivan yritykselle hyvin tai melko hyvin. Oppilasryhmän vierailu yrityksessä koettiin sopivan huonosti tai ei ollenkaan yli 50 prosentissa vastauksista. Tässä ei aina kuitenkaan ole kyse kielteisestä

asenteesta yhteistyömuotoa kohtaan vaan käytännön syistä. Kyselymme vastaajista suurin osa on yksinyrittäjiä tai muutaman hengen yrityksiä ja näin ollen ison oppilasryhmän vastaanottaminen voi olla vaikeaa näissä yrityksissä.

Kysyessämme eri yhteistyömuotojen sopivuudesta yritykselle olisi termien merkityksen selittäminen auttanut vastaamista. Mahdollisesti vastaukset olisivat erilaisia, mikäli olisimme avanneet yhteistyömuototermiä. Eniten ”En osaa sanoa”-vastauksia ovat saaneet kummiluokkatoiminta, erillisprojektit, mini-/harjoitusyritysten neuvonantajana toimiminen ja toimiminen oppilaitoksen hallintotehtävissä. Yrittäjät eivät välttämättä tiedä, mitä nämä yhteistyömuodot tarkoittavat tai vaativat heiltä.

Kummiluokkatoiminta koettiin vähiten sopivana yhteistyövaihtoehtona. Syynä voi olla että se on yhteistyönä pitkäaikaista, se esimerkiksi voi kestää koko alatai yläasteajan, ja vaatii yritykseltä suunnitelmallista sitoutumista. Toisaalta ei välttämättä tiedetä mitä yhteistyö voi antaa yritykselle.

Kuvio 12. Koulu-yritysyhteistyömuotojen sopivuus yritykselle

Tämän arviointikysymyksen lisäksi kysyimme, mitkä muut yhteistyömuodot sopivat yritykselle. Vastauksen pystyi antamaan vapaasti kirjoittaen. Tarkoituksena oli löytää sellaisia yhteistyövaihtoehtoja, joissa tulee esille yrityksen tarpeet ja näkökulma, ja saada yrittäjien ideoita mahdollisesti täysin uusista yhteismuodoista. Saimme tähän avoimeen kysymykseen 73 vastausta.

Monissa vastauksissa nousi esille yrittäjän halu osallistua opetustyöhön jollain tavalla, kertoa yrittäjyydestä tai vaikuttaa opetuksen sisältöön. Tässä muutamia esimerkkejä:

"Mentorointi alkavalle saman alan yritykselle tai alaa opiskelevalle"

"Neuvonta ja yksinyrittäjän / yrittäjän hyvät ja huonot puolet."

"Yrittäjä voisi myös toimia esim. määräaikaisen opettajana oppilaitoksessa vaikkapa projektin ajan."

"Yksittisten koulupäivien tai tuntien pitäminen."

"Yrittäjyydestä kertominen yhtenä työmahdollisuutena"

"Yrittäjiksi aikoville kertoa, mitä yrittäminen on, erityisesti kiinnostaa matkailualanyritykset."

"Oman alan tunnetuksi tekeminen opiskelijoille."

"Kurssien järjestäminen kouluille erikoisosaamisalastamme - voimme tarjota käytännön esimerkkejä enemmän kuin oppisuunnitelmiin usein kuuluu."

"Luennointi maatalousalan oppilaitoksissa"

"Pieni/lyhyt luento oppilaille oppilaitoksessa siitä mitä itse tekee - kuten esim USA:ssa tehdään"

"Luennot: tunnit ja luentokokonaisuudet kuntoutuksesta, kuntouttavasta hoitotyöstä tietotekniikkataitojen siirtäminen suoraan ja konkreettisesti yrityksen hyödyksi, eli pienryhmä yhteistyötä ja sen seurauksena konkreettista apua yritykselle esim. datanomiopiskelijoiden kanssa toteutettuna (ei pelkkiä peruskoulutuksia asiasta)"

"Koulutus, seminaari, luentotyyppiset vierailut koulussa. Kertomalla mitä on yrittäjän arki ja miten minusta tuli yrittäjä. Lisäksi yrityksen verkostoitumisesta ja sen tärkeydestä."

"Luennot, projektimuotoiset harjoitustyöt"

"Mahdolliset tietoiskut yms kouluissa "Työilo""

"Mahdollisesti jonkun kurssin pitäminen koulussa"

"Yrityksen pitämät ammatilliset luennot oppilaitoksessa."

"Luennot, tutorointi"

"Oppilaitoksissa kouluttaminen."

"Yrityksen päätoimiala on purjekoululaiva, ensisijassa lukio-opetuksen oppiympäristön erikoistuneena. Kaikki erillaisiin ja eri tasoihin oppimisprosesseihin osallistuminen opintoympäristönä sekä projektialustana on päätoimialaa, jolla voimme kehittyä oppilaitoksien kanssa."

Yrityksiä kiinnosti myös opintoihin liittyvien tutkimusten, opinnäytetöiden, harjoitustöiden ja projektien teettäminen ja ohjaaminen. Näihin liittyviä mainintoja oli yhteensä seitsemän. Seuraavassa pari esimerkkiä vastauksista:

"Gradut/lopputyöt. Oppilaitosten opiskelijoiden tekemät harjoitustyöt, joissa opiskelijat tekevät käytännön työtä alallaan ja tulos käytetään yrityksen hyödyksi."

"Kehittämisen ideointi yrityksen suunnasta, kehitysprojektit jne."

"Tällä hetkellä on sisällä korkeakoulu tilausyhteistyötutkimus. Kun tämä tutkimus valmistuu, toinen vastaava menossa kevään aikana sisälle. Kyseinen laitteisto on lahjoitettu korkeakoulun käyttöön."

"Näyttökokeiden järjestäminen"

Erilaiset tempaukset ja tapahtumat tulivat myös esille joissakin vastauksissa:

"Rekrymessut"

"Tempaukset, tapahtumat"

"Info koulujen eri tapahtumista, ja niiden sovittaminen käytännön yhteistyöhön."

"Liikuntatapahtumat 2)Yläkoulu-/lukioikäisten liikuntapalvelut ja valmennus
3)Luontoretket ja vaellukset"

Kiinnostusta oli myös hallinnollisia tehtäviä kohtaan:

"Oppilaitosten toimikuntiin osallistuminen"

Esille nousi selkeästi yrityksen erityisosaamiseen ja toimialaan liittyviä yhteistyömuotoja, jotka monissa vastauksissa oli hyvin seikkaperäisesti avattu:

"Tutustuminen menneeseen aikaan museotavaroiden esittelyllä ja opastamalla miten niitä käytetään."

"Hyvät tavat palvelualalla kunniaan.kurssi"

"Koska yritykseni tarjoaa nimenomaan veneilykasvatukseen sopivaa koulutusta, voisi jonkin koulun retken (vaikka Vepsän retki) yhteydessä olla esittely vuokravene- ja koulutusyritykseni toiminnasta ja veneestä."

"Valokuvaterapeuttinen ryhmä/taideterapeuttinen ryhmä."

"Liikennekasvatustyo kouluissa. (Olen nyt Kiinassa => aa:n ja oo:n pisteet puuttuvat!). Vastaan kyselyyn Ajo-opet-brandin nimissä. Meillä on kahden eri yrityksen alla neljä autokoulua, joista kaksi Turussa, yksi Raisiossa ja yksi Naantalissa."

"Koulujen liikunta-, matematiikan tai biologian tunnit sopisivat varsinkin toukokuussa ja elo-syys-lokakuussa hyvin yrityksemme toimintaan. Tilamme toiminta ja ympäristömme olisi myös oiva paikka ryhmäyttää uusia oppilaita syyslukukauden alussa. Ensi kesänsä meillä on perättäin 24. leirikesä ja ikäjakautumalla 6- 15v. Leiriläisiä on ollut noin 65-100 junioria/kesä (kahtena viime kesänä poikaleiriläisiä on ollut yli 20/ 8-13v) + neljä omaa lasta olen kasvattanut puolisoni kanssa aikuisiksi - 2 poikaa ja 2 tyttöä. Minulla on yotodistus + pankkialan kokemusta+ vuoden mittainen perhepäivähoitajakoulutus+ yläasteella täysin sokean pojan koulunkäyntiavustajana toimin vuoden+kasvatusopin appro Turun yliopistosta -81 + oman ratsastusalan ohjaajakoulutukset Ypäjällä. Kokemusta on myös työskentelystä esim TYKS:in sairaalakoulun oppilaiden kanssa."

"Yläkoulu ja toinen aste Kouluryhmän vierailut yrityksessä sisältäen ennakotehtävän ja luennon yrityksessä (luentopalkkio) - oman yritykseni osaamisalueena on pukeutuminen, pukuhistoria, pukeutumisetiketti - tehtävä vierailulla: eri vuosikymmenten vaatteita nähtävillä, joista jokainen voisi stailata asukokonaisuuden ja ne voisi valokuvata yrityksen tiloissa"

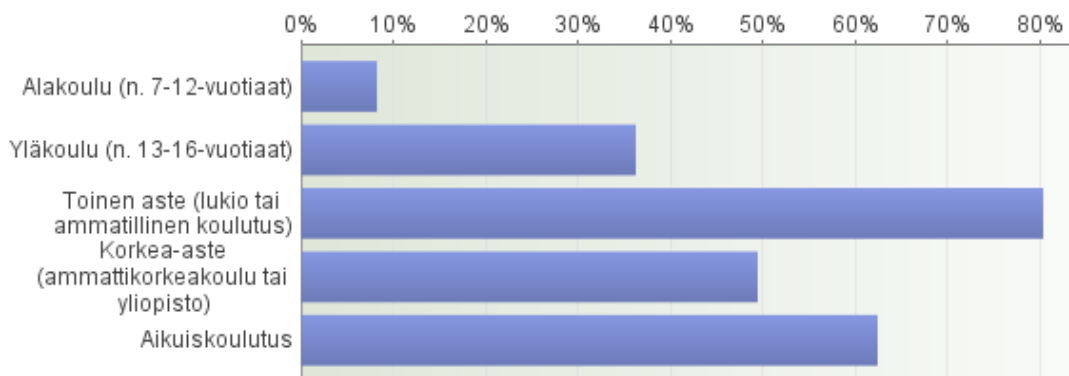
"Teen pääasiassa kotisiivouksia. Ainut tapa jolla ehkä voisin olla esim yläkoulun oppilaiden kanssa yhteistyössä, olisi opettaa nykyaikaisia siivoustapoja oppilaille."

Seuraavassa kysymyksessä tiedustelimme, minkä kouluasteen oppilaiden /opiskelijoiden kanssa yhteistyö nähtiin mahdolliseksi. Yrittäjät arvioivat sopivuutta valitsemalla yhden tai useamman kouluaste vaihtoehdon. Toisen asteen oppilaitosten kanssa yhteistyö koettiin sopivan parhaiten. Aikuiskoulutuksen ja korkea-asteen opiskelijoiden kanssa yhteistyö nähtiin myös mahdolliseksi suuressa osaa vastauksia.

Tämän kysymyksen vastauksen viittaavat selkeästi edellisen kysymyksen vastauksiin koskien mielekkäitä yhteistyömuotoja (kuvio 13). Tämä liittyy todennäköisesti siihen, että yrittäjä kokee saavansa suurimman hyödyn yritykselle tehdystä yhteistyöstä, on se sitten harjoittelua tai muuta sellaista, toisen asteen ja niitä vanhempien opiskelijoiden kanssa. Ala- ja yläkoulun kanssa yhteistyö koetaan myös mahdolliseksi, mutta tässä vastaukset ovat

jääneet huomattavasti pienemmäksi verrattuna vanhempiin opiskelijoihin. Myös avoimessa kysymyksessä, jossa tiedustelimme muita yhteistyömuotoja, oli vain muutama vastaus, jossa viitattiin yhteistyöhön perusasteen oppilaiden kanssa.

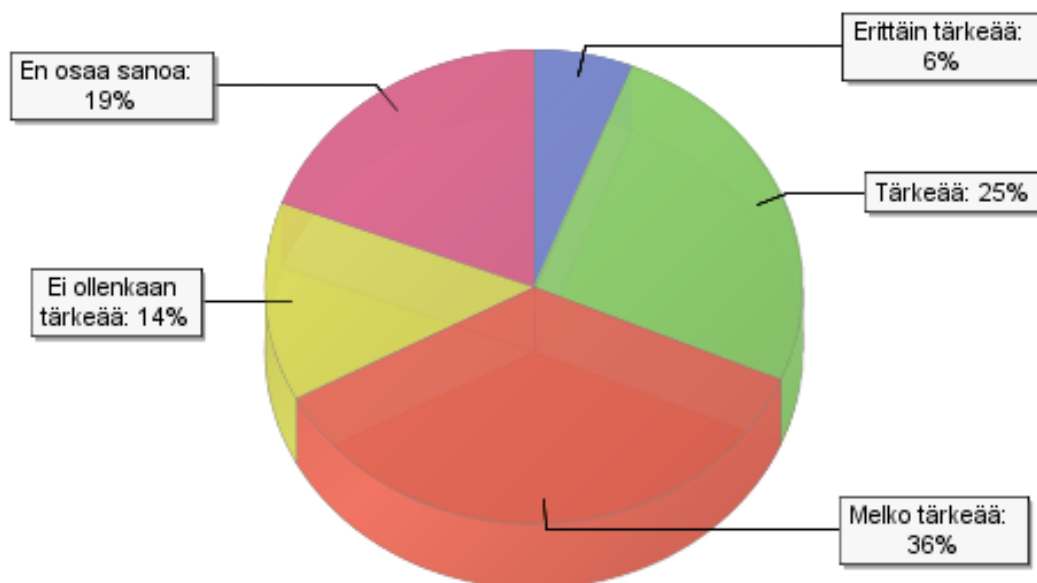

Kuvio 13. Yhteistyömahdollisuus kouluasteittain

5.1.4 Koulu-yritysyhteistyöhön liittyvien palveluiden tärkeys ja tarve

Varsinais-Suomen YES-keskus tarjoaa palveluitaan pääasiassa opettajille, mutta sen asiakaskuntaan kuuluvat myös yrittäjät. Halusimme kyselymme avulla myös selvittää, mitä mieltä yrittäjät ovat heille tarjotuista palveluista, jotka auttavat koulu-yritysyhteistyössä. Pyysimme vastaajia arvioimaan, kuinka tärkeänä he pitävät koulu-yritysyhteistyötä tukevia palveluita ja valmiita malleja (kuvio 14). Vastaajista 36 prosenttia pitää palveluiden ja valmiiden mallien tarjoamista melko tärkeänä ja 31 prosenttia piti palveluita tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Tästä voimme päätellä, että maakunnalliselle koulu-yritysyhteistyötä tukevalle palvelulle on tarvetta myös yrittäjien kannalta.

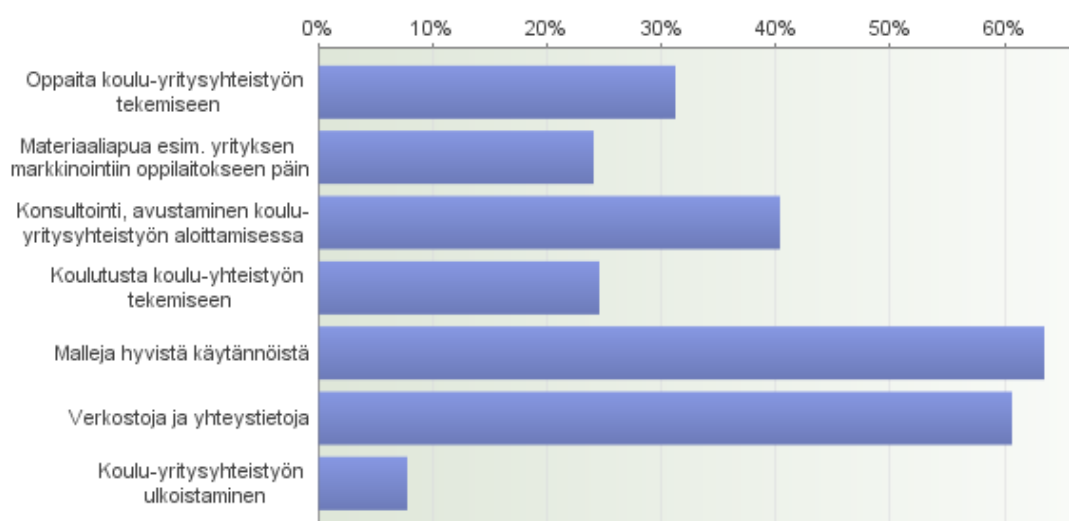
Vastaajista 14 prosenttia ei pidä tärkeänä tai koe tarvitsevansa koulu-yritysyhteistyötä tukevia palveluita ja valmiita malleja. Myös iso osa eli 19 prosenttia vastaajista ei osannut sanoa, olisivatko palvelut heille tärkeitä. Tämä toisaalta kertoo sen, ettei tämänkaltaista palvelua ole ollut paljonkaan tarjolla eikä niitä välttämättä osata kaivata.

Kuvio 14. Koulu-yritysyhteistyötä tukevien palveluiden tärkeys

Vastauksissa näkyy kuitenkin selvästi, että palveluita pidetään tärkeinä, joten se tukee myös palveluiden kehittämistä. Jotta saisimme paremman kuvan siitä, mitä palveluita yrittäjät toivovat saavansa, pyysimme vastaajia valitsemaan heidän mielestään kolme tärkeintä palvelumuotoa, jotka auttaisivat yritystä tekemään yhteistyötä koulujen/oppilaitosten kanssa (kuvio 15). Yritysten näkemykset tulevat auttamaan jatkossa myös YES-keskuksen palveluiden kehittämistä.

Selkeästi tärkeimmät palvelumallit, joiden yrittäjät näkevät auttavan yhteistyössä, ovat mallit hyvistä käytännöistä sekä verkostot ja yhteystiedot. Palvelumuotona konsultointi, avustaminen koulu-yritysyhteistyön aloittamisessa, koettiin myös tärkeänä. Se oli kolmanneksi valituin palvelumuoto tarjotuista vaihtoehtoista. Oppaat koulu-yritysyhteistyön tekemiseen, materiaaliapu ja koulutus koettiin myös yli sadan yrittäjän vastauksissa tärkeinä palvelumuotoina. Selkeästi vähemmän valintoja sai koulu-yritysyhteistyön ulkoistaminen.

Kuvio 15. Tärkeimmät koulu-yritysyhteistyötä tukevat palvelut

Voimme myös verrata yrittäjien vastauksia opettajien, rehtoreiden ja sivistystoimen johtajien mielipiteisiin palvelutarpeesta. YES-keskuksen alkukartoituksen (Mankinen 2009) tuloksien yhteenvetona opettajien, rehtoreiden ja sivistystoimen johtajien mielestä suurin tarve kentällä on saada selkeitä ideoita, malleja ja käytänteitä siitä, miten yrittäjäyyskasvatusta toteutetaan opetuksessa. Alkukartoituksen mukaan YES-keskukselta tarvitaan yrittäjäyyskasvatustoiminnan kehittämisen tueksi toimijoiden toiveiden ja suositusten mukaan seuraavaa: materiaaliapua, asiallista, paikallista ja käytännönläheistä lyhyt- ja jatko-/täydennyskoulutusta, konsultaatiota ja tukea omaan koulutusyksikköön, ideointipäiviä, hyvien käytäntöjen esille nostamista, tutustumiskäyntien järjestämistä esimerkiksi osaamiskeskuksiin ja yrityksiin, verkostoitumisessa ja tiedottamisessa avustamista, tutkimusta ja tutkimustulosten tunnetuksi tekemistä sekä maakunnallista koordinoitua.

Yrittäjien ja koulumaailman edustajien palvelutarpeissa on havaittavissa samankaltaisuuksia. Mallit hyvistä käytänteistä olisi molemmille osapuolille tarpeellinen palvelu kuin myös verkostoitumisessa avustaminen.

5.2 Kyselytutkimuksen teema-analyysi

Viimeiseen avoimeen kysymykseen saatiin runsaasti ja monipuolisesti vastauksia. Koemme tarpeelliseksi analysoida tätä rikasta aineistoa erikseen, koska strukturoitujen kysymysten analyysitavat eivät sovellu siihen. Tämä avoin kysymys käsittelee tiettyä aihetta ja vastauksista pystyy löytämään yhteneväisyyksiä. Näin ollen olemme valinneet soveltaa analysointiin kvalitatiivisen teemahaastattelun menetelmää ja koemme teemoittelun parhaaksi analysointitavaksi. Teemoittelulla tarkastellaan sellaisia aineistosta nousevia piirteitä, jotka ovat yhteisiä usealle vastaajalle (Hirsjärvi & Hurme 2009). Tosin tämän tutkimuksen analyysissä ei ole tarvetta verrata vastaajia toisiinsa, koska kyseessä on kvantitatiivinen kysely. Teemat auttavat kuitenkin tuomaan esille ja yhdistämään samanlaisia vastauksia.

Olemme jaotelleet avoimet vastaukset aiemmin kappaleessa 2.3.2 mainittuun Ristimäen (2004) tutkimukseen sekä omiin havaintoihin perustaen. Ristimäki nostaa tutkimuksensa perusteella esille koulu-yritysyhteistyön hyödyllisyysnäkökulman. Hän listaa seuraavat yrityksen kokemat hyödyt koulu-yritysyhteistyöstä: toiminta rekrytointimarkkinoilla, liiketoiminta epäsuorasti, liiketoiminta suorasti, toiminnallinen apu ja koulutuksellinen ulottuvuus. Kyselyssämme ei varsinaisesti kysytty yrittäjien kokemia hyötyjä koulu-yritysyhteistyöstä vaan viimeisessä avoimessa kysymyksessä vastaajat saivat hyvin vapaasti kirjoittaa kehittämisideoitaan ja ehdotuksiaan. Vastauksista voi kuitenkin selkeästi löytää yrittäjien hyötyajattelun, siksi käytämme näitä hyötyjä aineiston teemoittelussa.

Hyötyjaottelun lisäksi löysimme omia teemoja, jotka haluamme nostaa esille tässä tutkimuksessa. Niitä ovat yrittäjien asenteisiin ja kehittämisideoihin liittyvät asiat.

5.2.1 Hyödyt

Kyselyaineistosta näkee yrittäjän tarpeen tunnistaa yhteistyöstä syntyvä hyöty ja tarpeellisuus yritykselle. Seuraavaksi käsittelemme kyselymme vastauksia Ristimäen (2004) viiden hyötynäkökulman mukaan.

Toiminta rekrytointimarkkinoilla

Alan esittely, yrityksen esittely, aidon kuvan luominen työnteosta ja tulevan työntekijäkunnan asenteisiin vaikuttaminen kuuluvat Ristimäen (2004) mukaan tähän hyötynäkökulmaan. Toiminta rekrytointimarkkinoilla ei viittaa suoraan työvoiman saamiseen vaan kyse on enemmän yhteiskuntavastuusta, jossa yritys asettuu vaikuttajan rooliin. Seuraavassa on listattu kyselyn avoimista vastauksista ne, joista nousee esille yritysten halu toimia tällä tavoin rekrytointimarkkinoilla:

"Yrittäjät vierailevat kouluilla kertomassa työstään ja yrittämisestä"

"Oppilas- ja opettaja- sekä taustaryhmien vierailut yrityksessä."

"Kerrotaan yrityksistä kouluissa, käydään kertomassa itsestämme."

"Päästä kertomaan työpaikasta ja alasta kouluun"

"Yrittäjien kokemusten esittely opiskelijoille, ei niinkään yritysten esittely, vaan mitä on yrittäjänä toimiminen ja millaisia ominaisuuksia yritykset työntekijältä odottavat ammatillisen osaamisen lisäksi. Toisin sanoen, miten pärjätä työelämässä opiskelujen jälkeen."

"Varmaan paras tapa aloittaa oli se mikä jo jokin aika sitten harrastettiin eli että yrittäjä meni kuuluun kertomaan itsestään, yrityksestä, yrittäjäksi ryhtyminen, koulutus."

"Oppilaat, jotka eivät aio jatkaa tai ovat epävarmoja jatkoon suhteen olisi hyvä nähdä esim. fyysisen työn kuva eli rasittavuus, yksitoikkoisuus, työajat, siisteys jne. >> tällöin voisi mieli muuttua opiskelun suhteen."

"Alkuun voisi lähteä vaikkapa järjestämällä oppilaitoksessa kattava yritysmenu. Yrittäjälle yritysesittelytilaisuus, jossa tavoitteena on luoda kokonaiskuva yritystoiminnan käynnistämisestä, toimialavalinnasta, rahoituksesta. Lisäksi tietenkin käytännön asiaa yrityksen pyörittämisestä, toimintatavoista, asiakkaista, markkinoinnista ja toimintaedellytyksistä. Kuka tähän on valmis on eri juttu, mutta eipä olla pelkän teorian varassa."

"Tulen mielelläni vierailulle kouluun: Koulutus, seminaari, luentotyyppiset vierailut koulussa. Kertomalla mitä on yrittäjän arki ja miten minusta tuli yrittäjä. Lisäksi yrityksen verkostoitumisesta ja sen tärkeydestä."

Tämä teema on viidestä teemasta eniten sellainen, jonka yrittäjät näkevät tuovan heille yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Hyöty ei ole suoraa eikä se näy heille heti. Yhteiskuntavastuu voidaan kuitenkin tulevaisuutta ajatellen nähdä kilpailuetuna. Pk-yritykset saavat pitkällä aikavälillä vastuullisuudesta myönteisiä vaikutuksia liiketoimintaan. He voivat esim. säästää rekrytointikustannuksissa. Yllä olevat vastaukset puoltavat Ristimäen hyötynäkökulmaa yritysten halusta vaikuttaa nuorten asenteisiin.

Liiketoiminta epäsuorasti

Koulu-yritysyhteistyön kautta yrittäjät toivovat hyötyä yrityksen imagoon ja yrityksen markkinointiin. Tämä sisältyy Ristimäen (2004) mukaan liiketoimintaan epäsuorasti. Kyselyvastauksista tähän teemaan liittyi esimerkiksi seuraava vastaus:

"Olemme olleet mukana Oma yritys-projektissa. Mielestäni se on toiminut hyvin. Voisimme tuoda pankkialan tietoa oppilaille pankkituntien muodossa."

Edellisen teeman alla olevat vastaukset menevät myös monet tämän teeman alle, vaikka niistä ei suoraan näy se, että yritys haluaisi hyötyä imago- tai markkinointisysteistä. Se onko taustalla yrityksen yhteiskuntavastuun kantaminen vai imagon nosto, ei meidän kyselymme avulla selviä. Tämä vaatisi lisätutkimusta nimenomaan yritysten kokemista hyödyistä. Selvästi yrityksen imago- tai markkinointitarkoituksella kouluyhteistyötä tekevät esim. pankit ja vakuutusyhtiöt sekä monet monikansalliset isot yritykset, tätä mitenkään peittelemättä. Liiketoimintaa epäsuorasti tukevia toimintoja tuli myös esille muita yhteistyömuotoja kartoittavan avoimen kysymyksen vastauksissa. Erityisesti niissä vastauksissa, jotka liittyivät yrityksen erityisosaamiseen ja toimialaan (katso sivu 55).

Liiketoiminta suorasti

Liiketoimintaan suorasti liittyy Ristimäen listauksen mukaan se, että koulu toimii kumppanuuden lisäksi myös asiakkaana. Eli yritys suoraan hyötyy yhteistyöstä mm. rahallisesti. Tämän teeman alle sopivat seuraavat vastaukset:

"Oppilaitokset voisivat ostaa käytännön ammattilaisilta luentoja. Vakio-opetuksen taso monella alalla on teoreettista ja kaukana käytännön työelämästä!"

"Kustannamme lehtiä, joita koulut voivat käyttää apuna opetuksessa."

"Turun Suomalaisen Yhteiskoulun lukion merilinjan kanssa käynnistyvä koululaivatoiminta olisi laajennettavissa myöhemmin laajemmaksi oppilaitosyhteistyöksi merilinjan kanssa yhteivoimin. Eritasoisien koulutuksien tarjoamisessa laajemmalle Suomeen / Itämeren altaaseen."

Liiketoiminnallinen hyöty nousi esille myös seuraavissa vastauksissa kysymykseemme, mitkä muut yhteistyömuodot sopivat yrityksellenne.

"Koulutuksen myynti, konsultointipalvelut"

"Oppilaitoksen palvelutarjonnassa suunnittelijana ja/tai alihankkijana toimiminen."

"Tarjota liikuntapalveluja kouluille."

"Markkinointi ja myynnin edistäminen"

Toiminnallinen apu

Joustotyövoiman käyttömahdollisuus ja oppilaat/opiskelijat mukana suunnittelussa ja toteutuksessa liittyvät toiminnallista apua yritykselle tarjoavien yhteistyömuotojen kenttään.

"Toimet voisivat olla esim. erityisprojekteja, jotka ovat molempia osapuolia hyödyttäviä. Oppilaat voisivat osallistua yrityksessä joihinkin tällaisiin osioihin ja taas yrityksen edustaja koulussa voisi kerota oman alansa asioista."

"www-sivuihin liittyviä projekteja voimme tarjota opiskelijoille."

"Esim. datamoniopiskelija voisi tehdä minulle kotisivut, laskupohjia, tilastosivuja, asiakasrekisteriä ym. ja media asistentit kotisivuja ym markkinointiasiaa, pystyn luennoimaan fysioterapiasta, kuntoutuksesta, työterveyteen liittyvistä asioista esim"

"Harjoittelu paikkoja olisi jos olisi jollain tarvetta. Oppilaitoksiin on muutamiin soiteltu ja vastaus on että riittävästi on harjoittelupaikkoja. Kesätöitä on tarjottu ... kun ei ole kyse mediaseksikkästä työstä, ei ole ollut tarjokkaita. Myös palkkaus tarjous on ollut liian pientä. Mutta kun samalla hinnalla saa osaavan työhön."

"Tällä hetkellä yritykseni toimii niin pienessä tilassa, että tämän kaltainen toiminta ei onnistu. Olen asiasta kuitenkin kiinnostunut ja itsekin käsityöalan artemonikoulutuksen myötä tekstiileistä kiinnostuneena valmis antamaan mahdollisuuden toiselle kokeilla työtä. Valmistan kestovaippoja ja pienimuotoisesti myös vauvojen/lasten vaatteita myyntiin jälleenmyyjilleni ja verkkokauppaani. Kierrän myös jonkun verran alan tapahtumia. Tosin asunnon vaihdon myötä tulen sitten saamaan isomman työhuoneen ja sinne mahtuu myös mahdolliset työntekijät."

"Projektiluontoiset esim markkinointi, tapahtuma yms. tempausavut voisivat toimia."

"Oppilaitoksien harjoitustöihin yritysmaailman toimeksiantoja ja näin mahdollisuus saada kokemusta työelämästä omalta alaltaan sekä auttaa erityisesti aloittavia yrityksiä mm. markkinatutkimuksen ja palvelujen/tuotteiden kehittämisen kannalta. Tradetalolla TKU AMK tällainen malli on, mutta vastaava pitäisi olla myös yliopiston ja kauppakorkean puolella."

"1.Voin tarjota kouluprojekteihin materiaaliapua, käydä mentoroimassa koulussa tapahtuvan projektin aikana, tarjota mainosikkunanäkyvyyttä konkreettisten tuotosten esittelyyn. Kokemuksia on. 2. Kouluosuuskunnan kehittäely. Yrityksen perustaminen jo kouluaikana."

Koulutuksellinen ulottuvuus

Ristimäen hyötynäkökulmista viimeinen on koulutuksellinen ulottuvuus. Tämä tarjoaa yrityksen henkilökunnalle oppimisfoorumin ja antaa perspektiivin oppimiseen alan ammattilaisten kautta. Tästä teemasta löytyy yhtäläisyyksiä ensimmäisen hyötynäkökulman, toiminta rekrytointimarkkinoilla, kanssa. Tulevaisuuden työntekijäkunnan asenteisiin vaikuttamisen sijaan, olemme tulkinneet koulutuksellisen ulottuvuuden tarkoittavan yrittäjän vaikuttamista koulutuksen sisältöön. Olemme poimineet alle vastauksia, joissa tämä nousee esille.

"Tämän hetken tilanteessa yritysjohton pohdinnoissa on lähitulevaisuuden kannattavuus ja työllisyys. Toiminnan tehostaminen nousee entistä enemmän esille. Yrityksen sisäinen koulutus tuleekin tärkeämmäksi ja siinä samalla työntekijöiden entistä parempi motivointi, jaksaminen. Tässä asiassa tarvittaisiin laajempaa yhteiskunnallista keskustelua mm perheiden merkityksen ja hyvinvoinnin palauttamisen tärkeydestä myös työ yhteisön hyvinvoinnin takaajaksi. Työvoiman saanti ei ainakaan vielä ole ollut ongelma. Näkyvissä on kuitenkin työntekijöiden väärät ja ylisuudet odotukset taloutensa kehityksestä ja perheensä kantokyvystä, niin henkisestä kuin taloudellisesta. Näenkin yhteistyön koulujen/oppilaitosten kanssa tärkeänä ennenkaikkea kahden suuntaisesti."

"Toimin yrityksemme edustajana valtion kalatalous ja ympäristöinstituutissa näytön arvioijana, kalankäsittelyn, jalostuksen ja kaupan osioissa, arviointiin liittyvien osioiden koulutuksen kehittäely kiinnostaa, koska oma kokemukseni on alkaen 11/1972 elintarvikkeiden kaupan kanssa ja vuodesta 1976 yrittäjänä, joten paljon on annettavaa mutta uuden oppiminen edelleen kiinnostaa"

"Keskustelu/ideointitilaisuus opettajat/yrityksen edustat jossa kertoisimme mitä me voisimme antaa koulutukseen"

"Kts. kohta 7 (Yrittäjä voisi myös toimia esim. määräaikaisen opettajana oppilaitoksessa vaikkapa projektin ajan.). Oppilaitokset voisivat käyttää alansa ammattilaisia ja asiantuntijoita tarvittaessa."

"Koulutuksen pitää antaa myös yritykselle jotain. Jos järjestetään koulutusta se pitää olla sisällöltään yritysten odotuksen mukainen, eikä palvella pelkästään oppilaitoksen selviämistä esim. rahoituksen saanti oppilaitokselle ei riitä vaan oppilaitoksen pitää kantaa vastuu koulutuksesta antamiensa lupauten mukaisesti. Jos on valittu "ohjausryhmiä" niille pitää tiedottaa miten koulutus etenee ja miten koulutus on yleisesti onnistunut (palautteet oppilailta jne.)."

"Maatalousalalle suuntautuva koulutus sopii yritykseni toimintaan, sillä toimimiseni siementen kunnostuksen parissa on ainoaa maassamme. Olemme jo keskustelleet alustavasti maatalousoppilaitosten kanssa yhteistyön aloittamisesta. Se on jäänyt suunnittelun asteelle, mutta nyt sitä voisi käynnistää."

"Ammattikouluilla ja aikuispuolelle ehdottomasti "kenttänäkemystä" tarvitaan lisää oppilaitoksiin. Yritysten edustajia konsultoimaan kouluille ja koulut tutustumaan yrityksiin ja ns. oikeaan elämään vaikka projektien muodossa."

"Yrityksen myynnin ja markkinoinnin edistystyössä. Media markkinointi ja mainonta graafiset palvelut ja internetmarkkinoinnin lisääminen."

5.2.2 Asenteet

Avoimen kysymyksen vastauksista huokuu monien yrittäjien mielipiteet ja asenteet koulu-yritysyhteistyötä kohtaan. Näiden vastausten analysointiin eivät sovellu Ristimäen hyödyllisyysnäkökulmat. Huomioimme, ettei yrittäjien mielipiteitä ja asenteita muutenkaan ole kattavasti tutkittu aiemmin ja siksi halusimme käsitellä myös niitä kyselyssämme. Haluamme tässä tuoda esille myös yrittäjien kritiikin yhteistyöstä, mikä mielestämme toimii hyvänä pohjana toiminnan kehittämisessä yrittäjiä kannustavammaksi. Pohdittuamme, miten voimme nostaa esille yrittäjien mielipiteitä ja asenteita, poimimme aineistosta vastauksia, joissa korostuvat yrittäjiä askarruttavat ongelmakohdat yhteistyössä. Ne vastaukset kuvaavat parhaiten yrittäjien asenteita. Ongelmakohdat, jotka peilaavat yrittäjien asenteita yhteistyötä kohtaan liittyvät vastauksissa erityisesti yhteistyön eri rooleihin ja vastuisiin. Yhtenä selkeänä ongelmakohtana esille nousi myös korvaus tehdystä yhteistyöstä. Olemme seuraavassa jaotelleet asenteita kuvaavia vastauksia käyttämällä näitä kahta teemaa pohjana.

Rooli ja vastuut yhteistyössä

Monet yrittäjät peräänkuuluttavat oppilaitosten ja koulujen vastuuta koulu-yritysyhteistyöstä. Yrittäjien antamien vastausten analyysi nosti esiin kaksi keskeistä yritysyhteistyöhön vaikuttavaa tekijää eli oppilaitosten aktiivisuuden ja

opettajien yritystoiminnan tuntemuksen sekä yritysyhteistyön osaamisen. Yrittäjät kokevat, että opettajien tulisi olla aktiivisempia yrityksiin päin ja että heidän tulisi päivittää omaa osaamistaan tutustumalla enemmän yritysmaailmaan. Kommenteista selvästi seuraavat viisi liittyivät opettajien aktiivisuuteen:

"Oppilaitoksen ja koulun välisessä vuorovaikutuksessa on tärkeää että opettava opettaja on aktiivinen ja yhteydessä mahdollisiin harjoitteluyrityksiin. Oppilaitosten tulee lähettää yrityksille yhteystiedot eli numerot/sähköpostiosoitteet joista harjoittelijoita voi tiedustella."

"Toivoisimme, että opettajat olisivat aktiivisempia kertomaan yhteistyöyrityksistä opiskelijoille ja auttaisivat opiskelijaa saamaan hyvän, opiskelijalle sopivan työharjoittelupaikan, eikä vain sitä paikkaa mihin sattuu pääsemään."

"Opettajat pitäisi saada aktivoitua ja heidän pitäisi itse jalkautua opiskelemaan yrityksissä kun oppilaat ovat harjoittelujaksolla. Opettajien paperitöitä pitäisi vähentää ja opetuksen sisältöä parantaa sekä tarkistaa että opettajat ovat ammatillisesti ajan tasalla (ammatillinen ja korkeakouluopetus). Opettajien työharjoittelu esim. kesällä olisi oltava pakollista saavathan he palkkaa kyseiseltä ajalta ja tämän takia ammattitaitoa tulisi silloin kehittää!"

"Koulu voisi olla aloitteen tekijänä yritysten suuntaan. Opetus suunnitelmia tehtäessä pitäisi jo kartoittaa yhteistyö alueet yritysten kanssa. Kummiluokka toiminta voisi olla hyvä ratkaisu varsinkin ammattiopinnoissa. Meillä on hyviä kokemuksia kummioppilastoiminnasta."

"Koulut voisivat enemmän kartoittaa itse lähialueen yrityksiä jotka sopisivat työharjoittelupaikaksi tms. Monet toimivat aina vain samojen yrittäjien kanssa. Itse joutuu olemaan tyrkyllä kouluihin päin, jotta huomaisivat. Työharjoittelijoiden työmatkoja pitäisi tukea."

Yrittäjät arvioivat opettajien yritystoiminnan tuntemusta ja yritysyhteistyön osaamista monessakin vastauksessa. Esimerkkinä seuraavat vastaukset, joissa tämä seikka oli nostettu esille:

"Opettajat voisivat kysyä myös neuvoja, kun ovat ihan pihalla itekkin jostain asioista."

"Ok nykyiset muodot, opettajat töihin tutustumaan mm. ammatti-instituutista ja oppimaan nykyteollisuuden vaatimuksia!"

"Yrittäjiä ja alalla toimivia ammatilaisia kertomaan opiskelijoille todellisuudesta, koska opettajilta puuttuu usein todellinen alan tuntemus. Varsinkin niiltä, jotka ovat ikänsä toimineet vain opettajina. Tämä on vakava ongelma. Miten voidaan puhua ammattikoulusta saati ammattikorkeakoulusta, jos opettajilla ei ole kokemusta työskentelystä alalla muuta kuin opettajana? Opetussuunnitelmia ja -sisältöjä tulisi kehittää jatkuvasti vastaamaan työelämän mukaisiksi, jotta opiskelu oikeasti antaisi valmiuksia suoriutua työelämässä vaadittavista monihaasteisista tehtävistä. Resurssien puute on vain selitys, muutoksia pystytään tekemään, mikäli halua ja osaamista on. Yritysyhteistyöprojektit ovat ensiarvoisen tärkeitä opiskelijoille, koska silloin pääsee luomaan kontakteja ja haastelemaan sitä oikeaa työelämää kaikkine haasteineen. Näissä

yhteistyöprojekteissa pitää vaan varmistaa, ettei koulun byrokratia ja opettajien ammattitaidottomuus syö yritysten kiinnostusta jatkaa vastaavanlaisia projekteja tulevaisuudessa. Oma yritykseni on syntynyt ammattikorkeakouluopintojen lomassa, joten tiedän koulupuolen tilanteen hyvin. Olen myös koulun jälkeen tarjonnut lukuisia työharjoittelu- ja opinnäytetyömahdollisuuksia opiskelijoille. Olen myös tarjonnut tietotaitoani alasta AMK:lle esim. luentojen muodossa. Tosi asia on, että kaikista näistä työharjoitteluista ja opinnäytetöistä yritykseni on saanut hyvin hyvin vähän mitään takaisin, vaikka olemme panostaneet opiskelijoihin paljon. Syy lieenee pitkälti siinä, että heidän valmiutensa jopa viimeisenä lukuvuotena ovat vielä niin heikot, että suurin aika menee 3-4 vuoden aikana jääneiden aukkojen paikkaamiseen. Nimenomaan kaupalliselta kannalta katsottuna. Näin ollen heikohkot kokemukset ovat syöneet melko lailla kiinnostustani tehdä enää oppilaitosten opetustyötä ilmaiseksi, koska se aika on pois omalta yritykseltäni."

"Itse olen opiskellut uuden ammatin vasta 4 vuotta sitten ja omalla kohdallani työharjoittelulla oli suuri merkitys. Opiskeltuani kahdessa eri oppilaitoksessa, toisessa opettajat kävivät tarkastamassa työharjoittelun sujumista ja toisessa ei. Mielestäni se, että oppilaitos on kiinnostunut siitä mitä harjoittelija tekee ja miten osallistuu, luon myös työnantajalle enemmän vastuuta osallistua ohjaukseen. Eikä asenne ole "no eiköhän me jotain keksitää" ja harjoittelija tuhoaa papereita seuraavat kaksi harjoitteluviikkoa tai siivoaa nurkkia ja pesee kukkamaljakkoita. Sauvon yrittäjät tukivat paikallisen 4H-kerhon järjestämään työelämän ajokortti koulutusta. Yhdeksännen luokan oppilaille kerrottiin työelämään sijoittumisesta, oikeuksista, velvollisuuksista ja mahdollisuuksista. Olin yhtenä päivän kertomassa oppilaille työnantajan ja yrittäjän näkökulmia työntekijästä. Mielestäni vastaavaa koulutusta tulisi tarjota muissakin kouluissa."

"Olen kokeillut kaikenlaisia harjoittelijoita sun muita. mutta useimmista tulee vain pettymyksiä. opiskelijat ja nuoret ovat nykyään niin laiskoja ja tekemättömiä, kun vissiin kaikki saadaan valmiina niin mitään ei ole pakko tehdä. minun mielestä yritysoppimista vain ehdottomasti niin että on oikeesti kiinnostunut alasta ja on valmis ottamaan oppia vastaan ei vain seisomalla vaan tekemällä. itse otan enään todella harvoin harjoittelijoita. mahdolliset harjoittelijat ovat nykyään sitten alankoulussa ja sielläkään ei ensimmäistä vuotta. koulu-yritysyhteistyö on minusta opiskelijoista itsestä kiinni. usein on tullut myös ammattikoulun oppilaiden kanssa vastaan asia joka erityisesti huolestuttaa, kun kouluissa ei enään opeteta kuin puolivalmistuotteiden käyttöä. eli eihän oppilaat edes osaa mitään kun ei opeteta. mietin usein ovatko ammatillisten koulujen opettajat ihan päteviä... itse olen aikoinani kun olin "nuori" saanut omalla reippaudella, työstä/alasta kiinnostumisella ja oma-aloitteisuudella paljon harjoittelusta poikineita työ-ja kesätyöpaikkoja. nykynuoret eivät katso enään tällaisia asioita tärkeiksi. opiskelijat itse vastuuseen yhteistyön toimimisesta ja halusta olla harjoittelussa."

"Ihan ensiksi tet-työelämään tutustuminen: lisätä pitäisi TÖIDEN HARJOITTELU, pelkkä perässä kävely ei riitä. Jos oppilas on jo 15 täyttänyt ja koulusta tulee paperi: tet-harjoittelu pyritään toteuttamaan kouluajan puitteissa ja kuitenkin vähintään 30h/vko - ruokailuaika. Niin kyllä 15 v täyttänyt, jos hän saa kerta ruuankin ja pitkämatkalaiset vielä majoituksen pystyy työskentelemään loistavasti 7,5 h * 5pv/vko. SITTEEN olisi kyllä tosi suotavaa, jos opot kävisivät esim syksyllä edes joka 3.vuosi oman koulualueensa niissä yrityksissä, jotka ottavat tet-oppilaita. Kaksi opoa on käynyt meillä viimeisen 20 vuoden aikana, ja ainakin 60 tet-oppilasta on ko aikana ollut / vähintään 6-7 eri koulusta Raison ja Helsingin välistä ja opotkin ovat vaihtuneet. Meillä on ollut muutama aikuisopiskelija työssäoppimassa ja he +koulut ovat olleet tyytyväisiä. Ratsastusurheilun tutustumisen voisi sijoittaa samalla tavalla ala-ja yläasteen ohjelmaan kuin uinti- ja laskettumatkat. Lisäksi voisi vuosien jälkeen uudestaan

lämmittelä keväisen koulujen välisen ratsastuskilpailun: kouluratsastus, esteratsastus ja katrilliryhmät (musiikki-ratsastusta ryhmässä peilikuvana) . Ratsastuskoulullamme on ihan selvästi vapaata aikaa koulujen ryhmille aamupäivisin ja esim iltapäivän koululiikunnan 2-tunti kello 13-15 tai 14-16 olisi loistavaa ratsastusaikaa oppilaille. Yrityksemme on ihan 10-tien vieressä, joten kuljetukset koulukyydillä tai vanhempien hakemana kotiin sujuvat helposti.”

”Minusta yrittäjien kattojärjestö ja koululaitos keskustelisivat miten opetussuunnitelmiin voitaisiin ottaa oppitunteja yleisestä työelämässä olost ja vastapainona olisi yrittäjänä toimimisen valottaminen.”

Korvaus yhteistyöstä

Tämän teeman alle kerätyistä vastauksista näkee joidenkin yrittäjien mielipiteet siitä, että heiltä monesti toivotaan osallistumista yhteistyöhön ilman erillistä korvausta. Aika on kuitenkin pois itse yrittämisestä, josta syntyy liikevaihtoa, ja yrittäjät kokevat, että heidän antamansa aika ja panos yhteistyöhön pitäisi korvata.

”Koulu-yritysyhteistyön pitää lähteä yrityksen ulkopuolelta ja olla mahdollisimman valmiiksi valmisteltua, koska kouluilla ei kuitenkaan ole varaa maksaa yrityksen käyttämiä työtunteja. Isoja projekteja varten pitää olla rahoitus, mutta pienempiä voi tehdä korvauksetta. Kaikki yhteistyö eri ikäisten kanssa on tärkeää, koska ei-yrittäjillä on kovin olematon kuva yrittämisestä ja sen lainalaisuuksista.”

”Minusta opettajilla on erityisen outo suhtautuminen yrityksiin. Kaikkea pitää saada alennuksella tai ilmaiseksi. Sain juuri kuulla sanottavan, että ei ”ei kai tämä mikään kustannuskysymys teille ole” kun ei suostu ilmaiseksi antamaan. Saan joka kerta sen käsityksen että yrittäjät ovat ”ryöväreitä” kun palvelen opettajia. Niin eikö opettajat todella tiedä, että monet yrittäjät tekevät raskaita, pitkiä päiviä ja haluavat myös palkkaa. Opettajat ensin oppimaan edes jotain yritysmaailmasta, en tosin osaa ratkaista miten se tapahtuu.”

”Muutamat oppilaiyokset ovat pyrkineet siirtämään osan opetuksesta, esim ammattitutkintokoetta, yrityksille antamatta minkäänlaista taloudellista tukea toimintaan. Yksityisyrittäjä ei millään pysty toimimaan tällä tavalla; jos ei tule rahaa niin silloin ei tehdä on yleinen periaate. Jos kouluissa pitää säästää resursseja älköön kaatako vastuun yritysten niskaan!”

”Kaikki edellämainitut yhteistyöt ovat ehdottoman tärkeitä nuoren ihmisen kehittymiseen ja oppimiseen sekä työelämän ymmärtämiseen. Toteutus käytännössä yksinyrittäjän kohdalla on kuitenkin mahdoton, oma työskentely kärsii kun on seurattava ja opastettava oppilasta, kuitenkin hänen työsuoritustaan ei voi laskuttaa ja yrittäjän työpäivät venyvät entisestään. En laita tietojani yhteystietolomakkeeseen, koska minulle tulee viikottain nyt jo hirveät määrät erilaisia oppisopimustoiveita, työ- ja kesäharjoittelupaikkakyselyjä yms.”

”Erikoisalalla toimiminen estää minkä tahansa yhteistyön. Spesifisti harjoittelupaikkaa kysymällä se onnistuu. Yksin töitä tekevänä, asiakkaat eivät aina ymmärrä, jos vieraita on seuraamassa työskentelyä. Asiakkaat olettavat, että ovat ainoastaan minun ohjauksessani. Satunnaiset opiskelijat mahdollisia. Edelliset yhteydenotot ja yhteistyöt ovat olleet yritykseltäni avustuksia, koska niistä ei ole saanut korvausta kuin kiitoksen muodossa.”

5.2.3 Ideat toiminnan kehittämiseksi

Hyötyjen ja asenteiden lisäksi löysimme vastauksista myös selviä ideoita toiminnan kehittämiseen. Yrittäjillä oli ehdotuksia siitä, miten koulu-yritysyhteistyön tekemistä voisi kehittää yrityksiä kannustavammaksi. Seuraavassa olemme jaotelleet vastaukset sisällöllisesti samankaltaisiin ideoihin.

Monet kehittämisideat koskivat yhteistyörekisteriajatusta, joka oli tämän kehittämishankkeen lähtökohtana yritysten yhteystietojen keräämiselle kyselyn yhteydessä. Yrittäjät antoivat tälle ajatukselle näin ollen myös tukensa, kuten seuraavista vastauksista voidaan nähdä:

"Yhteinen selkeä rekisteri"

"Koulu-yritys-yhteistyöpankki. Molemmat listaavat potentiaaliset yhteistyömuodot/yhteistyötarpeet nettiin. Koulu kertoo, mitä se tarjoaa/tarvitsee, ja yritys kertoo mitä se tarjoaa/tarvitsee. Tätä kautta voisivat mahdolliset yhteistyöparit löytää toisensa. Listaan yhteyshenkilön nimi ja palautelinkki tarve/palvelukohtaisesti."

"Emaililla saisi koululla päätetyt yhteishenkilöiden henkilö-, asiayhteys-, yhteystiedot ja ajankohdat."

Jotkut ideat liittyivät yleisesti koulujen ja yritysten välisen viestinnän kehittämiseen ja nimenomaan henkilökohtaiseen kontaktiin.

"Yrityksen tiedot kolun kotisivulla on hyvä asia, esim.TET jaksolaiset osaavat kysyä paikkoja."

"Yritysten ja koulun vuorovaikutusta."

"Yrityksille voisi kertoa enemmän työharjoittelupaikoista ja niiden mahdollisuuksista opiskelijoille. Teen itse yhteistyötä TAO:n ja Bovalius Opiston kanssa. Harjoittelijoita on ollut myös Haktosta."

"Oppilaitokset voisivat yhdessä yrittäjien paikallisjärjestön kanssa järjestää verkostoitumispäiviä tai esim. tutustumista oppilaitoksen toimintaan. Tämä kannattaisi tehdä toimialoittain. Yhteistyössä tärkeintä ovat kuitenkin ihmissuhteet eli opettajan ja yrittäjän hyvä kommunikaatio. Myös ohjattavaan oppilaaseen on hyvä tutustua."

"Suorat yhteydet alan koulutukseen ja tutkimukseen."

"Henkilökohtaiset kontaktit ovat olleet meillä avainasemassa koulujen kanssa tehtävässä yhteistyössä."

"Koulut voisivat järjestää info-tilaisuuksia, joihin yrittäjät voisivat osallistua kuullakseen, miten yritysten toivotaan osallistuvan yhteistyöhön. Tiedottamista

voisi parantaa koulujen osalta. Nykyisin tiedottaminen toimii melko heikosti, mikä johtunee siitä, että asia on vielä aika uusi.”

”1)Neuvottelut kiinnostuksensa ilmoittaneiden yritysten kanssa 2)Oppilaitosten ilmittamiset kiinnostuksensa osoittaneille yrityksille, mitä halavat/tarvitsevat”

Yrittäjien paikallisyhdistyksille toivottiin jonkinlaista roolia koulu-yritysyhteistyön tueksi. Myös YES-keskus mainittiin tärkeänä toimijana.

”Ei mitään uusia ideoita, mutta koulun ja paikallisen yrittäjäyhdistyksen välisessä yhteistyössä on varmasti kehittämisen mahdollisuuksia.”

”Paikallisyhdistysten avulla toteutettavat lyhyet projektit ja koulu päivät. Kesätyöpaikkojen aikainen informointi. Oppilaitosten tietoisuuden lisääminen harjoittelu paikoista.”

”Huom! Liketoimintani on myyty kaksi vuotta sitten. Yritys on tällä hetkellä lepäävässä tilassa. Kouluyhteistyö pitää saada toimimaan paitsi paikallisesti myös alueellisesti. Näin ollen KOKO esim. läntisen alueen yhdistysten (puheenjohtajien!) mukaan saaminen on elinehto. Yes-keskuksen vetovastuu myös oleellinen. Ryhmät eivät pitkän päälle toimi itseohjautuvasti. Sivistys-/koulutoimenjohtajien ja ennen kaikkea REHTORIEN sitouttaminen tärkeää. Tässä Yes-keskuksella myös vetovastuu.”

Osa vastauksista oli vaikea luokitella, mutta niissä oli hyviä ideoita ja kommentteja, jotka haluamme tuoda esille.

”Oleellista on tehdä konkreettisia asioita ja saadat ihmiset innostumaan tekemisestä ja ongelmien ratkomisesta. Projekteissa lopputuloksen arvostelu ei ole niin tärkeää kuin sen arviointi, että laittoiko oppilas itsensä oikeasti peliin, sillä siitä yrittäjyydessä on kyse. Koulu-yritysyhteistyö voisi toimia ainakin sellaisissa asioissa, joissa osallistuvilla yrityksillä on jokin todellinen tarve viimeisimmän tiedon hyödyntämiseen ja uusien ideoiden synnyttämiseen. Ideoiden käytäntöön tai testaukseen vieminen puolestaan olisi mitä erinomaisinta koulutusta. Sosiaalisten ongelmien ratkominen voisi olla erityinen aihepiiri, jota kautta yritykset ja oppilaitos tuottaisivat julkista arvoa (public value) sekä saisivat Good Will'ia...”

”Yhteistyö yritysten sekä koulujen välillä voisi olla kiinteämmin järjestettyä - harjoittelusta kiinnostuneet yritykset saisivat esimerkiksi varmuudella harjoittelijat / kesätyöntekijät oppilaitosten kautta. Tämä parantaisi koulujen palveluita myös ja vähentäisi opiskelijoiden ns. turhia hakemuksia, kun paikat voitaisiin täyttää jo ennalta sovitun mallin mukaan. Oma toimintamme on toistaiseksi hyvin pienimuotoista, joten tällä hetkellä yhteistyötä on hankalampi järjestää. Olen kuitenkin mielelläni mukana ”kuulolla” miten yhteistyö kehittyy, sillä toivomme, että jatkossa voimme paremmin osallistua tarjoamalla harjoittelu ja / tai kesätyöpaikkoja.”

5.2.4 Suorat yhteistyöehdotukset

Avoimen kysymykseen tuli runsaasti vastauksia, jotka liittyvät yhteistyön kehittämiseen. Kyselymme herätti yrityksissä myös kiinnostusta tarjota suoraan yhteistyömahdollisuuksia. Tähän olemme listanneet muutamia niistä.

”Olisimme valmiit yritysvierailun järjestämiseen. Toimintamme sopii esimerkiksi CIMO- ja muiden vaihto-oppilaiden tarpeisiin. Opiskelijoita on myös jo paljon asiakkainamme.”

”Voisin hyvinkin lähteä kouluttamaan työlleni jatkajaa.”

”voin pitää kurssuja, voin kertoa oman liiketoimintani aloittamisesta, välipalaprojekti...”

”Meillä on valmiudet antaa nuorten liikennekasvatusta ala-asteesta lukioikäisiin saakka.”

Suoria yhteistyöehdotuksia kannattaa hyödyntää ja niihin on tartuttava, siksi ne tullaan käsittelemään tarkemmin seudullisissa yrittäjyyskasvatusta ohjaavissa tiimeissä, joista kerromme tuonnempana.

5.3 Yritysrekisteri

Yhtenä työmme tavoitteena oli kerätä kartoituksen yhteydessä yhteystietoja yrityksiltä, jotka haluavat olla mukana koulu-yritysyhteistyössä. Tämä yritysrekisteri tulee Varsinais-Suomen YES-keskuksen käyttöön ja se tulee toimimaan tukena opettajille suunnatuille palveluille. Kyselymme 511 vastaajasta 314 antoi luvan lisätä heidät yritysrekisteriin ja jättivät yhteystietonsa kyselylomakkeen viimeiseen kohtaan.

Veimme saadut yhteystiedot alustavaa tarkastelua varten Exceliin taulukkomuotoon. Excel-tiedostoon otettiin mukaan jokaisen yrityksen vastaukset, joiden kautta rekisterin sisältö laajentui. Tämä alustava taulukkorekisteri sisältää yrityksen monivalintavastaukset kuten sopivat yhteistyömuodot ja kouluasteet sekä yrityksen avoimet vastaukset. Molempien avoimien kysymysten vastausten perusteella rekisteristä löytyy myös esim. muut sopivat yhteismuodot ja suorat yhteistyöehdotukset.

5.4 Idearuutu-aineiston analysointi

Jo ennen opettajien seminaaria tulostimme kaikkien avoimiin kysymyksiin vastanneiden yritysten vastaukset erikseen. Kun tutkimme yksittäisiä yrityksiä ja yrittäjän vastauksia huomasimme, että kukin kyselyymme tullut vastaus pitää tarkemmin tarkasteltuna sisällään enemmän kuin päällepäin näyttää. Vastauksista nousi esille selviä koulu-yritysyhteistyötapauksia. Seminaarissa oli hyvä tilaisuus käsitellä konkreettisia yrityscaseja koulu-yritysyhteistyön toisen osapuolen eli koulujen edustajien avulla ja saattaa kyselyn tulokset käytännön tasolle. Vastauksia tulkitsemalla opettajat ideoivat sellaisia yhteistyömahdollisuuksia, joita ei heti ensimmäisenä tulisi mieleen.

Seminaarin 43 osallistujasta vetämäämme round table -keskusteluun osallistui noin puolet. Kerrallaan opettajia oli pöydässä 5-8 (kuva 1). Kaikkiaan ehdimme vetää kolme ryhmää. Ennen työskentelyn alkua esittelimme opettajille yleisesti kyselymme tuloksia. Opettajat saivat tukea myös omalle työlleen yrittäjien positiivisista vastauksista ja mielipiteistä yrittäjyyskasvatustyöhön osallistumisesta sekä sen tärkeydestä. Esittelyn jälkeen jaoimme kaikille heidän omalta paikkakunnaltaan olevan yrityksen vastaukset. Opettajien tehtävänä oli ideoida avoimien vastausten suorista ehdotuksista ja monivalintakysymysten tuloksista mahdollisia yhteistyömuotoja. Työn apuna käytettiin idearuutupaperia.

Kuva 1. Round table -keskustelu Yrittäjyyden ytimessä -seminaarissa.

Ensimmäisen ryhmän aikana annoimme opettajille mahdollisuuden esitellä itsensä. Esittelykierrros jätettiin kahden muun ryhmän kohdalla pois, koska se vei puhelioiden opettajien ansiosta liikaa aikaa. Lisäksi lyhensimme alun tulosten esittelyä, koska huomasimme, että itse ideointi tarvitsi enemmän aikaa. Jotkut opettajat saivat heti ideasta kiinni, ja ideapaperiin alkoi syntyä mitä mielenkiintoisimpia ehdotuksia. Kun taas toiset opettajat kokivat tehtävän ylitsepääsemättömän vaikeaksi, eikä aika tahtonut millään riittää edes yrityksen vastausten läpikäyntiin. Opettajat kommentoivat myös toimialaluokittelun olevan liian suppea, koska se ei kerro tarkasti, mitä yritys tekee.

Kaikkiaan saimme kolmesta ryhmästä 16 vastausta, joista tähän olemme valinneet neljä.

Yrityscase 1

Yrityksen nimi:	Gasthaus Pooki
Paikkakunta:	Uusikaupunki
Toimiala:	Palvelut (ravintola- ja majoitus)
Henkilöstömäärä:	6-7

Monivalinnan vastaukset:

Pitää yritysten osallistumista koulujen yrittäjäyyskasvatustyöhön erittäin tärkeänä. On tehnyt aikaisemmin kouluyhteistyötä. Yhteistyömuodoista parhaiten sopii: työharjoittelu, kesätyöpaikat, oppisopimuskoulutus, opettajavierailu yrityksessä, oppilasryhmävierailu yrityksessä ja yrityksen esittäytyminen koululla. Yhteistyö nähdään mahdolliseksi toisen asteen, korkea-asteen ja aikuiskoulutuksen opiskelijoiden kanssa.

Avoimet vastaukset:

Mitkä muut yhteistyömuodot sopivat yritykselle:

"Projekti luonteisten töiden teettäminen ammattiluokilla kun tuntuu että oppilaitoksilla ei ole rahaa hankkia raaka-aineita että voisivat opetella käden taitoja. Esim. kalan ja lihankäsittely."

Ehdotukset ja ideat koulu-yritysyhteistyön kehittämiseksi:

"Koulu voisi olla aloitteen tekijänä yritysten suuntaan. Opetus suunnitelmia tehtäessä pitäisi jo kartoittaa yhteistyö alueet yritysten kanssa. Kummiluokka toiminta voisi olla hyvä ratkaisu varsinkin ammattiopinnoissa. Meillä on hyviä kokemuksia kummioppilastoiminnasta."

Gasthaus Pookin vastauksia lähti pohtimaan rehtori, joka toimii myös koulutoimenjohtajana (kuva 3). Merkittävää on, että yrityksen vastauksista voi pienen pohdinnan jälkeen saada irti näin monta ideaa. Tässä nousi esille kaksi

yhteistyömahdollisuutta yrityksen kanssa tehtäväksi. Ensiksi sisustus-idea, joka toteutettaisiin yhteistyössä Novidan rakennus- ja sähköpuolen kanssa. Idea pitäisi sisällään yrityksen ulkoasun ja valaistuksen suunnittelua ja toteuttamista.

Toinen tämän yrityksen vastauksesta syntynyt idea on markkinointiin liittyvä yhteistyö, joka toteutettaisiin kaupallisen puolen opiskelijoiden kanssa. Tässä mahdollisuutena nähtiin konkreettinen mainonta, imagon kohotus ja nuorennus mm. uusien nettisivujen suunnittelun kautta.

YRITTÄJYYDEN YTIMESSÄ -LAIVASEMINAARI 26.3.2010
YES-keskus - konkretiaa koulu-yritysyhteistyöhön

(61)

JÄRJETTÖMÄTKIN
IDEAT SALLITTUJA!

IDEARUUTU

Mahdollisuudet	Ketkä
① Sisustus: ② markkinointi:	① Novidan rakennus- ja sähköpuoli ② Kaupallinen puoli
Mitä	Miten
① ulkoasun kehittäminen ym. mm. valaistus ② konkreettinen mainonta, imagon kohotus, nuorennus	① suunnittelu ja toteuttaminen ② uudet sivut ym.

Kuva 2. Idearuutu: Gasthaus Pooki

Yrityscase 2

Yrityksen nimi:	Punanaamio-Salure Oy
Paikkakunta:	Turku
Toimiala:	Kauppa
Henkilöstömäärä:	10-19

Monivalinnan vastaukset:

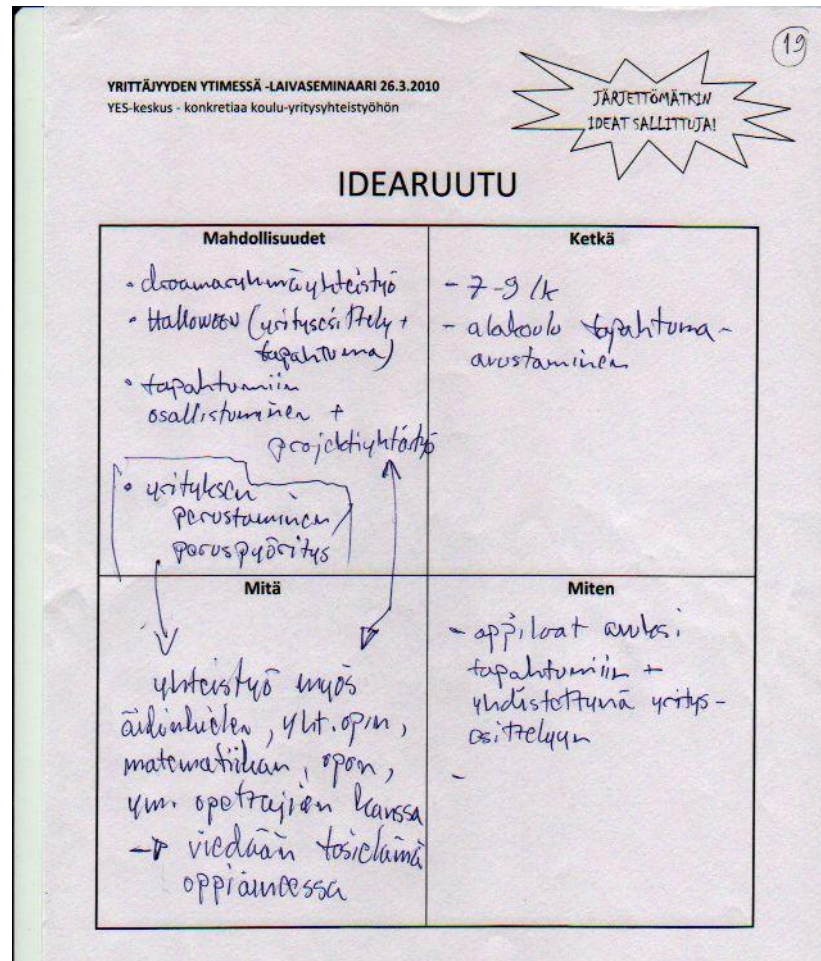
Pitää yritysten osallistumista koulujen yrittäjyyskasvatustyöhön melko tärkeänä. On tehnyt aikaisemmin kouluyhteistyötä. Yhteistyömuodoista parhaiten sopii: oppilasryhmävierailu yrityksessä ja yrityksen vierailu koululla. Kesätyöpaikat ja kummiluokkatoiminta ei sovi ollenkaan. Yhteistyö nähdään mahdolliseksi toisen asteen kanssa.

Avoimet vastaukset:

Ehdotukset ja ideat koulu-yritysyhteistyön kehittämiseksi:

"Projektiluontoiset esim markkinointi, tapahtuma yms. tempausavut voisivat toimia."

Yrityscase Punanaamio-Salure Oy sai oppilaanohjaajan mielikuvituksen valloilleen (kuva 4). Hän näki yhteisömahdollisuuksina draamaryhmäyhteistyön, Halloweenina yritysesittelyn ja tapahtuman sekä tapahtumayhteistyön ja projektiyhteistyön yleensä. Yhteistyössä voisivat olla toteuttamassa mukana 7.-9. luokan oppilaat ja alakoululaiset tapahtumien avustamisessa. Opettaja näki myös mahdollisena yhteistyön äidinkielen, yhteiskuntaopin, matematiikan, oppilaanohjauksen ym. opettajien kanssa viemällä tosielämä oppiaineisiin. Vaikka yritys olikin ilmoittanut olevansa kiinnostunut yhteistyöstä toisen asteen kanssa, näki opettaja mahdolliseksi myös nuorempien oppilaiden käyttämisen tapahtumien apuvoimana. Tehtävän tarkoituksena oli myös kannustaa opettajia rohkeasti ideoimaan myös mahdottomilta tuntuvia ideoita.

Kuva 3. Idearuutu: Punanaamio-Salure Oy

Yrityscase 3

Yrityksen nimi: Marmorimosaiikki Finland
 Paikkakunta: Turku
 Toimiala: Kauppa
 Henkilöstömäärä: yksinyrittäjä

Monivalinnan vastaukset:

Pitää yritysten osallistumista koulujen yrittäjäyyskasvatustyöhön melko tärkeänä. Ei ole tehnyt aikaisemmin kouluyhteistyötä. Yhteistyömuodoista parhaiten sopii: erillisprojektit ja yrityksen esittäytyminen koululla. Yhteistyö nähdään mahdolliseksi toisen asteen, korkea-asteen ja aikuiskoulutuksen opiskelijoiden kanssa.

Avoimet vastaukset:

Mitkä muut yhteistyömuodot sopivat yritykselle:
 "Markkinointi ja myynnin edistäminen"

Ehdotukset ja ideat koulu-yrittäjäyhteistyön kehittämiseksi:
 "Yrityksen myynnin ja markkinoinnin edistystyössä. Media markkinointi ja mainonta graafiset palvelut ja internetmarkkinoinnin lisääminen."

Vaikka Marmorimosaiikki ei ole aikaisemmin tehnyt koulujen kanssa yhteistyötä, näki tämän yrityscasen saanut perusasteen oppilaanohjaaja kummiyritystoiminnan yhtenä mahdollisuutena (kuva 5). Toimintaan sisältyisi esim. veistoskilpailu, näyttelyn järjestäminen firman tiloihin, myynti yrityksille yrityslahjoiksi ja teollinen toiminta. Koulun opettajat ja yrityksen edustajat voisivat yhdessä ideoida eri aineisiin liittyvää hyötyä ja yritys saisi samalla itselleen markkinointiapua. Esimerkiksi kielissä markkinointia eri kielillä ja kuvaamataidossa oppilaat voisivat mennä firmaan työstämään mosaiikkia. Tässä tapauksessa opettaja ei tiennyt, että yritys on erikoistunut pelkästään mosaiikin tuontiin ja myyntiin verkkokaupassa.

YRITTÄJYYDEN YTIMESSÄ -LAIVASEMINAARI 26.3.2010
YES-keskus - konkretiaa koulu-yritysyhteistyöhön

(12)

IDEARUUTU

Mahdollisuudet	Ketkä
KUMMIYRITYSTOIMINTA	Koulun opettajat ja yrityksen henkilöt Ideoita yhdessä eri aineisiin liittyvät hyödyt ja yritys saa markkinointia - kielissä markkinointia eri kielillä - kuss oppitunti-firmaan mosaiikkia mosaiikkia - opettajat ja oppilaat saavat koulunsa firmasta
Mitä	Miten
- MOSAIKKIVEISTOKSIA (VEISTOSKILPAILU) - NÄYTTELY FIRMAN TILOIHIN - MYNTI FIRMOILLE LAHJOIKSI - (TOIMINTA)	

Kuva 4. Idearuutu: Marmorimosaiikki Finland

Yrityscase 4

Yrityksen nimi:	Käsityöpuoti Pikkeliina
Paikkakunta:	Turku
Toimiala:	Muu toimiala
Henkilöstömäärä:	Yksinyrittäjä

Monivalinnan vastaukset:

Pitää yritysten osallistumista koulujen yrittäjyyskasvatustyöhön tärkeänä. Ei ole tehnyt aikaisemmin kouluyhteistyötä. Ei koe minkää yhteistyömuodot sopivan hyvin tai melko hyvin, mutta ei osaa sanoa sopivatko TET, ammatillinen työssäoppiminen, työharjoittelu, kesätyöpaikat, oppisopimuskoulutus ja erillisprojektit yritykselle. Yhteistyö nähdään mahdolliseksi yläkoulun, toisen asteen ja aikuiskoulutuksen kanssa.

Avoimet vastaukset:

Ehdotukset ja ideat koulu-yritysyhteistyön kehittämiseksi:

"Tällä hetkellä yritykseni toimii niin pienessä tilassa, että tämän kaltainen toiminta ei onnistu. Olen asiasta kuitenkin kiinnostunut ja itsekin käsityöalan artemikoulutuksen myötä tekstiileistä kiinnostuneena valmis antamaan mahdollisuuden toiselle kokeilla työtä. Valmistan kestovaippoja ja pienimuotoisesti myös vauvojen/lasten vaatteita myyntiin jälleenmyyjilleni ja verkkokauppaani. Kierrän myös jonkun verran alan tapahtumia. Tosin asunnon vaihdon myötä tulen sitten saamaan isomman työhuoneen ja sinne mahtuu myös mahdolliset työntekijät."

Yhteistyöideana nousi tämän yrityksen kohdalla esille designkilpailun järjestäminen eri käsitöistä esim. Turku 2011 -teeman alla. Tässä alakoulun luokanopettaja näki mahdollisuutena luovuuden, taitojen ja markkinoinnin kehitystä (kuva 6). Toteutuksessa olisivat tekijöinä 5-6 luokkalaiset ja yläkoulun oppilaat. Voittaja palkittaisiin ja kilpailun voittotyöt tulisivat myyntiin. Kun tämän yrityksen vastauksia tutkii tarkemmin, tulee mieleen monia muitakin mahdollisuuksia. Kyseessä on yksinyrittäjä, joka ei vielä aikaisemmin ole tehnyt koulujen kanssa yhteistyötä, mutta näkee sen itsekin mahdollisuutena.

YRITTÄJYYDEN YTIMESSÄ -LAIVASEMINAARI 26.3.2010
YES-keskus - konkretiaa koulu-yritysyhteistyöhön

JÄRJETTÖMÄTKIN
IDEAT SALLITTUJA!

5

IDEARUUTU

Mahdollisuudet	Ketkä
- Luokankeh, talojen in markkinointi kehitys	- 5-6 luokkalaiset työläkouluun oppilaat
Mitä	Miten
- Design kilpailu eri käsityöistä esim 2011 - Teeman alla	- Voittajalle tietoa falkinte, kilpailu voittotulot myyntiin

Kuva 5. Idearuutu: Käsityöpuoti Pikkeliina

Idearuutu-menetelmää käyttämällä näimme, millä eri tavoilla kyselytuloksia voi käyttää hyväksi ja miten niitä voi työstää eteenpäin. Kyseisessä menetelmässä ja tilaisuudessa näimme mahdollisuuden saattaa koulu-yritysyhteistyön molemmat osapuolet yhteen vaikka yritykset olivatkin prosessissa mukana yrityskuvauksina. Round table -keskustelussa tuli esille, että monilla opettajilla ei vielä ole suoria yrityskontakteja ja he kokevat haasteelliseksi löytää heidän tarpeisiin yhteistyöyrityksiä omalta paikkakunnalta. Keskustelumme tuloksena opettajat kokivat kynnyksen madaltuneen yhteydenoton suhteen ja monet sanoivat rohkaistuneen jatkossa aktiivisemmin olemaan yhteydessä yrityksiin päin. Kyselytutkimuksen viimeisen avoimen kysymyksen vastauksista esiin tulleet yritysten huonot kokemukset opettajien yrityselämän tuntemisen tasosta saivat näin ollen jo tutkimusprosessimme aikana ja round table -keskustelun myötä käänteen parempaan. Idearuutu-menetelmän ansiosta huomattiin myös,

että hieman syvällisemmin ideoimalla voidaan saada montakin yhteistyöideaa ja -ehdotusta esille kuin pelkän yrityksen nimen ja toimialan perusteella tulee mieleen. Vaikka kyseessä oli suhteellisen lyhyt aika, jolloin työstimme tällä menetelmällä yritysten vastauksia, tuli esille jo monta erittäin hyvää ideaa.

Voimme todeta, että tässä kehittämishankkeessa kysely ja idearuutu tutkimusmenetelminä täydensivät hyvin toisiaan toimintatutkimuksen periaatteiden mukaisesti. Sekä yritysten että koulujen edustajien kommentit yhteistyöstä tämän tutkimuksen osalta voitaisiin vielä erikseen jatkokäsitellä ja mahdollisesti lisätutkia.

5.5 Kyselyn käsittely yrittäjyyskasvatusta tukevissa asiantuntijaryhmissä

Toimintatutkimusprosessi eteni käsittelemällä kyselyn tuloksia sekä maakunnallisessa että seudullisissa yrittäjyyskasvatusta tukevissa ohjausryhmissä ja tiimeissä, jotka on esitelty raportin kappaleessa 2.6.2. Ensimmäisen kerran kysely oli esillä toukokuussa 2010 Varsinais-Suomen YES-keskuksen maakunnallisessa YES-tiimin kokouksessa. Kokouksessa keskusteltiin kyselyn tuloksista. Ne vahvistivat tiimin jäsenten jo olemassa olevia ajatuksia yritysten mielipiteistä, ns. mutu-tuntuma sai vahvistuksen. Maakunnallisen YES-tiimin jäsenet pitivät tärkeänä, että tutkimuksen tulokset saadaan näkyviin eri viestimiin, koska tämä auttaisi yrittäjyyskasvatuksen tärkeyden edistämistä yrittäjien keskuudessa. Tiimin jäsenten mielestä tutkimus olisi kannattava teettää jokaisella YES-alueella ympäri Suomea.

Maakunnallinen YES-tiimi päätti, että tutkimuksen seudulliset tulokset jaetaan seututiimeille eteenpäin työstettäväksi. Lisäksi seututiimeille päätettiin kokouksessa antaa niiden yritysten yhteystiedot, jotka antoivat luvan tietojensa käyttöön. Niistä tiimit voivat poimia yritysten suoria yhteistyöehdotuksia ja olla näihin yrityksiin yhteydessä mahdollisimman pian. Maakunnallisen YES-tiimin kokouksessa nousi myös esille selkeän kontaktirekisterin tarve. Kokouksessa päätettiin, että niistä 314 yrityksestä, jotka antoivat luvan ja ilmaisivat halukkuutensa omien tietojensa julkaisemiseen rekisterissä, luodaan YES-keskuksen käyttöön yritysrekisteri.

Kaikissa seudullisissa tiimeissä on kevään ja syksyn 2010 aikana käsitelty kyselyn seutukohtaisia tuloksia ja yritysten yhteistyöehdotuksia. Tiimeissä päätettiin jakaa yritysten yhteystiedot tiimin jäsenten kesken niin, että jokainen on vastuussa tiettyjen yritysten kontaktoinnista. Myös seudullisissa tiimeissä pidettiin tärkeänä sitä, että yrityksistä kootaan yritysrekisteri helposti päivitettävään muotoon, jota voidaan tulevaisuudessa hyödyntää. Kyselyn vastauksista eri seutujen välillä ei noussut esiin mitään huomioitavia eroja. Kokonaisuudesta voi kuitenkin saada apua myös seudulliseen yrittäjyyskasvatustyöhön, joten rekisterin tulisi olla maakunnallinen ja hyvät käytännöt kaikkien käytettävissä.

6 ARVIOINTI

6.1 Tavoite, menetelmät ja päätulokset

Kehittämishankkeemme tavoitteet ovat sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä käyttäen selvittää varsinaissuomalaisten pk-yritysten yleinen mielipide yrittäjyyskasvatuksesta ja koulu-yritysyhteistyöstä, kartoittaa koulu-yritysyhteistyön mahdollisuuksia yrityksissä ja määritellä koulu-yritysyhteistyöhön liittyvien palveluiden tärkeyttä ja tarvetta sekä menetelmiä ja muotoja.

Toteuttamamme toimintatutkimuksen periaatteita noudattanut tutkimus ja valitsemamme menetelmäyhdistelmä antoi hyviä eväitä kehittämishankkeelle. Kyselytutkimuksen avulla kartoitimme yrittäjien yleistä mielipidettä yrittäjyyskasvatuksesta, koulu-yritysyhteistyön mahdollisuuksia yrityksissä sekä koulu-yritysyhteistyöhön liittyvien palveluiden tärkeyttä ja tarvetta. Löysimme kyselyn tuloksista yrittäjille tärkeitä teemoja, jotka motivoivat heitä aloittamaan ja tekemään yhteistyötä koulujen ja oppilaitosten kanssa. Asiantuntijatyöryhmien työskentelyn avulla saimme koulujen edustajilta sekä maakunnalliselta ohjausryhmältä ja seututiimeiltä kommentteja, joita kenties emme itse olisi tulleet ajatelleeksi. Ne antoivat myös ajatuksia siitä, miten YES-keskus voisi jatkossa toimia koulu-yritysyhteistyön tukena.

6.2 Kyselytutkimuksen luotettavuus

Keskitymme seuraavaksi tarkastelemaan pelkästään kyselytutkimuksen luotettavuutta, koska kyselyn tulokset ovat pohjana muille kehittämishankkeessa käytetyille tutkimusmenetelmille. Lisäksi luotettavuutta mittaavat käsitteet ovat perinteisesti kvantitatiivisten tutkimusmenetelmien arviointia varten ja soveltuvat huonosti toimintatutkimukseen. (Heikkinen, Rovio & Syrjälä 2007, 148)

Tutkimuksen kokonaisluotettavuutta tulee arvioida käytettävissä olevien tietojen perusteella. Luotettavuuden kannalta on tärkeää, että otos edustaa perusjoukkoa ja on tarpeeksi suuri, vastausprosentti on korkea ja kysymykset mittaavat oikeita asioita. Lisäksi tulosten mittaamisessa tulisi olla mahdollisimman vähän virheitä. Onnistuneen tutkimuksen avulla saadaan luotettavia vastauksia tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksen kokonaisluotettavuus koostuu tutkimuksen reliabiliteetista ja validiteetista. (Vilkkä 2007, 152; Heikkilä 2008, 29, 188).

6.2.1 Reliaabelius

Reliabiliteetti (luotettavuus) tarkoittaa tutkimustulosten tarkkuutta. Tulokset eivät saa olla sattumanvaraisia ja tutkimus tulee olla toistettavissa samoin tuloksin. Tutkimuksen reliabiliteetissa on ennen kaikkea kyse mittaukseen liittyvistä asioista. (Vilkkä 2007, 149; Heikkilä 2008, 30)

Kyselytutkimuksen kohderyhmänä olivat varsinaissuomalaiset yritykset, joita on yhteensä vajaa 34 000 kpl. (Fonecta 2010) Varsinais-Suomen Yrittäjien 8 300 jäsentä edustaa kattavasti maakunnan yrityksiä, joten käytimme heidän jäsenrekisteriä otoksen lähteenä. Näin oli myös sovittu toimeksiantajien kanssa. Kysely lähetettiin kaikille jäsenyrityksille, jotka ovat antaneet luvan lähettää sähköpostiviestejä, ja näin lopullisen otoksen suuruus oli 4 381 yritystä, eli noin puolet kokonaisjäsenmäärästä.

Saimme 511 vastausta kyselyymme ja vastausprosentti on 11,7 prosenttia. Tämä on hyvä tulos verrattuna muihin Varsinais-Suomen Yrittäjien jäsenistölle lähetettyjen kyselyiden vastausprosentteihin. Ennalta epäilimme yrittäjien mielenkiintoa vastata kyselyymme ja emme odottaneet näin runsaslukuista vastaajamäärää. Positiivista oli huomata, että vastaajajoukossa oli koulu-yritysyhteistyötä tehneiden yritysten lisäksi paljon yrityksiä, joilla ei ollut aikaisempaa kokemusta yhteistyöstä. Vastaajaprofiili viittasi muiltakin osin, kuten paikkakunnan, toimialan, henkilöstömäärän osalta, Varsinais-Suomen Yrittäjien jäsenistön profiiliin. Näin ollen tutkimuksemme kohderyhmä, otos ja lopulliset vastaajat käyvät hyvin yksiin.

Koska kysely toteutettiin Internet-kyselynä, syötettiin kaikki vastaukset järjestelmään vastaajien toimesta. Suurin osa kysymyksistä oli monivalintakysymyksiä, mikä vähensi vastaajien tekemien virheiden mahdollisuutta ja takasi vastausten vertailukelpoisuuden. Huomasimme silti kyselyn lähettämisen jälkeen, että Webropol-järjestelmän mahdollistama kysymysten vastaamisen pakollisuus olisi pitänyt käyttää kyselyssämme. Se olisi tarkoittanut että vastaaja olisi joutunut vastaamaan kaikilta osin jokaiseen monivalintakysymykseen. Nyt kaikki vastaajat eivät vastanneet kaikkiin kysymyksiin joko omasta tahdostaan tai huolimattomuudestaan.

Kysymysten monivalinnat ja pakollisuus eivät olisi kuitenkaan korjannut selkeitä virheitä, joita vastaajat mahdollisesti ovat tehneet vastatessaan kyselyyn. Yksi esimerkki tästä on ensimmäinen kysymys, jossa pyydettiin valitsemaan yrityksen paikkakunta pudotusvalikosta. Oletuksena valikossa oli aakkosjärjestyksen mukaan Aura ja muutamalla vastaajalla tämä oli jäänyt vastaukseksi vaikka paikkakunta oli joku muu. Syynä virheeseen voi olla vastaajan huolimattomuus tai pelkästään inhimillinen virhe. Päätimme korjata paikkakuntaan liittyvät selvät virheet, koska pystyimme tarkistamaan oikean paikkakunnan vastaajan yhteystiedoista.

6.2.2 Validius

Validiteetti (pätevyys) tarkoittaa tutkimuksen kykyä mitata sitä, mitä oli tarkoituskin selvittää. Tutkimukselle tulee asettaa täsmälliset tavoitteet, jotta tutkimuksessa tutkitaan oikeita asioita. Validius varmistetaan huolellisella suunnittelulla ja harkitulla tiedonkeruulla. (Vilkkä 2007, 150; Heikkilä 2008, 29-30)

Kun aloimme suunnitella kyselytutkimuksen toteutusta, oli ajatuksena kartoittaa yrittäjien mielipiteitä yrittäjyyskasvatuksesta ja koulu-yritysyhteistyöstä hyvin laajasti ja myös ns. termitasolla. Ensimmäisissä kyselylomakeluonnoksissa oli kysymyksiä kuten: Onko termi yrittäjyyskasvatus tuttu? Karsimme kuitenkin pian lomakkeesta kaikki tämäntyyppiset tutkimukselle turhat kysymykset. Pyrimme sen sijaan avaamaan tutkimusaiheeseen liittyvät termit arkikielelle ja esittämään

tutkimukselle oleelliset kysymykset niin, että yrittäjä, jolla ei ole aikaisempaa kokemusta yrittäjäyyskasvatuksesta ja koulu-yritysyhteistyöstä, ymmärtäisi helposti mistä on kyse. Teoreettisten käsitteiden käyttäminen kyselyssä, varsinkin lomakkeen alkupuolella, olisi todennäköisesti vähentänyt vastaajamäärää. Toisaalta ne eivät myöskään olleet tärkeitä itse tutkimukselle.

Vaikka kiinnitimme kyselylomakkeen sisältöön ja kysymysten muotoiluun erityistä huomiota, huomasimme harmiksemme, että muutamassa kysymyksessä oli kirjoitusvirheitä. Emme kuitenkaan koe näiden pienten virheiden haitanneen kyselyyn vastaamista tai yksittäisen kysymyksen ymmärtämistä.

Mietimme lomakkeeseen valittujen kysymysten muotoilua samoin kuin myös millaisia asteikkoja monivalintakysymyksissä käytettäisiin. Päädyimme 4-portaiseen asteikkoon syystä, että asteikon keskellä ei olisi neutraalia vaihtoehtoa. Jälkikäteen pohdimme asteikon portaiden nimeämisiä. Miten iso ero on termeillä: erittäin tärkeä, tärkeä, melko tärkeä ja ei ollenkaan tärkeä? Vastaajat kenties ymmärtävät ne eri tavalla ja toisaalta pitää miettiä miten asteikkoa analysoidaan.

Toinen vaihtoehto olisi ollut kysymysten sijaan esittää toteamus, kuten: Yritysten osallistuminen koulu-yritysyhteistyöhön on tärkeää. Silloin asteikon portaat olisi nimetty: täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, jokseenkin eri mieltä ja täysin eri mieltä. Mielestämme ensimmäinen vaihtoehto antoi vastaajille enemmän vastausvaihtoehtoja vaikka molemmissa vaihtoehdoissa asteikko oli yhtä iso.

Lisäsimme pitkän pohdinnan jälkeen monivalintakysymyksiin ”En osaa sanoa”-vaihtoehdon. Tämä koetaan usein ns. helppona vastauksena, mutta mielestämme varsinkin sopivia yhteistyömuotoja kysyttäessä, se oli tarpeellinen vaihtoehto. Kyseisessä kysymyksessä tulkitsimme ”En osaa sanoa”-vastaukset niin, että vastaaja ei tiennyt mitä tietty yhteistyömuoto tarkoittaa. Vastaaja pystyi kertomaan yhteistyömuodon sopivuudesta yritykselleen, kunhan hän ymmärtää mitä se pitää sisällään. Toisaalta tässä kysymyksessä vastausvaihtoehdon olisi

voinut nimetä eri tavalla, mutta halusimme käyttää samaa nimitystä kaikissa kyselyn monivalintakysymyksissä.

Kyselytutkimuksemme oli tarkoituksenmukainen. Saavutimme sen avulla tutkimukselle asettamamme tavoitteet.

6.3 Tutkimuksen hyödyllisyys ja käyttökelpoisuus

Relevantti tutkimus tuo esille uutta tietoa, jolloin se on hyödyllinen ja käyttökelpoinen. Jos tutkimusaihe koetaan tärkeäksi, on helpompi saada aikaan hyödyllinen tutkimus. Tutkimustulosten hyödyllisyyteen ja käyttökelpoisuuteen vaikuttaa myös valittu tutkimusmenetelmä sekä siitä saadun aineiston keruu- ja käsittelytapa. Kyselylomakkeessa ei saa olla turhia kysymyksiä vaan kaikkien kysymysten tarpeellisuus tulee miettiä tarkkaan. (Heikkilä 2008, 32)

Kyselytutkimuksen hyödyllisyys oli selvä toimeksiannon näkökulmasta. Tutkimukselle oli tarve, koska aihetta ei aikaisemmin ole tutkittu ja toimeksiantajan toiminnalle tutkimustulokset olivat tärkeitä. Kävimme kuitenkin keskusteluita siitä, mitä tarkalleen haluttiin saada selville aiheesta. Koska yrittäjien mielipiteitä yrittäjäyyskasvatuksesta ja heidän asennetta kouluyhteistyöhön osallistumisesta ei kattavan tutkimuksen avulla ollut selvitetty, oli kyselytutkimus menetelmänä perusteltu. Itse kyselylomaketta mietittiin hyvin tarkkaan ja siinä haluttiin nimenomaan painottaa yritys näkökulmaa ja sisällön selkeyttä. Lomakkeesta karsittiin suunnitteluvaiheessa monta ensin erittäin merkittävältä vaikuttavaa kysymystä. Alussa kaikki kysymykset tuntuivat tärkeiltä ja kyselystä haluttiin hyvin kattava, kun se nyt vihdoin toteutettiin. Lopulliseen kyselylomakkeeseen jäi kaikista oleellisimmat kysymykset ja näin kyselystä saatiin selkeä ja yksinkertainen.

7 POHDINTA

Toimeksiantajiemme eli Varsinais-Suomen Yrittäjien ja sen hallinnoiman Varsinais-Suomen YES-keskuksen kanssa käydyissä keskusteluissa pohdimme yrittäjyyskasvatusta yleisesti ja mietimme yrityksille suunnatun tutkimustiedon puutetta ja tarpeellisuutta. Tutkimuksia on tehty oppilaitosten ja opettajien näkökulmasta yrittäjyyskasvatuksen pedagogisesta lähtökohdasta johtuen. Niin kuin tämän tutkimusraporttimme teoriaosuus osoittaa ei yrittäjyyskasvatusta voi toteuttaa ilman todellisia kontakteja yrityksiin. Tämän perusteella päädyimme tutkimaan yrittäjyyskasvatusta pk-yritysten näkökulmasta. Tutkimukselle oli selkeä tilaus.

Kehittämishankkeemme aihe on ajankohtainen ja toimeksiantajille erittäin tarpeellinen sekä toimintaa kehittävä. Toimintatutkimuksemme kautta olemme saaneet uutta tietoa pk-yrityksistä sekä näkökulmia asiantuntijaryhmäkeskusteluista, joita toimeksiantajamme voi jatkossa hyödyntää toiminnan kehittämisessä ja yrityksille suunnattujen palveluiden parantamisessa.

Aikataulutimme kehittämishankkeen tekemisen projektin alussa määriteltyjen tavoitteiden mukaan. Päätimme silloin, että tutkimustyö olisi valmis keväällä 2010 ja jaksotimme sen mukaan työn tekemisen erillisiin jaksoihin. Aloitimme työn teorian hakemisella, josta saimme lähtökohdan tutkimussuunnitelmaan. Jatkoimme kyselyn laatimisella ja lähettäminen ja samalla työstimme teoriaa. Ajatuksena oli saada mahdollisimman nopealla aikataululla yrittäjien vastauksia ja sen kautta myös yhteystietoja yritysrekisterin muodossa YES-keskuksen käyttöön. Kun olimme löytäneet tutkimusongelman, halusimme saada vastaukset mahdollisimman pian käsiteltäviksi. Koko tutkimuksen tekemiseen oli varattu neljä kuukautta aikaa, joka puolittui alkuperäisestä tavoitteestamme. Kirimme aikataulua, mutta se ei vaikuttanut tutkimuksen laatuun. Tutkimussuunnitelmaa tarkennettiin työn edetessä, kuten toimintatutkimuksen periaatteisiin kuuluukin, mikä auttoi työn rajaamisessa ja rakenteen jäsentelyssä. Toimintatutkimukseen kuuluu syklisyys. Toimintaa hiotaan

useiden peräkkäisten suunnittelu ja kokeilusyklien avulla, joista muodostuu kokeilujen ja tutkimuksen vuorovaikutuksena etenevä spiraali. Kehittämishankkeen saattaminen raporttimuotoon opinnäytetyöksi jatkui vielä syksyllä 2010 sekä keväällä 2011. (Heikkinen, Rovio & Syrjälä 2007, 19)

Työhömmme liittyvää tietoperustaa rakentaessamme tutustuimme alan kirjallisuuteen ja julkaisuihin sekä hyödynsimme myös aiheeseen liittyvää sähköistä materiaalia. Teoriakirjallisuutta läpikäydessämme huomasimme pk-yritysnäkökulman puutteen aihepiirin julkaisuissa. Ristimäki on vuonna 2000 julkaistussa tutkimuksessaan kartoittanut koulu-yritysyhteistyössä opettajien ja koulujen lisäksi yritysten näkökulmaa yhteistyöhön. Käytimme tätä tutkimusta myös tutkimusaineiston analysoinnin tukena. Yrityselämää ja tänä päivänä myös kuntasektoria mukaan lukien opetustoimea koskevaa verkostoajattelua pystyy mielestämme soveltamaan tietopohjan tukena. Lisäksi verkostoyhteistyö korostuu Opetusministeriön vuonna 2009 laatimissa yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivoissa, jotka on laadittu yhteistyössä eri yrittäjyystoimijoiden kanssa. Päätimme luoda teoreettisen viitekehyksen yrittäjyyskasvatuksen ja koulu-yritysyhteistyön sekä niihin liittyvän verkostomaisen toiminnan ja kumppanuusajattelun pohjalle.

Alkuperäinen tutkimuskohderyhmämme oli varsinaissuomalaiset pk-yritykset. Tutkimusmenetelmänä kyselytutkimus oli mielestämme järkevin ja nopein tapa saada suuren kohderyhmän mielipidevastaukset luotettavasti kasaan. Internet-kyselynä toteutettuna myös vastaukset oli helppo käsitellä ja nopeutti niiden analysointia. Kyselyn avulla pystyimme yhdistämään yhteystietojen keruun kartoituksen yhteyteen.

Lähestyimme koko kehittämishankkeen aineistonkeruuta toimintatutkimuksen lähestymistavan pohjalta ja loimme hyvän kokonaisuuden eri tutkimusmenetelmistä. Varsinaissuomalaisten yritysten lisäksi tutkimuskohderyhmiksi tulivat myös asiantuntijaryhmät nimenomaan osallistuvien tutkittavien roolissa. Luova ja muutoksia salliva tutkimusprosessi takasi sen, että tutkijoina emme lukkiutuneet tiettyihin tutkimusmenetelmiin vaan suunnitelma muokkaantui havaintojemme mukaan. Kyselytutkimus oli hyvä

aloitus, mutta seminaarissa käyttämämme asiantuntijaryhmäkeskustelut sekä learn by doing -menetelmään perustuva idearuutu olivat hyviä esimerkkejä siitä, miten tutkimusprosessia voi viedä eteenpäin menetelmästä toiseen. Tämänkaltaisen työskentely toi työhömmme uuden näkökulman, jota emme varmasti itse olisi osanneet oivaltaa. Opettajien ajatukset ja ideat täydensivät saamiamme kyselyvastauksia ja toivommekin, että tutkimuksemme ei jää vain tähän raporttiin vaan vastauksia voi myös jatkossa työstää ja hyödyntää käyttämällä samantapaisia menetelmiä kuin mitä käytimme seminaarissa. Kyselyn tulokset ovat pitkälti prosentteja ja numeroita, mutta niitä voi jalostaa käytännön tasolle käyttämällä luovia työskentelytapoja. Kysely antaa tuloksia ja tietoa, mutta usein tuo tieto jää vähemmälle käytölle, ellei sitä hyödynnetä ja jalosteta osallistavilla ja luovilla työskentelytavoilla. Lisäksi asiantuntijaryhmien käyttö jatkotyöskentelyssä antaa usein uusia näkökulmia tutkimukselle.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOEHDOTUKSET

8.1 Toimintatutkimuksen johtopäätökset

Eri tutkimusmenetelmien tulosten pohjalta olemme tehneet seuraavia johtopäätöksiä:

- Yrittäjien yleinen mielipide yrittäjyyskasvatuksesta ja koulu-yritysyhteistyötä on positiivinen. Yritysten osallistumista koulujen yrittäjyyskasvatustyöhön pidetään tärkeänä.
- Yhteistyöhön liittyvät roolit ja vastuut koetaan yrittäjien puolelta hieman epäselviksi. Yrittäjien mielestä koulujen ja oppilaitosten tulisi viestiä aktiivisemmin yrityksiin päin. Osa yrittäjistä kokee opettajien osaamisen yritystoimintaan ja eri aloihin liittyen puutteellisenä.
- Yrittäjille maksettavat palkkiot ja korvaukset tehdystä yhteistyöstä joissakin yhteyksissä koetaan vaillinaisiksi.
- Yrittäjät kokevat saavansa eniten hyötyä sellaisista yhteistyömuodoista, jotka liittyvät jollakin tavalla tulevan työvoiman saatiin. Yrittäjät näkevät myös hyvänä yhteistyömuotona osallistumisen koulujen ja oppilaitosten opetustyöhön mm. kertomalla yrittäjyydestä tai omaan alaan liittyvistä asioista.
- Yrittäjät eivät tunnista kaikkia yhteistyöstä käytettyjä käsitteitä ja he eivät välttämättä tiedä eri yhteistyömuotojen tarjoamia mahdollisuuksia.
- Yrittäjät kokevat yhteistyön sopivan parhaiten lähes täysi-ikäisten ja sitä vanhempien opiskelijoiden kanssa.
- Suurin osa yrittäjistä näkee koulu-yritysyhteistyötä tukevien palveluiden olevan tärkeitä yhteistyön tukemisessa. Mallit hyvistä käytännöistä ja verkostot sekä yhteystiedot koetaan tärkeimmiksi palvelumuodoiksi, jotka tukevat yritysten kouluyhteistyötä.

- Idearuutu-menetelmän avulla ja hieman syvällisemmin ideoimalla voidaan kyselyvastausten perusteella saada montakin yhteistyöideaa ja –ehdotusta. Myös opettajien kynnys ottaa yrittäjiin yhteyttä madaltui, kun yrityksiä käsiteltiin työryhmissä.
- Asiantuntijaryhmien hyödyntäminen sekä osallistavien ja luovien työskentelytapojen käyttö rikastuttaa ja antaa uusia näkökulmia tutkimustiedon jalostamiseen.

8.2 Toiminta- tai kehittämis ehdotukset

Peilaamalla tutkimuksestamme esiin nousseet johtopäätökset keräämäämme tietoperustaan, olemme päätyneet seuraavassa esiteltäviin toiminta- ja kehittämis ehdotuksiin.

8.2.1 Viestinnälliset toimenpiteet

Kyselytutkimuksen tuloksista paistaa läpi puutteet aiheen viestinnässä ja asian tiedottamisessa erityisesti yrityksiin päin. Viestinnän toimivuus on kuitenkin avainasemassa, jotta kumppanuus ja ylipäänsä yhteistyö sujuisi. Viestinnän kehittämiseksi ehdotamme seuraavia toimenpiteitä:

Yritysrekisterin kehittäminen ja käyttöönotto

Keräämämme yhteystietokanta tulee kehittää eteenpäin niin, että siitä syntyy toimiva yritysrekisteri. Tämä tulee vaatimaan jatkosuunnittelua, jotta yritysrekisteristä muodostuisi parhaiten tarpeisiin sopiva. Suunnittelutyössä tulee ottaa huomioon seuraavat seikat: päivitettävyyden, uusien tietojen saatavuus ja kerääminen, käyttöönoton ja ylläpidon kustannukset ja vastuutahot. Jatkosuunnittelussa voidaan myös miettiä mahdollisen jatkohankkeen käynnistämisen, jolloin rekisteriä voisi lähteä kehittämään kohti yhteistyöpankkiajatusta. Se kokoaisi yhteen yritysten lisäksi yhteistyötä etsivät koulut ja oppilaitokset.

Yrityksille ja paikallisyhdistyksille tiedottaminen

Käsitteenä yrittäjyyskasvatus ja koulu-yritysyhteistyö voivat olla vielä vieraita yrittäjille, kuten tutkimuksestammekin käy ilmi. Yrittäjyyskasvatuksesta ja koulu-yritysyhteistyöstä tulee tiedottaa yrityksille ja paikallisyhdistyksille kertomalla tämän tutkimuksen tuloksista ja avaamalla käsitteitä yrittäjää puhuttelevilla tavoilla. Tiedottamisessa voidaan käyttää löytämiämme hyötynäkökulmia, jotta asia olisi helpommin lähestyttävä. YES-tiimin ehdotuksesta tiedottaminen tullaan toteuttamaan seututiimien kautta mutta myös suoraan tiedottamalla Varsinais-Suomen Yrittäjien paikallisyhdistyksiä tutkimuksen tuloksista. Tutkimuksen tulokset toimivat myös elinkeinoelämän tahojen ja yrittäjyyskasvatuksen kehittäjien työn tukena. Paikallisyhdistysten hallitusten kokouksiin pyritään saamaan asialistalle tutkimuksen tulokset ja paikallisyhdistyksiin toimitetaan yrittäjiä puhutteleva tiedote asiasta. Yleisellä tasolla asiaa tulee tiedottaa pyrkimällä median tietoisuuteen mediatiedotteen ja mahdollisen tiedotustilaisuuden avulla. Tavoitteena tulisi olla mahdollisimman suuren näkyvyyden saaminen asialle mm. lehtijuttujen kautta (liite 9).

Kouluille ja oppilaitoksille tiedottaminen

Koulumaailma on usein kaukana yrittäjän arkipäivästä. Jotta yrittäjyyskasvatuksen pedagogiikka toteutuisi, tarvitaan kuitenkin ympäröivän yhteiskunnan ja yritysten tukea. Yritysten mielipiteet yrittäjyyskasvatuksesta ja osallistumisesta koulujen kanssa tehtävään työhön tulee myös tiedottaa opetustoiminnassa mukana oleville tahoille. Yksi toteutunut esimerkki tämänkaltaisesta tiedottamisesta on maaliskuinen Yrittäjyyden ytimessä -opettajaseminaari. Tutkimustuloksia tulee ottaa esille tulevissa opettajakoulutuksissa ja -tapahtumissa. Myös mahdollinen tiedote kouluille voisi olla tarpeellinen.

8.2.2 Yrityspalveluiden kehittäminen

Tutkimuksemme osoitti, että yrittäjille suunnatuille palveluille on tilaus. Mallit hyvistä käytännöistä ja verkostot sekä yhteystiedot koettiin tärkeimmiksi

palvelumuodoiksi, jotka tukevat yritysten kouluyhteistyötä. Ehdotamme YES-keskuksen kautta tarjottavien yrityspalveluiden kehittämistyöryhmän perustamista, minkä tehtävänä olisi tutkimuksemme pohjalta miettiä, mitä palveluita olisi käytännössä mahdollista toteuttaa. Palvelumuotoina voisi olla mm. yhteistyöpankki, yritysmateriaalit ja koulutukset.

YES-keskuksesta tulee saada yrityksille tukimateriaalia erilaisista yhteistyömuodoista kuten työssäoppiminen, oppilaiden ja opettajien TET-jaksot, opettajavaihdot ja -työelämäjaksot, erilaiset tapahtumat ja projektit yms. YES-keskuksen tulee vahvistaa yrityksille tarjottavaa apua ja mahdollisuuksia kouluyhteistyön aloittamiseen sekä yhteistyötä tukevaa neuvontaa ja valmiita kontakteja kouluihin ja oppilaitoksiin.

8.2.3 Vuorovaikutuksen parantaminen

Aktiivinen vuorovaikutus paikallisten yritysten kanssa on tärkeää, jotta koulujen opettajat ja opinto-ohjaajat pysyisivät ajan tasalla työelämän kehityksestä ja tulevaisuuden osaamistarpeista. Yritykset voivat omalla toiminnallaan vaikuttaa näin ollen nuorten asenteisiin ja käsityksiin työelämästä ja yrittäjyydestä. Opettajat voivat yhteistyön kautta saada tietoa ja syventyä oman oppiaineen opetukseen. Ehdotamme yrittäjien ja opettajien vuorovaikutuksen parantamiseksi hyvien tapahtumakäytäntöjen jatkamista, niitä ovat mm. opettaja-yrittäjätreffit ja opettajien kutsuminen yrittäjäyhdistyksen tilaisuuksiin. Tilaisuuksissa tulee kertoa tutkimuksemme tuloksista ja yritysnäkökulmista yrittäjyyskasvatukseen. Yrittäjyyskasvatuksen seututiimien tulee ottaa vetovastuu tästä toiminnasta. Idearuutu-menetelmästä saamiemme hyvien kokemusten perusteella voimme suositella samankaltaisen menetelmän käyttöä jatkossakin soveltaen sitä niin, että yrityscaset olisivat paperimuodon sijaan ihka oikeita yrittäjiä. Näin yrittäjät ja opettajat voisivat kasvotusten pohtia yhteistyömahdollisuuksia.

8.3 Työn seuranta ja uudet tutkimusaiheet

Koska tutkimuksemme perustana oleva kysely on laadittu sellaiseen muotoon, että se on toistettavissa ja on näin ollen hyödynnettävissä työn seurannassa ja levittämisen apuna. Ehdotamme, että kysely voitaisiin uusida Varsinais-Suomen alueella muutaman vuoden kuluttua, jolloin saataisiin vertailutietoa siitä, miten yrityspalvelut ja tiedottaminen ovat vaikuttaneet yrittäjien mielipiteisiin. Ehdotamme myös, että kysely toteutetaan mahdollisimman nopealla aikataululla kaikkien YES-keskusten alueilla yhteistyössä yrittäjien aluejärjestöjen kanssa. Jotta yrityspalveluita ja erityisesti yritysrekisteriä voisi kehittää kattavaksi, tulisi muidenkin maakuntien alueilla toteuttaa vastaavanlainen yrityskartoitus. Samaa kyselypohjaa käyttämällä voidaan myös vertailla eri YES-alueiden eroavaisuuksia ja tarpeita, jolloin palveluita voidaan paremmin räätälöidä paikallisesti.

Tästä kehittämishankkeesta pois jätetyn case-haastatteluosuuden ja kyselytutkimusten avoimien kysymysten vastauksien laajuudesta syntyi ajatus jatkotutkimuksen tarpeesta. Tämän kehittämishankkeen aikana on suunniteltu yrityksille suunnattu case-tutkimus, joka tullaan toteuttamaan Turun ammattikorkeakoulun tradenomitutkintoon liittyvänä opinnäytetyönä. Tutkimuksessa tullaan ottamaan huomioon yrittäjien motiivit yhteistyössä ja kumppanuusajattelu. Tämä työ antaa myös eväitä ylempään AMK-tutkintoon liittyvän kehittämishankkeen toteuttamiseen.

8.4 Jatkotyön hankkeistaminen

Esittämämme toiminta ja -kehittämisehdotukset voidaan viedä käytäntöön hankkeistamalla. Tutkimuksemme tulosten pohjalta ehdotamme hankeideaa, joka perustuu tässä tutkimuksessa esille nousseisiin kehittämisehdotuksiin ja Pirkanmaan YES-keskuksen YES-yrityskummihankemalliin (Bergroth-Rantanen 2009). Hankkeen aikana valikoitaisiin toimintaan sopivia ja sitoutuneita yrityksiä/yrittäjiä ja heidän kanssa tehdään yksilöllinen sopimus, jossa sovitaan yhteistyön säännöt. Näistä yrityksistä voidaan käyttää nimitystä YES-yrityskummi.

YES-yrityskummit olisivat yrittäjistä ja yrityksistä koostuva vapaaehtoinen verkosto, jotka toimivat koulu-yritysyhteistyön kentässä edistäen koulujen yrittäjyyskasvatusta ja työelämäntuntemusta. Hankkeen seurauksena syntyisi pitkäaikaisia ja erimuotoisia yhteistyömalleja koulujen ja yritysten välillä.

Hankkeen lopputuotteena syntyisi verkkosivusto, jossa esitellään yrittäjiä, jotka haluavat osallistua koulujen käytännön yrittäjyyskasvatukseen ja koulu-yritysyhteistyöhön. Verkkosivusto tulisi palvelemaan niin yrityksiä kuin opetushenkilöstöäkin yrittäjyyskasvatuksen käytännön työssä. Hankkeen tulisi mahdollistaa kehitetyn verkkopalvelun viestimisen ja markkinoinnin yrittäjille ja kouluille.

LÄHTEET

Bergroth-Rantanen, N. 2009. Luotsit-hanke. Tampereen Seudun Uusyrityskeskus ry Ensimetri, Pirkanmaan YES-keskus.

Comission of the European communities. Brussels, 10.11.2005. COM(2005)548 final. 2005/0221 (COD). Proposal for a recommendation of European parliament and of the council on key competences for lifelong learning. Teoksessa Opetusministeriö, Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto 2009. Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat. Opetusministeriön julkaisuja 2009:7. Helsinki: Yliopistopaino.

Crowther, D & Lancaster, G 2009. Research methods. A concise introduction to research in management and business consultancy. 2. painos. Elsevier.

Engeström, Y. 2006. Kaksikäinen asiantuntijaorganisaatio. Kansanterveyslaitoksen julkaisuja B02/2006. Helsinki: Kansanterveyslaitos.

Fonecta 2010. Finder. Viitattu 21.5.2010. <http://www.finder.fi/>

Gibb, A.A. (2005): The future of entrepreneurship education – Determining the basis for coherent policy and practice?. Teoksessa Kyrö, P. & Carrier, C. The dynamics of learning of entrepreneurship in a cross-cultural university context. Entrepreneurs Education Series 2/2005. University of Tampere, Research Centre for Vocational and Professional Education.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7. uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Heikkinen, H. 2007. Toimintatutkimus – toiminnan ja ajattelun taitoa. Teoksessa Aaltola, J & Valli, R. (toim.) 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. 2. korjattu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Heikkinen, H., Rovio, E. & Syrjälä, L. 2007. Toiminnasta tietoon. Vantaa: Dark.

Hirsjärvi, S. & Hurme H. 2009. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Yliopistokustannus.

Holma, A. 2010. YVI – Yrittäjyyskasvatuksen virtuaalisella oppimisympäristöllä yrittävää Varsinais-Suomea. Teoksessa Aulikki Holma & Taina Karjalainen (toim.): ICT-innovaatioita käytäntöön. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 96. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Ikkala, A. 2010. Yrityselämän tulevaisuuden vaatimukset ja yritysyhteistyö tietojenkäsittelyn koulutusohjelmassa. Opinnäytetyö Tampereen ammattikorkeakoulu. Viitattu 25.5.2011. https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/23601/Ikkala_Antti.pdf?sequence=1

Koiranen, M. & Peltonen, M. 1995. Yrittäjyyskasvatus: ajatuksia yrittäjyyteen oppimisesta. Valkeakoski: Konetuumat, Tammer-Paino.

Kuntaliitto 2010. PPP (Public-Private-Partnership) –malli. Viitattu 12.5.2010. http://www.kunnat.net/k_perussivu.asp?path=1;55264;55275;121698;121700;117363;117369.

Kuula, Arja 1999. Toimintatutkimus: kenttätöitä ja muutospyrkimyksiä. Tampere: Vastapaino.

Kyrö, P. & Carrier C. 2005. Entrepreneurial Learning in Universities: Bridges across Borders. Teoksessa Kyrö, P. & Carrier C. (toim.) 2005. The Dynamics of Learning Entrepreneurship in a Cross-Cultural University Context. Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus: Yrittäjyyskasvatuksen julkaisusarja, Tampereen yliopisto.

Kyrö, P., Lehtonen, H. & Ristimäki, K. 2007. Yrittäjyyskasvatuksen suuntia etsimässä. Teoksessa Kyrö, P., Lehtonen, H. & Ristimäki, K. (toim.) 2007. Yrittäjyyskasvatuksen monia suuntia. Hämeenlinna: Tampereen yliopisto.

Kyrö, P. & Ripatti, A. (toim.) 2006. Yrittäjyyskasvatuksen uusia tuulia. Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus: Yrittäjyyskasvatuksen julkaisusarja 4/2006, Tampereen yliopiston kauppakorkeakoulu, Hämeenlinna.

Laitinen, S., Malinen, M., & Hallivuori, E. (toim.) 2010. Uudistuva aikuiskoulutus. Eurooppalaisia kokemuksia ja suomalaisia tulevaisuuksia. Mikkelin ammattikorkeakoulu A: Tutkimuksia ja raportteja - Research Reports 49, 93-107. Mikkeli: Mikkelin ammattikorkeakoulu.

Lappeenrannan teknillinen yliopisto 2011. Yrittäjyyskasvatuksen mittaristo. Viitattu 25.5.2011. <http://developmentcentre.lut.fi/hankesivusto.asp?hid=7>

Leskinen, P-L. 2000. Yrittäjyyttä etsimässä: kokemuksia ja ajatuksia yrittäjyyskasvatuksesta. Helsinki: Edita.

Mankinen, P. 2009. YES-alkukartoitus 2009. Oulun yliopisto. Kajaanin opettajankoulutusyksikkö. YES-keskus.

Niska, L. 2010. Yritysyhteistyö koulutuskuntayhtymässä. Opinnäytetyö Savonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 25.5.2011. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201002172306>

Nuori yrittäjyys ry 2010. NY minicamp. Yrittäjyysvoimavaroja kuudessa tunnissa. Ohjelmaopas.

Nuori yrittäjyys ry 2011. NY 24h -leiri. Viitattu 25.3.2011. <http://www.nuoriyrittajyys.fi/content/section/7/91/lang,finnish/>

Opetushallitus 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. DNO 1/011/2004. Helsinki.

Opetusministeriö, Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto 2004. Yrittäjyyskasvatuksen linjaukset ja toimenpideohjelma. Opetusministeriön julkaisuja 2004:18. Helsinki: Yliopistopaino.

Opetusministeriö, Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto 2009. Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat. Opetusministeriön julkaisuja 2009:7. Helsinki: Yliopistopaino.

Paakkunainen, K. 2007. Alkaisinko yrittäjäksi? Tutkimus nuorten yrittäjyyspoliittisista kirjoituksista ja asenteista. Yksityisyrittäjien Säätiö, Kerhokeskus-Koulutyön tuki ry, Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 1. Viitattu 16.12.2010. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/yritys.pdf>

Remes, L. (2003): Yrittäjyyskasvatuksen kolme diskurssia. Studies in Education, Psychology and Social Sciences 213. Jyväskylän Yliopisto. Viitattu 16.12.2010. <http://selene.lib.jyu.fi:8080/vaitos/studies/studeduc/9513914267.pdf>

Ristimäki, K. 2000. Koulun ja yrityselämän yhteistyö yrittäjyyskasvatuksen toimintamuotona. Vaasan yliopiston julkaisuja. Vaasa: Vaasan yliopisto.

Ristimäki, K. 2004. Yrittäjyyskasvatus. Järvenpää: Yrityssanoma Oy.

Seikkula-Leino, J. 2006. Perusopetuksen opetussuunnitelmauudistus 2004-2006 ja yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen. Paikallinen opetussuunnitelmatyö yrittäjyyskasvatuksen näkökulmasta. Opetusministeriön julkaisuja 2006:22. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto. Helsinki: Yliopistopaino

Seikkula-Leino, J. 2007. Opetussuunnitelmauudistus ja yrittäjyyskasvatuksen toteuttaminen. Opetusministeriön julkaisuja 2007:28. Opetusministeriö. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto. Helsinki: Yliopistopaino

Suomen Yrittäjät 2010a. Yrittäjyys kantaa Suomea 2011-2015 –tavoiteohjelma.

Suomen Yrittäjät 2010b. Yrittäjyys Suomessa. Viitattu 3.5.2010. <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/suomenyrittajat/yrittajyys Suomessa/>.

Taloudellinen Tiedotustoimisto 2008. Koulu + yritys = yhteistyö. Hyvät käytännöt kiertämään. Helsinki: Taloudellinen Tiedotustoimisto ry.

Taloudellinen Tiedotustoimisto 2010a. Yhteistyön muodot. Viitattu 12.5.2010. <http://www.tat.fi/Yritykset/Koulu-yritysyhteistyoe/Yhteistyoen-muodot>.

Taloudellinen Tiedotustoimisto 2010b. Yritykset. Viitattu 22.4.2010. <http://www.tat.fi/yritykset>.

Tiikkala, A., Ruskovaara, E., Rytkölä, T., Troberg, E., Seikkula-Leino, J. 2010 Evaluation and values of entrepreneurship education in basic education. Julkaistu sähköisessä ESU-konferenssijulkaisussa. ISBN 978-9985-4-0618-2 (CD-ROM).

Tiikkala A., Ruskovaara E., Rytkölä, T. & Seikkula-Leino, J., & Troberg Eliisa. 2010. Evaluation and values of entrepreneurship education. ESU Conference 2010 University of Tartu, 22 – 28 August, Tartu, Estonia. ISBN 978-9985-4-0618-2.

Tiikkala, A., Ruskovaara, E., Rytkölä, T., Seikkula-Leino, J. Jussila, I & Troberg, E. 2010. Do we need to evaluate entrepreneurship education? And what do teachers say? FinPin conference proceedings. Innovation and Entrepreneurship in Universities. FinPin conference, 25 – 27 April, Joensuu, Finland.

Tiikkala A., Ruskovaara, E., Rytkölä, T., Troberg E. & Seikkula-Leino, J. 2010. Yrittäjyyskasvatuksen arvot ja arvioinnin lähtökohdat. Yrittäjyyskasvatuspäivät, 31 September -1 October, Turku, Finland.

Tiikkala, A., Ruskovaara, E., Rytkölä, T., Seikkula-Leino, J., Iiro Jussila, I., Troberg, E. 2010. Entrepreneurship education in Finnish basic level education: who, how, and what to evaluate? Viitattu 25.5.2011. http://www.yvi.fi/uploads/articles/finpin_final.pdf In Marja-Leena Neuvonen-Rauhala (eds.), Innovation and entrepreneurship in Universities. The Proceedings of the 3rd International FINPIN 2010 Conference, Tampere. Lahti University of Applied Sciences. C:72.138-148. ISBN 978-951-827-112-6.

Tiikkala, A., Ruskovaara, E., Rytkölä, T., Troberg, E. & Seikkula-Leino, J. 2010. Yrittäjyyskasvatuksen arvot ja arvioinnin lähtökohdat perus- ja toisella asteella. Viitattu 25.5.2011. <http://www.yvi.fi/uploads/articles/yktt2010.pdf>

Tiikkala, A., Seikkula-Leino, J., Ruskovaara, E., Hytinkoski, P. & Troberg, E. 2011. Yrittäjyyskasvatuksen arvioinnin kehittäminen. Viitattu 25.5.2011. http://www.yvi.fi/uploads/articles/yk_arv_kehittaminen.pdf. Julkaistaan Turun yliopiston sarjassa.

Troberg, E., Seikkula-Leino, J. & Ruskovaara, E. forthcoming. Co-operatives in the entrepreneurship education at Finnish universities of applied sciences. International Journal of Co-operative Management.

Utriainen, V. 2003. Yrittäjyyskasvatus käytännössä. Kokemuksia ja esimerkkejä Yrittäjyys ja kunnat – hankkeesta. Suomen Kuntaliitto, Helsinki

Valtakunnallinen YES ry. 2011. Aluepäällikköjen YES-alue tapaaminen 8.2.2011.

Vesalainen, J. 2006. Kaupankäynnistä kumppanuuteen. Yritystenvälisten suhteiden elementit, analusointi ja kehittäminen. Helsinki: Teknologiaateollisuus ry.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Helsinki: Tammi.

Vuorinen, I. 2001. Tuhat tapaa opettaa: menetelmäopas opettajille, kouluttajille ja ryhmän ohjaajille. Tampere: Resurssi.

YES-keskus. 2010a. YES-katalogi – koulu-yritysyhteistyö. No 1.

YES-keskus 2010b. YES-palvelut. Viitattu 5.5.2010. http://www.yes-keskus.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=713&Itemid=199

YVI-hanke 2011. Mitä YVI on? Viitattu 25.5.2011. <http://www.yvi.fi/yvi>

1) Yrityksen sijanti (paikkakunta)

2) Yrityksen toimiala

- ☐ Teollisuus
- ☐ Rakentaminen
- ☐ Kauppa
- ☐ Liikenne
- ☐ Palvelut
- ☐ Muu toimiala

3) Yrityksen henkilöstömäärä

- ☐ Yksinyrittäjä
- ☐ 2-3
- ☐ 4-5
- ☐ 6-7
- ☐ 8-9
- ☐ 10-19
- ☐ 20-49
- ☐ 50-99
- ☐ 100-

4) Arvioi yritysten osallistumisen tärkeyttä koulujen yrittäjyyskasvatustyössä.

Erittäin tärkeää   Tärkeää   Melko tärkeää   Ei ollenkaan tärkeää   En osaa sanoa
☐   ☐   ☐   ☐   ☐

5) Onko yrityksenne tehnyt tai tekeekö parhaillaan yhteistyötä jonkun paikallisen koulun/oppilaitoksen kanssa?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

6) Arvioi miten seuraavat yhteistyömuodot sopivat teidän yrityksellenne.

	Hyvin	Melko hyvin	Huonosti	Ei ollenkaan	En osaa sanoa
TET-työelämään tutustuminen	☐	☐	☐	☐	☐
Ammatillinen työssäopiminen	☐	☐	☐	☐	☐
Työharjoittelu	☐	☐	☐	☐	☐
Kesätyöpaikat	☐	☐	☐	☐	☐
Oppisopimuskoulutus	☐	☐	☐	☐	☐
Erillisprojektit	☐	☐	☐	☐	☐
Kummiluokkatoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Opettajavierailu yrityksessä	☐	☐	☐	☐	☐
Oppilasryhmävierailu yrityksessä	☐	☐	☐	☐	☐
Yrityksen esittäytyminen koululla	☐	☐	☐	☐	☐
Mini-/harjoitusyritysten neuvonantajana toimiminen	☐	☐	☐	☐	☐
Toimiminen oppilaitoksen hallintotehtävissä tms.	☐	☐	☐	☐	☐

7) Mitkä muut yhteistyömuodot sopivat yritykselle?

8) Arvioi minkä kouluasteen oppilaiden/opiskelijoiden kanssa näette yhteistyön mahdolliseksi.

- ☐ Alakoulu (n. 7-12-vuotiaat)
- ☐ Yläkoulu (n. 13-16-vuotiaat)
- ☐ Toinen aste (lukio tai ammatillinen koulutus)
- ☐ Korkea-aste (ammattikorkeakoulu tai yliopisto)
- ☐ Aikuiskoulutus

9) Arvioi yrityksille tarjottavien koulu-yritysyhteistyötä tukevien palveluiden ja valmiiden mallien tärkeyttä yrityksenne.

Erittäin tärkeää   Tärkeää   Melko tärkeää   Ei ollenkaan tärkeää   En osaa sanoa

10) Mitkä palvelut auttaisivat yritystänne tekemään yhteistyötä koulujen/oppilaitosten kanssa? Valitse mielestäsi kolme tärkeintä palvelua yrityksellenne.

- ☐ Oppaita koulu-yritysyhteistyön tekemiseen
- ☐ Materiaaliapua esim. yrityksen markkinointiin oppilaitokseen päin
- ☐ Konsultointi, avustaminen koulu-yritysyhteistyön aloittamisessa
- ☐ Koulutusta koulu-yhteistyön tekemiseen
- ☐ Malleja hyvistä käytännöistä
- ☐ Verkostoja ja yhteystietoja
- ☐ Koulu-yritysyhteistyön ulkoistaminen

11) Kerro ehdotuksesi ja ideasi koulu-yritysyhteistyön kehittämiseksi.

Tavoitteenamme on luoda rekisteri yrityksistä, jotka haluavat olla mukana tekemässä yhteistyötä koulujen kanssa. Mikäli yrityksenne tiedot voi lisätä rekisteriin, täytä alla olevat tiedot.

Yhteystietolomake

Yritys

Postiosoite

Postinumero ja -toimipaikka

Yhteyshenkilö

Sähköposti

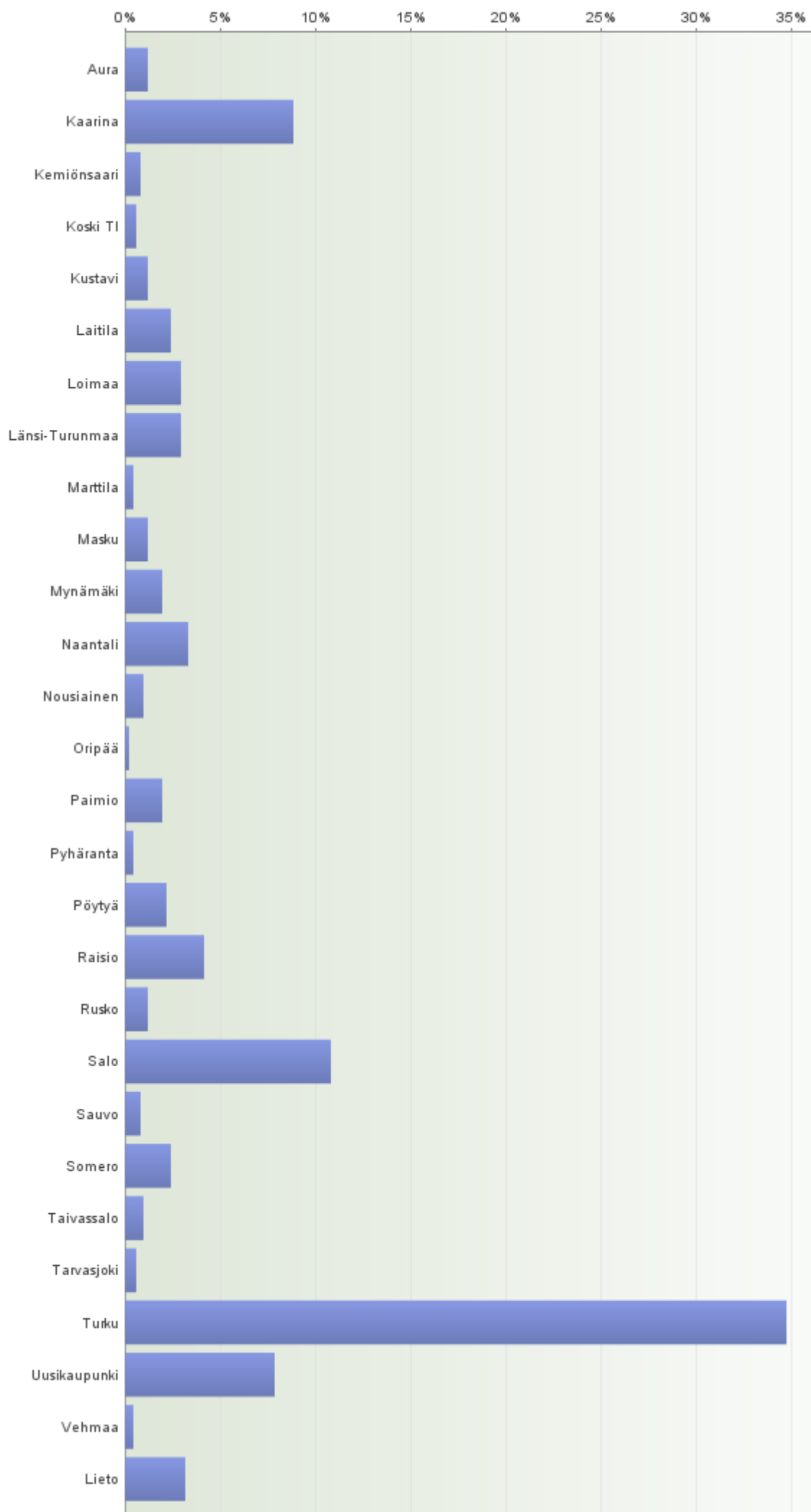
Puhelinnumero

Lähetä

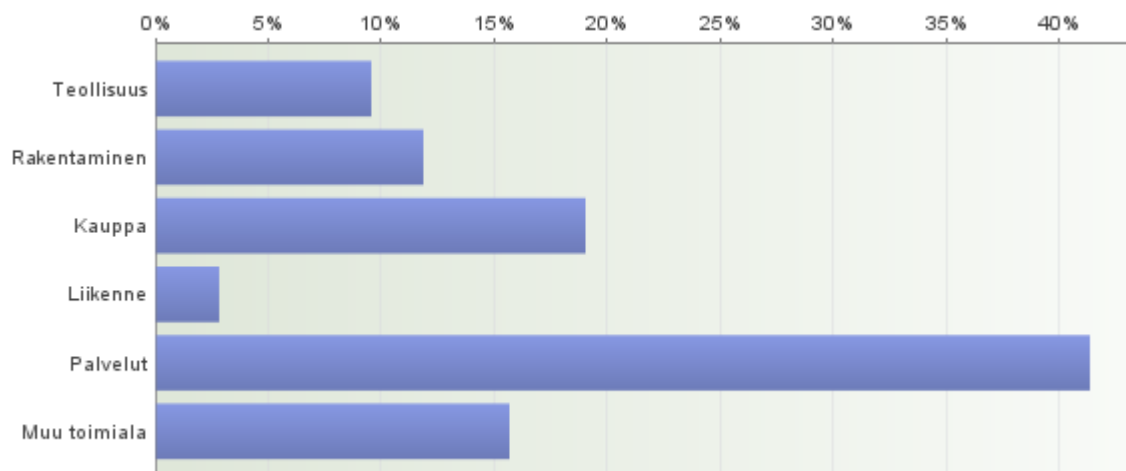
1. Yrityksen sijainti
Vastaajien määrä: 511

LIITE 2

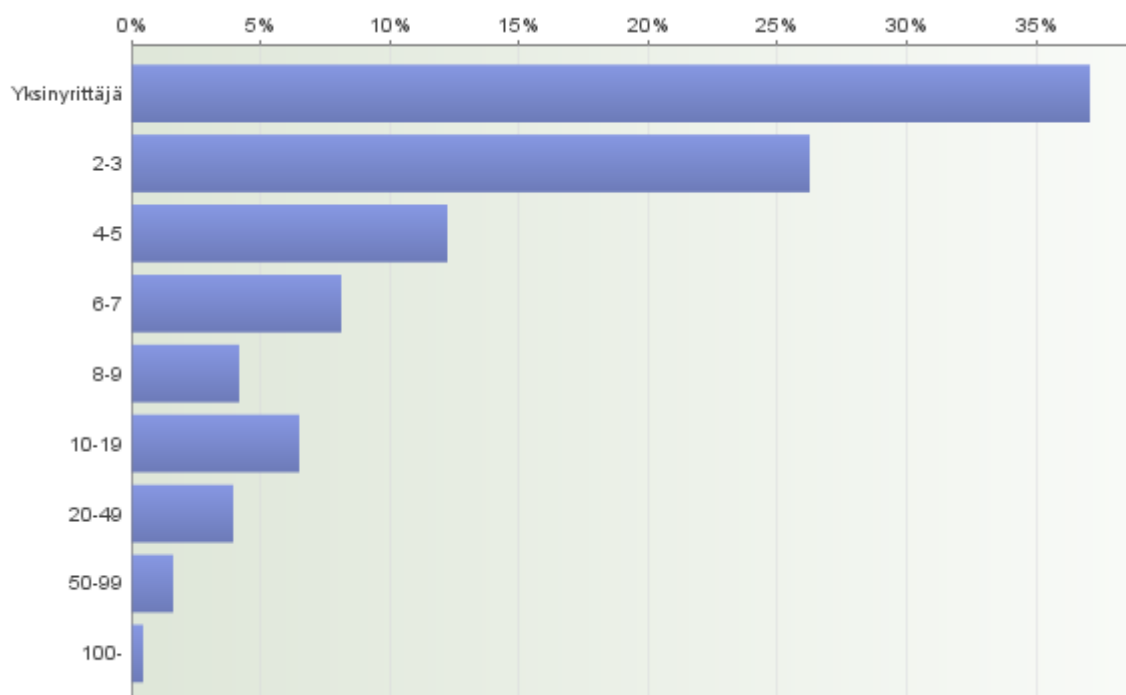
2. Yrityksen toimiala

Vastaajien määrä: 506

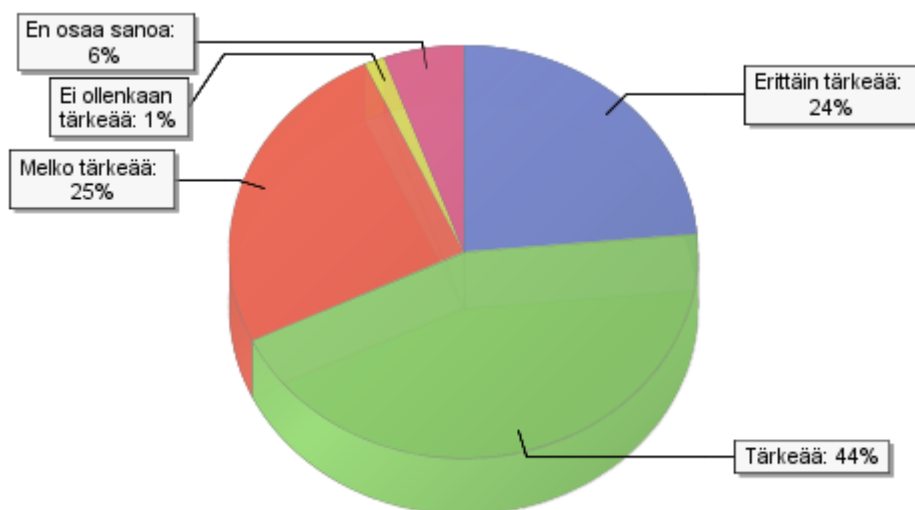
3. Yrityksen henkilöstömäärä

Vastaajien määrä: 508

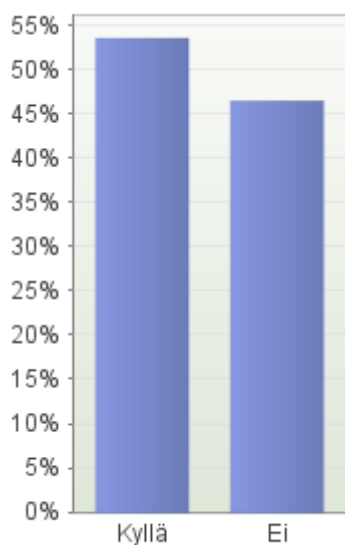
4. Arvioi yritysten osallistumisen tärkeyttä koulujen yrittäjyyskasvatustyössä.

Vastaajien määrä: 508

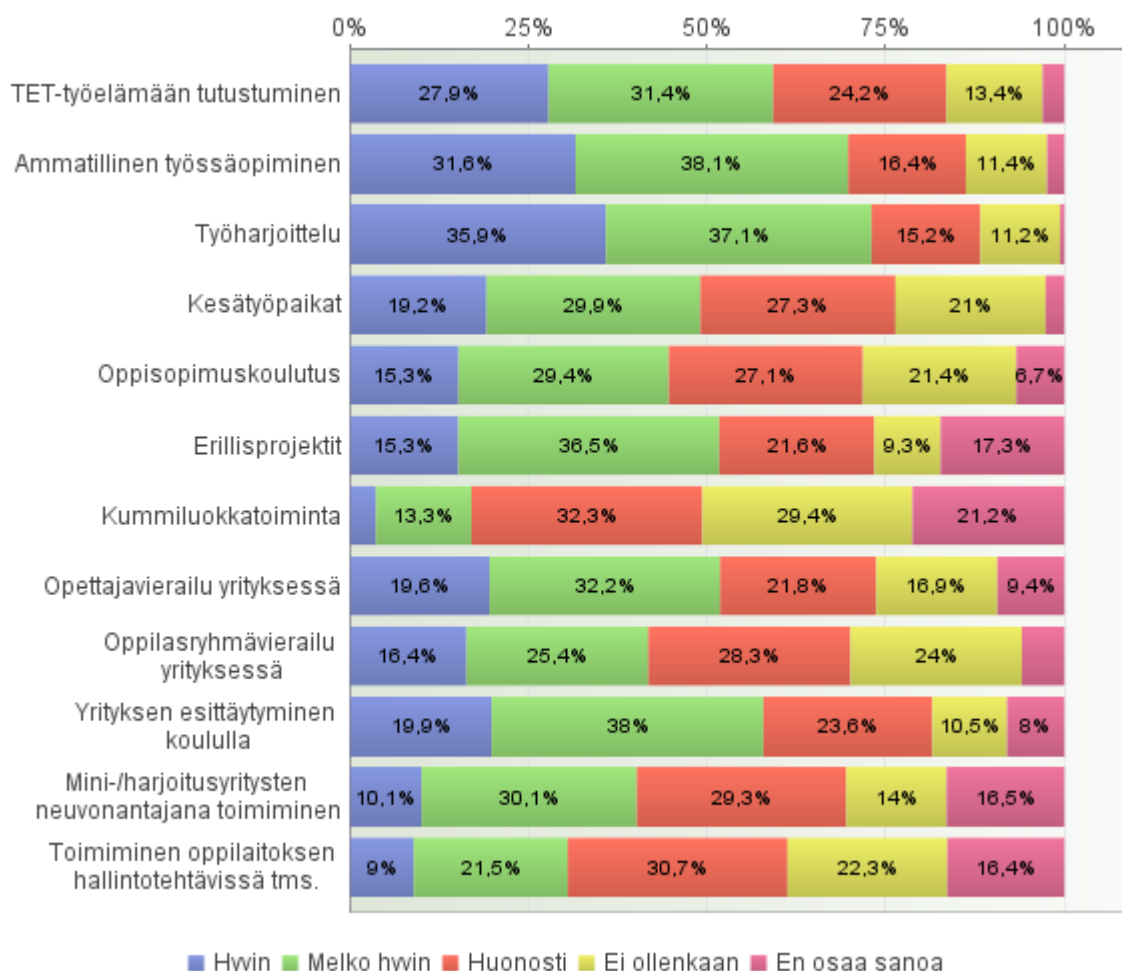
5. Onko yrityksenne tehnyt tai tekeekö parhaillaan yhteistyötä jonkun paikallisen koulun/oppilaitoksen kanssa?

Vastaajien määrä: 508

6. Arvioi miten seuraavat yhteistyömuodot sopivat teidän yrityksellenne.

Vastaajien määrä: 510

7. Mitkä muut yhteistyömuodot sopivat yritykselle?

Vastaajien määrä: 73

- Mentorointi alkavalle saman alan yritykselle tai alaa opiskelevalle
- Minulla on ollut edellä mainitut ryhmät yrityksessäni harjoittelujaksoilla. Yksin yrittäjänä aikaa ei tahdo riittää enempään.
- Ei sovi. Liikun työni puolesta liian paljon, myös ulkomailla.
- Teen suurimman osan työstäni tilaajan tiloissa, tehtaan kunnossapitotöitä, siksi on vaikea kehittää muotoja jolla voisi olla mukana koulu yhteistyössä. Kesätyö on mahdollinen yhteistyömuoto, sekin edellyttää metallialan tai vastaavan ammatillista koulutuspohjaa vähintään vuoden ajalta, sekä 18v ikää.
- työharjoittelijoiden sijoittamiseen yritykseen.
- Yrityksellämme on mahdollisuus opastaa työharjoittelijaa ja aikaresursseja ohjata työharjoittelijoita tekemään päätöksiä tulevaisuuden työntekevalinnoissaan
- tempaukset, tapahtumat,
- .
- Luennot, projektimuotoiset harjoitustyöt
- lakisäätelee toimintaamme niin tarkasti, ettei nämä yhteistyöt ole oikein mahdollisia
- Yksittäisten koulupäivien tai tuntien pitäminen.
- opiskelijoiden asuntoasiat kuntoon.
- Oppilaitoksen palvelutarjonnassa suunnittelijana ja/tai alihankkijana toimiminen.

- Kehittämisen ideointi yrityksen suunnasta, kehitysprojektit jne.
- Yrityksen pitämät ammatilliset luennot oppilaitoksessa.
Opinnäytetyöt, insinöörityöt
- ei tule muita mieleen kuin nuo edellämainitut
- yleensä harjoittelupaikat
- luennot: tunnit ja luentokokonaisuudet kuntoutuksesta, kuntouttavasta hoitotyöstä

tietotekniikkataitojen siirtäminen suoraan ja konkreettisesti yrityksen hyödyksi, eli pienryhmä yhteistyötä ja sen seurauksena konkreettista apua yritykselle esim. datanomiopiskelijoiden kanssa toteutettuna (ei pelkkiä peruskoulutuksia asiasta)

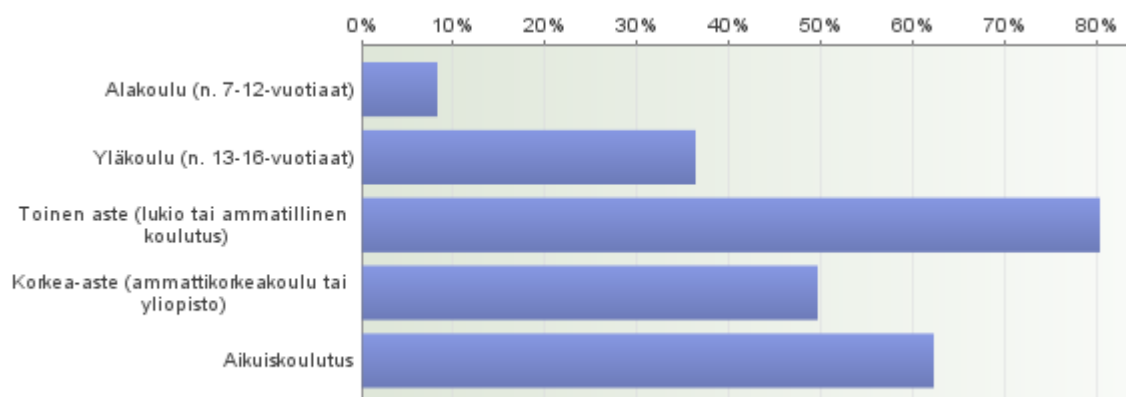
- Valokuvaterapeuttinenryhmä
Taideterapeuttinen ryhmä
- Projekti luonteisten töiden teettäminen ammattiluokilla
kun tuntuu että oppilaitoksilla ei ole rahaa hankkia
raaka-aineita että voisivat opetella käden taitoja.
Esim. kalan ja lihankäsittely.
- En usko, että minun yritystoimintani voi ollenkaan toimia koulujen kanssa yhteistyössä.
- Perhepäivähoitopaikat / päiväkodit yhteistyö heidän kanssaan.
- kurssien järjestäminen kouluille erikoisosaamisalastamme - voimme tarjota käytännön esimerkkejä enemmän
kuin oppisuunnitelmiin usein kuuluu.
- Oppilaitoksissa kouluttaminen.
- Yrittäjä voisi myös toimia esim. määräaikaisen opettajana oppilaitoksessa vaikkapa projektin ajan.
- Tällä hetkellä on sisällä korkeakoulu tilausyhteistyötutkimus.
Kun tämä tutkimus valmistuu, toinen vastaava menossa kevään aikana sisälle. Kyseinen laitteisto on lahjoitettu
korkeakoulun käyttöön.
- en osaa sanoa
- Neuvonta ja yksinyrittäjän / yrittäjän hyvät ja huonot puolet.
- Tarvittaessa etsiä kesätyö-, harjoittelu ja työssäoppimispaikkoja muista yrityksistä.
Käydä kertomassa yritystoiminnasta kouluissa.
- ?
- Erikois-, diplomi- lopputöiden ohjaaminen/sparraus
- Koska yritykseni tarjoaa nimenomaan veneilykasvatukseen sopivaa koulutusta, voisi jonkin koulun retken
(vaikka Vepsän retki) yhteydessä olla esittely vuokravene- ja koulutusyritykseni toiminnasta ja veneestä.
- hyvät tavat palvelualalla kunniaan.kurssi
- Info koulujen eri tapahtumista, ja niiden sovittaminen käytännön yhteistyöhön.
- opinnäytetyöt, luennot, tutorointi
- Teemme jo nyt erittäin tiivistä yhteistyötä oman alan ammatillisten oppilaitosten kanssa. Yrityksessämme on
jatkuvasti oppilaita suorittamassa työssäoppimisjaksoja. Tämä yhteistyö toimii meillä erinomaisesti.
- ei mikään
- Koulutuksen myynti, konsultointipalvelut
- Meille sopisi kouluryhmien kuljetus mutta Pöytyällä auto otetaan mieluummin vieraalta paikkakunnalta kuin
koulun vieressä olevalta yrittäjältä.
- 1) Liikuntatapahtumat
2)Yläkoulu-/lukioikäisten liikuntapalvelut ja valmennus
3)Luontoretket ja vaellukset
- Tutustuminen menneeseen aikaan museotavaroiden esittelyllä ja opastamalla miten niitä käytetään.
- Tarjota liikuntapalveluja kouluille.
- En osaa sanoa.
- tarvitsemme vain satunnaisesti työvoimaa.
- Markkinointi ja myynnin edistäminen,

- Yrittäjiksi aikoville kertoa, mitä yrittäminen on, erityisesti kiinnostaa matkailualanyritykset.
- Näyttökokeiden järjestäminen
- -
- en osaa vastata
- Oman alan tunnetuksi tekeminen opiskelijoille.
- oppilaitosten toimikuntiin osallistuminen
- Oma yrityksemme on vielä lanseeramassa tuotetta markkinoille, teemme mielellämme yhteistyötä, mutta ajankohta aikaisintaan syksyllä-10.
- Kaikki edellämainittu on jo käytössä, ja hyvin toimiva juttu!
- Yrityksen päätoimiala on purjekoululaiva, ensisijassa lukio-opetuksen oppiympäristön erikoistuneena. Kaikki erillaisiin ja eri tasoihin oppimisprosesseihin osallistuminen opintoympäristönä sekä projektialustana on päätoimialaa, jolla voisimme kehittyä oppilaitoksien kanssa.
- Lisätietoja kohta 2. Insinööri-toimisto , Maatalous ja elämysmatkailu. Rakennustoiminta. Otetaan harjoittelija jos löytyy.
- Tutkimusapu voisi olla tarpeen...
- hmm yritykseni on pieni ja tuotantotilat ahtaat siksi en oikein ole vielä sitä pohtinut syvällisemmin.
- Liikennekasvatustyo kouluissa. (Olen nyt Kiinassa => aa:n ja oo:n pisteet puuttuvat!). Vastaan kyselyyn Ajo-opet-brandin nimissä. Meillä on kahden eri yrityksen alla neljä autokoulua, joista kaksi Turussa, yksi Raisiossa ja yksi Naantalissa.
- koulutus
- Tällaisen yrityksen toimintaan ei sovellu tämänlainen yhteistyö tai koulutus. Yrityksemme toiminta perustuu vahvaan kokemukseen ja erikoisosaamiseen.
- Koulujen liikunta-, matematiikan tai biologian tunnit sopisivat varsinkin toukokuussa ja elo-syys-lokakuussa hyvin yrityksemme toimintaan. Tilamme toiminta ja ympäristömme olisi myös oiva paikka ryhmäyttää uusia oppilaita syyslukukauden alussa.
Ensi kesänsä meillä on perättäin 24. leirikesä ja ikäjakautumalla 6- 15v. Leiriläisiä on ollut noin 65-100 junioria/kesä (kahtena viime kesänä poikaleiriläisiä on ollut yli 20/ 8-13v) + neljä omaa lasta olen kasvattanut puolisoni kanssa aikuisiksi - 2 poikaa ja 2 tyttöä. Minulla on yo-todistus + pankkialan kokemusta+ vuoden mittainen perhepäivähoitajakoulutus+ yläasteella täysin sokean pojan koulunkäyntiavustajana toimin vuoden+kasvatusopin appro Turun yliopistosta -81 + oman ratsastusalan ohjaajakoulutukset Ypäjällä. Kokemusta on myös työskentelystä esim TYKS:in sairaalakoulun oppilaiden kanssa.
- Luennointi maatalousalan oppilaitoksissa
- Pieni/lyhyt luento oppilaille oppilaitoksessa siitä mitä itse tekee - kuten esim USA:ssa tehdään
- Teen pääasiassa kotisiivouksia. Ainut tapa jolla ehkä voisin olla esim yläkoulun oppilaiden kanssa yhteistyössä, olisi opettaa nykyaikaisia siivoustapoja oppilaille.
- mahdollisesti jonkun kurssin pitäminen koulussa
- Koulutus, seminaari, luentotyypiset vierailut koulussa.
Kertomalla mitä on yrittäjän arki ja miten minusta tuli yrittäjä.
Lisäksi yrityksen verkostoitumisesta ja sen tärkeydestä.
- Yhteiskoulutukset
- Mahdolliset tietoiskut yms kouluissa "Työilo"
- Gradut/lopputyöt. Oppilaitosten opiskelijoiden tekemät harjoitustyöt, joissa opiskelijat tekevät käytännön työtä alallaan ja tulos käytetään yrityksen hyödyksi.
- Yhteistyö paikallisen yläasteen muodossa on toiminut hyvi. TET-toiminta sopii meille hyvin, sitä kautta olemme saaneet hyviä kesätyöntekijöitä.
- Periaatteessa kaikki on mahdollista mutta ammattiliitot kieltävät melkein kaiken edellä mainitussa kysymyksessä olevat vaihtoehdot jos yksikin henkilö on lomeutettuna, että se siitä
- Rekrymessut

- Oppilastyöt
- yrittäjyydestä kertominen yhtenä työmahdollisuutena

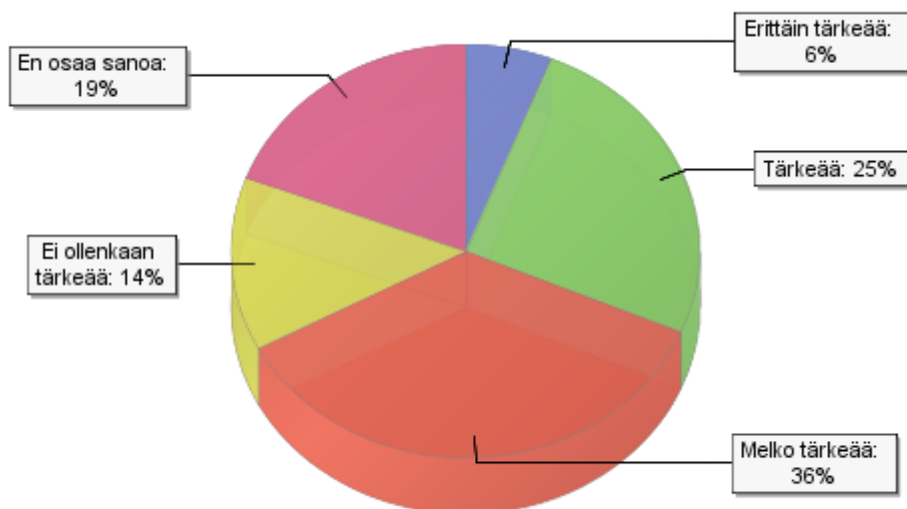
8. Arvioi minkä kouluasteen oppilaiden/opiskelijoiden kanssa näette yhteistyön mahdolliseksi.

Vastaajien määrä: 500

9. Arvioi yrityksille tarjottavien koulu-yritysyhteistyötä tukevien palveluiden ja valmiiden mallien tärkeyttä yrityksenne.

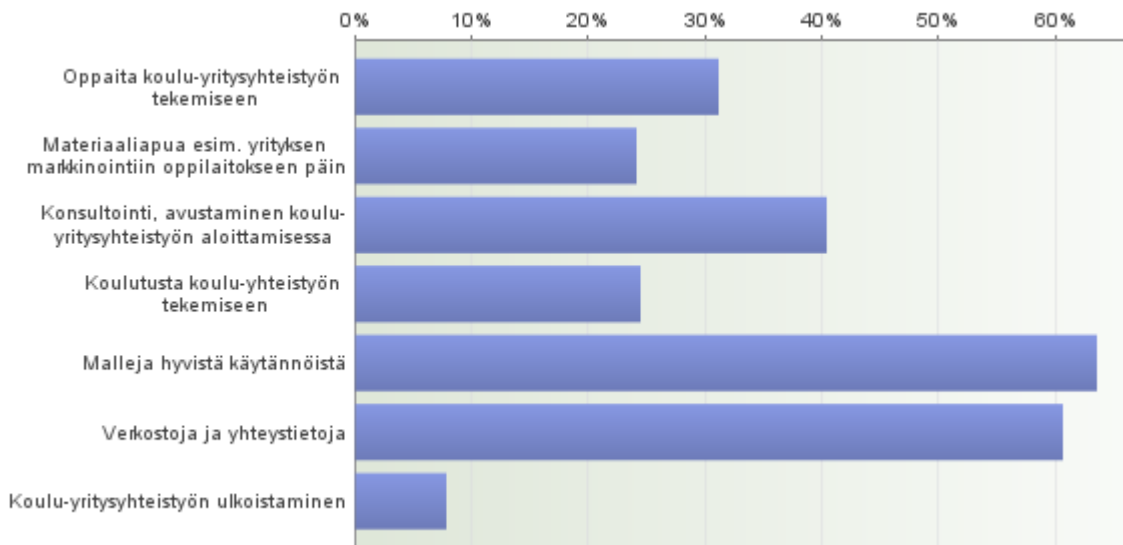
Vastaajien määrä: 503

10. Mitkä palvelut auttaisivat yritystänne tekemään yhteistyötä koulujen/oppilaitosten kanssa?

Valitse mielestäsi kolme tärkeintä palvelua yrityksellenne.

Vastaajien määrä: 449

11. Kerro ehdotuksesi ja ideasi koulu-yritysyhteistyön kehittämiseksi.

Vastaajien määrä: 87

- Oppilaitokset voisivat yhdessä yrittäjien paikallisjärjestön kanssa järjestää verkostoitumispäiviä tai esim. tutustumista oppilaitoksen toimintaan. Tämä kannattaisi tehdä toimialoittain. Yhteistyössä tärkeintä ovat kuitenkin ihmissuhteet eli opettajan ja yrittäjän hyvä kommunikaatio. Myös ohjattavaan oppilaaseen on hyvä tutustua.
- Toivoisimme, että opettajat olisivat aktiivisempia kertomaan yhteistyöyrityksistä opiskelijoille ja auttaisivat opiskelijaa saamaan hyvän, opiskelijalle sopivan työharjoittelupaikan, eikä vain sitä paikkaa mihin sattuu pääsemään.
- jonkilainen projekti, missä oppilaat saisivat perustaa yrityksen ja toimia ikäänkuin yrittäjinä yrityksessä
- Itse olen opiskellut uuden ammatin vasta 4 vuotta sitten ja omalla kohdallani työharjoittelulla oli suuri merkitys. Opiskeltuani kahdessa eri oppilaitoksessa, toisessa opettajat kävivät tarkastamassa työharjoittelun sujumista ja toisessa ei. Mielestäni se, että oppilaitos on kiinnostunut siitä mitä harjoittelija tekee ja miten osallistuu, luon myös työnantajalle enemmän vastuuta osallistua ohjaukseen. Eikä asenne ole "no eiköhän me jotain keksitää" ja harjoittelija tuhoaa papereita seuraavat kaksi harjoitteluviikkoa tai siivoaa nurkkia ja pesee kukkamaljakoita.
- Koulut voisivat enemmän kartoittaa itse lähialueen yrityksiä jotka sopisivat työharjoittelupaikaksi tms. Monet toimivat aina vain samojen yrittäjien kanssa. Itse joutuu olemaan tyrkylä kouluihin päin, jotta huomaisivat. Työharjoittelijoiden työmatkoja pitäisi tukea.
- Paikallisyhdistysten avulla toteutettavat lyhyet projektit ja koulu päivät. Kesätyöpaikkojen aikainen informointi. Oppilaitosten tietoisuuden lisääminen harjoittelu paikoista.
- Yritykseni sopii oppilaille jotka on aidosti kiinnostunut asiasta ja ovat monitaitoisia ihmisiä. Toiminta on hyvin laaja.. Muuta en osaa sanoa.
- Merenkulku asiat koulu hoitaa ottamalla yhteyttä varustamoon , sillä se selviää yhdellä puhelinsoitolla.
- Oleellista on tehdä konkreettisia asioita ja saadat ihmiset innostumaan tekemisestä ja ongelmien ratkomisesta. Projekteissa lopputuloksen arvostelu ei ole niin tärkeää kuin sen arviointi, että laittoiko oppilas itsensä oikeasti peliin, sillä siitä yrittäjyydessä on kyse. Koulu-yritysyhteistyö voisi toimia ainakin sellaisissa asioissa, joissa osallistuvilla yrityksillä on jokin todellinen tarve viimeisimmän tiedon hyödyntämiseen ja uusien ideoiden synnyttämiseen. Ideoiden käytäntöön tai testaukseen vieminen puolestaan olisi mitä erinomaisinta koulutusta. Sosiaalisten ongelmien ratkominen voisi olla erityinen aihepiiri, jota kautta yritykset ja oppilaitos tuottaisivat

julkista arvoa (public value) sekä saisivat Good Will'ia...

- Koulutuksen pitää antaa myös yritykselle jotain. Jos järjestetään koulutusta se pitää olla sisällöltään yritysten odotuksen mukainen, eikä palvella pelkästään oppilaitoksen selviämistä esim. rahoituksen saanti oppilaitokselle ei riitä vaan oppilaitoksen pitää kantaa vastuu koulutuksesta antamiensa lupausten mukaisesti. Jos on valittu "ohjausryhmiä" niille pitää tiedottaa miten koulutus etenee ja miten koulutus on yleisesti onnistunut (palautteet oppilailta jne.).
- Kaikki edellämäinitut yhteistyöt ovat ehdottoman tärkeitä nuoren ihmisen kehittymiseen ja oppimiseen sekä työelämän ymmärtämiseen. Toteutus käytännössä yksinyrittäjän kohdalla on kuitenkin mahdoton, oma työskentely kärsii kun on seurattava ja opastettava oppilasta, kuitenkin hänen työsuoritustaan ei voi laskuttaa ja yrittäjän työpäivät venyvät entisestään. En laita tietojani yhteystietolomakkeeseen, koska minulle tulee viikottain nyt jo hirveät määrät erilaisia oppisopimustoiveita, työ- ja kesäharjoittelupaikkakyselyjä yms.
- Oppilaitokset voisivat ostaa käytännön ammattilaisilta luentoja. Vakio-opetuksen taso monella alalla on teoreettista ja kaukana käytännön työelämästä!
- Keskustelu/ideointitilaisuus opettajat/yrityksen edustat jossa kertoisimme mitä me voisimme antaa koulutukseen
- Yläkoulu ja toinen aste
Kouluryhmän vierailut yrityksessä sisältäen ennakkotehtävän ja luennon yrityksessä (luentopalkkio)
  - oman yrityksen osaamisalueena on pukeutuminen, pukuhistoria, pukeutumisetiketti
  - tehtävä vierailulla: eri vuosikymmenten vaatteita nähtävillä, joista jokainen voisi stailata asukokonaisuuden ja ne voisi valokuvata yrityksen tiloissa
- esim. datamoniopiskelija voisi tehdä minulle kotisivut, laskupohjia, tilastosivuja, asiakasrekisteriä ym. ja media asistentit kotisivuja ym markkinointiasiaa, pystyn luennoimaan fysioterapiasta, kuntoutuksesta, työterveyteen liittyvistä asioista esim
- Erikoisalalla toimiminen estää minkä tahansa yhteistyön. Spesifisti harjoittelupaikkaa kysymällä se onnistuu. Yksin töitä tekevänä, asiakkaat eivät aina ymmärrä, jos vieraita on seuraamassa työskentelyä. Asiakkaat olettavat, että ovat ainoastaan minun ohjauksessani. Satunnaiset opiskelijat mahdollisia. Edelliset yhteydenotot ja yhteistyöt ovat olleet yritykseltäni avustuksia, koska niistä ei ole saanut korvausta kuin kiitoksen muodossa.
- valokuvaterapeuttinen ryhmä -tutkimus oheen(?)
taideterapeuttinen ryhmä
- Koulu voisi olla aloitteen tekijänä yritysten suuntaan.
Opetus suunnitelmia tehtäessä pitäisi jo kartoittaa yhteistyö alueet yritysten kanssa.
Kummiluokka toiminta voisi olla hyvä ratkaisu varsinkin ammattiopinnoissa.
Meillä on hyviä kokemuksia kummioppilastoiminnasta.
- Minusta opettajilla on erityisen outo suhtautuminen yrityksiin. Kaikkea pitää saada alennuksella tai ilmaiseksi. Sain juuri kuulla sanottavan, että ei "ei kai tämä mikään kustannuskysymys teille ole" kun ei suostu ilmaiseksi antamaan.
Saan joka kerta sen käsityksen että yrittäjät ovat "ryöväreitä" kun palvelen opettajia.
Niin eikö opettajat todella tiedä, että monet yrittäjät tekevät raskaita, pitkiä päiviä ja haluavat myös palkkaa.
Opettajat ensin oppimaan edes jotain yritysmaailmasta, en tosin osaa ratkaista miten se tapahtuu.
- Opettajat pitäisi saada aktivoitua ja heidän pitäisi itse jalkautua opiskelemaan yrityksissä kun oppilaat ovat harjoittelujaksolla. Opettajien paperitöitä pitäisi vähentää ja opetuksen sisältöä parantaa sekä tarkistaa että opettajat ovat ammatillisesti ajan tasalla (ammatillinen ja korkeakouluopetus). Opettajien työharjoittelu esim. kesällä olisi oltava pakollista saavathan he palkkaa kyseiseltä ajalta ja tämän takia ammattitaitoa tulisi silloin kehittää!
- Yhteistyö yritysten sekä koulujen välillä voisi olla kiinteämmin järjestettyä - harjoittelusta kiinnostuneet yritykset saisivat esimerkiksi varmuudella harjoittelijat / kesätyöntekijät oppilaitosten kautta. Tämä parantaisi koulujen palveluita myös ja vähentäisi opiskelijoiden ns. turhia hakemuksia, kun paikat voitaisiin täyttää jo ennalta sovittun mallin mukaan.
Oma toimintamme on toistaiseksi hyvin pienimuotoista, joten tällä hetkellä yhteistyötä on hankalampi järjestää. Olen kuitenkin mielelläni mukana "kuulolla" miten yhteistyö kehittyy, sillä toivomme, että jatkossa voimme

paremmin osallistua tarjoamalla harjoittelu ja / tai kesätyöpaikkoja.

- Ok nykyiset muodot, opettajat töihin tutustumaan mm. ammatti-instituutista ja oppimaan nykysteollisuuden vaatimuksia!
- Yritysten ja koulun vuorovaikutusta.
- Kts. kohta 7. Oppilaitokset voisivat käyttää alansa ammattilaisia ja asiantuntijoita tarvittaessa.
- Mielenkiinnolla kyllä katselen idean jos hyvä sellainen ehdotetaan. Tällä hetkellä on nämä pari tutkimusta sisällä, ja toisella katetaan toista tutkimusta. Harjoittelijoiden ottaminen yritykseen on äärimmäisen haastavaa isojen projektien puuttuessa.
- Parin tunnin luento joka vuosiryhmälle. Jos joku siitä innostuu saa se oppilas olla mukana pari keikkaa kentällä.
- Yrityksen tiedot koulun kotisivulla on hyvä asia, esim. TET jaksolaiset osaavat kysyä paikkoja.
- Varmaan paras tapa aloittaa oli se mikä jo jokin aika sitten harrastettiin eli että yrittäjä meni kuuluun kertomaan itsestään, yrityksestä, yrittäjäksi ryhtyminen, koulutus.
- Ammattikouluilla ja aikuispuolelle ehdottomasti "kenttänäkemystä" tarvitaan lisää oppilaitoksiin. Yritysten edustajia konsultoimaan kouluille ja koulut tutustumaan yrityksiin ja ns. oikeaan elämään vaikka projektien muodossa.
- Henkilökohtaiset kontaktit ovat olleet meillä avainasemassa koulujen kanssa tehtävässä yhteistyössä.
- voin pitää kurssseja, voin kertoa oman liiketoimintani aloittamisesta, välipalaprojekti...
- emailillä saisi koululla päätetyt yhteishenkilöiden henkilö-, asiayhteys-, yhteystiedot ja ajankohdat.
- Mitä tahansa tehdäänkin se pitää tapahtua koululaisten eli vastaanottajien ymmärryksen mukaan.
- Päästä kertomaan työpaikasta ja alasta kouluun
- Yrittäjiä ja alalla toimivia ammattilaisia kertomaan opiskelijoille todellisuudesta, koska opettajilta puuttuu usein todellinen alan tuntemus. Varsinkin niiltä, jotka ovat ikänsä toimineet vain opettajina. Tämä on vakava ongelma. Miten voidaan puhua ammattikoulusta saati ammattikorkeakoulusta, jos opettajilla ei ole kokemusta työskentelystä alalla muuta kuin opettajana? Opetussuunnitelmia ja -sisältöjä tulisi kehittää jatkuvasti vastaamaan työelämän mukaisiksi, jotta opiskelu oikeasti antaisi valmiuksia suoriutua työelämässä vaadittavista monihaasteisista tehtävistä. Resurssien puute on vain selitys, muutoksia pystytään tekemään, mikäli halua ja osaamista on.

Yritysyhteistyöprojektit ovat ensiarvoisen tärkeitä opiskelijoille, koska silloin pääsee luomaan kontakteja ja haastelemaan sitä oikeaa työelämää kaikkine haasteineen. Näissä yhteistyöprojekteissa pitää vaan varmistaa, ettei koulun byrokraatia ja opettajien ammattitaidottomuus syö yritysten kiinnostusta jatkaa vastaavanlaisia projekteja tulevaisuudessa.

Oma yritykseni on syntynyt ammattikorkeakouluopintojen lomassa, joten tiedän koulupuolen tilanteen hyvin. Olen myös koulun jälkeen tarjonnut lukuisia työharjoittelu- ja opinnäytetyömahdollisuuksia opiskelijoille. Olen myös tarjonnut tietotaitoani alasta AMK:lle esim. luentojen muodossa. Tosi asia on, että kaikista näistä työharjoitteluista ja opinnäytetöistä yritykseni on saanut hyvin hyvin vähän mitään takaisin, vaikka olemme panostaneet opiskelijoihin paljon. Syy lienee pitkälti siinä, että heidän valmiutensa jopa viimeisenä lukuvuotena ovat vielä niin heikot, että suurin aika menee 3-4 vuoden aikana jääneiden aukkojen paikkaamiseen. Nimenomaan kaupalliselta kannalta katsottuna. Näin ollen heikohkot kokemukset ovat syöneet melko lailla kiinnostustani tehdä enää oppilaitosten opetustyötä ilmaiseksi, koska se aika on pois omalta yritykseltäni.

- olen kokeillut kaikenlaisia harjoittelijoita sun muita. mutta useimmista tulee vain pettymyksiä. opiskelijat ja nuoret ovat nykyään niin laiskoja ja tekemättömiä, kun vissiin kaikki saadaan valmiina niin mitään ei ole pakko tehdä.

minun mielestä yritysoppimista vain ehdottomasti niin että on oikeesti kiinnostunut alasta ja on valmis ottamaan oppia vastaan ei vain seisomalla vaan tekemällä. itse otan enään todella harvoin harjoittelijoita. mahdolliset harjoittelijat ovat nykyään sitten alankoulussa ja sielläkään ei ensimmäistä vuotta. koulu-yritysyhteistyö on minusta opiskelijoista itsestä kiinni.

usein on tullut myös ammattikoulun oppilaiden kanssa vastaan asia joka erityisesti huolestuttaa, kun kouluissa ei enään opeteta kuin puolivalmistuotteiden käyttöä. eli eihän oppilaat edes osaa mitään kun ei opeteta. mietin usein ovatko ammatillisten koulujen opettajat ihan päteviä...

itse olen aikoinani kun olin "nuori" saanut omalla reippaudella, työstä/alasta kiinnostumisella ja oma-aloitteisuudella paljon harjoittelusta poikineita työ- ja kesätyöpaikkoja.

nykynuoret eivät katso enään tällaisia asioita tärkeiksi. opiskelijat itse vastuuseen yhteistyön toimimisesta ja halusta olla harjoittelussa.

- Opettajat voisivat kysyä myös neuvoja, kun ovat ihan pihalla itekkin jostain asioista.
- Toimet voisivat olla esim. erityisprojekteja, jotka ovat molempia osapuolia hyödyttäviä. Oppilaat voisivat osallistua yrityksessä joihinkin tällaisiin osioihin ja taas yrityksen edustaja koulussa voisi kerota oman alansa asioista.
- Tällä hetkellä yritykseni toimii niin pienessä tilassa, että tämän kaltainen toiminta ei onnistu. Olen asiasta kuitenkin kiinnostunut ja itsekin käsityöalan artemikoulutuksen myötä tekstiileistä kiinnostuneena valmis antamaan mahdollisuuden toiselle kokeilla työtä. Valmistan kestopaippoja ja pienimuotoisesti myös vauvojen/lasten vaatteita myyntiin jälleenmyyjilleni ja verkkokauppaani. Kierrän myös jonkun verran alan tapahtumia. Tosin asunnon vaihdon myötä tulen sitten saamaan isomman työhuoneen ja sinne mahtuu myös mahdolliset työntekijät.
- 1.Voin tarjota kouluprojekteihin materiaaliapua, käydä mentoroimassa koulussa tapahtuvan projektin aikana, tarjota mainosikkunanäkyvyyttä konkreettisten tuotosten esittelyyn. Kokemuksia on.
- 2. Kouluosuuskunnan kehittäminen. Yrityksen perustaminen jo kouluaikana.
- Olemme olleet mukana Oma yritys-projektissa. Mielestäni se on toiminut hyvin.
- Voisimme tuoda pankkialan tietoa oppilaille pankkituntien muodossa.
- Jos koulutoimi vähän ajatteliusi oman paikkakunnan yrittäjiä eikä suosisi vieraspaikkakuntalaisia, vaikka oman paikkakunnan yrittäjät eivät pysty kestittämään silmäntekeviä.
- 1)Neuvottelut kiinnostuksensa ilmoittaneiden yritysten kanssa
- 2)Oppilaitosten ilmittamiset kiinnostuksensa osoittaneille yrityksille, mitä halavat/tarvitsevat
- Oppilas- ja opettaja- sekä taustaryhmien vierailut yrityksessä.
- Ei mitään uusia ideoita, mutta koulun ja paikallisen yrittäjähdistyksen välisessä yhteistyössä on varmasti kehittämisen mahdollisuuksia.
- Yrityksen myynnin ja markkinoinnin edistystyössä. Media markkinointi ja mainonta graafiset palvelut ja internetmarkkinoinnin lisääminen.
- Muutamat oppilaitokset ovat pyrkineet siirtämään osan opetuksesta, esim ammattitutkintoa, yrityksille antamatta minkäänlaista taloudellista tukea toimintaan. Yksityisyrittäjä ei millään pysty toimimaan tällä tavalla; jos ei tule rahaa niin silloin ei tehdä on yleinen periaate.
- Jos kouluissa pitää säästää resursseja alkoon kaatako vastuun yritysten niskaan!
- Asennemuutosta yrityksissä koululaisystävällisemmäksi.
- Suorat yhteydet alan koulutukseen ja tutkimukseen.
- -
- Koulu-yritys-yhteistyöpankki. Molemmat listaavat potentiaaliset yhteistyömuodot/yhteistyötarpeet nettiin. Koulu kertoo, mitä se tarjoaa/tarvitsee, ja yritys kertoo mitä se tarjoaa/tarvitsee. Tätä kautta voisivat mahdolliset yhteistyöparit löytää toisensa. Listaan yhteyshenkilön nimi ja palautelinkki tarve/palvelukohtaisesti.
- Lisä yhteistyötä oppilaitoksen ja yrityksen välillä.
- Yrityksille voisi kertoa enemmän työharjoittelupaikoista ja niiden mahdollisuuksista opiskelijoille. Teen itse yhteistyötä TAO:n ja Bovalius Opiston kanssa. Harjoittelijoita on ollut myös Haktosta.
- Kerrotaan yrityksistä kouluissa, käydään kertomassa itsestämme.
- yrittäjät vierailevat kouluilla kertomassa työstään ja yrittämisestä
- Salossa olemme erittäin tyytyväisiä olevaan yhteistyöhön.
- Turun Suomalaisen Yhteiskoulun lukion merilinjan kanssa käynnistytävä koululaivatoiminta olisi laajennettavissa myöhemmin laajemmaksi oppilaitosyhteistyöksi merilinjan kanssa yhteivoimin. Eritasoisien koulutuksien tarjoamisessa laajemmalle Suomeen / Itämeren altaaseen.
- Yhteinen selkeä rekisteri
- toimin yrityksemme edustajana valtion kalatalous ja ympäristöinstituutissa näytön arvioijana, kalankäsittelyn, jalostuksen ja kaupan osioissa, arviointiin liittyvien osioiden koulutuksen kehittäminen kiinnostaa, koska oma kokemukseni on alkaen 11/1972 elintarvikkeiden kaupan kanssa ja vuodesta 1976 yrittäjänä, joten paljon on

annettavaa mutta uuden oppiminen edelleen kiinnostaa

- Ei Ole
- Yrittäjien kokemusten esittely opiskelijoille, ei niinkään yritysten esittely, vaan mitä on yrittäjänä toimiminen ja millaisia ominaisuuksia yritykset työntekijältä odottavat ammatillisen osaamisen lisäksi. Toisin sanoen, miten pärjätä työelämässä opiskelujen jälkeen.
- Harjoittelu paikkoja olisi jos olisi jollain tarvetta. Oppilaitoksiin on muutamiin soiteltu ja vastaus on että riittävästi on harjoittelupaikkoja. Kesätoita on tarjottu ... kun ei ole kyse mediaseksikkästä työstä, ei ole ollut tarjokkaita. Myös palkkaus tarjous on ollut liian pientä. Mutta kun samalla hinnalla saa osaavan työhön.
- Projektiluontoiset esim markkinointi, tapahtuma yms. tempausavut voisivat toimia.
- Ehkä yrittämisen kanustamiseen.
- Koulut voisivat järjestää info-tilaisuuksia, joihin yrittäjät voisivat osallistua kuullakseen, miten yritysten toivotaan osallistuvan yhteistyöhön. Tiedottamista voisi parantaa koulujen osalta. Nykyisin tiedottaminen toimii melko heikosti, mikä johtunee siitä, että asia on vielä aika uusi.
- Tutustumiskäynnit puolin ja toisin.
- Meilla on valmiudet antaa nuorten liikennekasvatusta ala-asteesta lukioikäisiin saakka.
- Minusta yrittäjien kattojärjestö ja koululaitos keskustelisivat miten opetussuunnitelmiin voitaisiin ottaa oppitunteja yleisestä työelämässä olost ja vastapainona olisi yrittäjänä toimimisen valottaminen.
- Ihan ensiksi tet-työelämään tutustuminen: lisätä pitäisi TÖIDEN HARJOITTELU, pelkkä perässä kävely ei riitä. Jos oppilas on jo 15 täyttänyt ja koulusta tulee paperi: tet-harjoittelu pyritään toteuttamaan kouluajan puitteissa ja kuitenkin vähintään 30h/vko - ruokailuaika. Niin kyllä 15 v täyttänyt, jos hän saa kerta ruuankin ja pitkämatkalaiset vielä majoituksen pystyy työskentelemään loistavasti 7,5 h * 5pv/vko. SITTEN olisi kyllä tosi suotavaa, jos opot kävisivät esim syksyllä edes joka 3.vuosi oman koulualueensa niissä yrityksissä, jotka ottavat tet-oppilaita. Kaksi opoa on käynyt meillä viimeisen 20 vuoden aikana, ja ainakin 60 tet-oppilasta on ko aikana ollut / vähintään 6-7 eri koulusta Raisen ja Helsingin välistä ja opotkin ovat vaihtuneet.

Meillä on ollut muutama aikuisopiskelija työssäoppimassa ja he +koulut ovat olleet tyytyväisiä.

Ratsastusurheilun tutustumisen voisi sijoittaa samalla tavalla ala- ja yläasteen ohjelmaan kuin uinti- ja laskettumatkat. Lisäksi voisi vuosien jälkeen uudestaan lämmitellä keväisen koulujen välisen ratsastuskilpailun: kouluratsastus, esteratsastus ja katrilliryhmät (musiikki-ratsastusta ryhmässä peilikuvana) .

Ratsastuskoulullamme on ihan selvästi vapaata aikaa koulujen ryhmille aamupäivisin ja esim iltapäivän koululiikunnan 2-tunti kello 13-15 tai 14-16 olisi loistavaa ratsastusaikaa oppilaille. Yrityksemme on ihan 10-tien vieressä, joten kuljetukset koulukyydillä tai vanhempien hakemana kotiin sujuvat helposti.

- Maatalousalalle suuntautuva koulutus sopii yritykseni toimintaan, sillä toimimiseni siementen kunnostuksen parissa on ainoaa maassamme. Olemme jo keskustelleet alustavasti maatalousoppilaitosten kanssa yhteistyön aloittamisesta. Se on jäänyt suunnittelun asteelle, mutta nyt sitä voisi käynnistää.
- tällä hetkellä 2 kertaa vuodessa sisustus alanopiskelit vierailee yrityksessä. työssä oppimis harjoituksia 2 kertaa vuodessa. Ammattikoulussa valmistuvia ,harjoittelioita.
- Voisin hyvinkin lähteä kouluttamaan työlleni jatkajaa.
- Sauvon yrittäjät tukivat paikallisen 4H-kerhon järjestämään työelämän ajokortti koulutusta. Yhdeksän luokan oppilaille kerrottiin työelämään sijoittumisesta, oikeuksista, velvollisuuksista ja mahdollisuuksista. Olin yhtenä päivän kertomassa oppilaille työnantajan ja yrittäjän näkökulmia työntekijästä. Mielestäni vastaavaa koulutusta tulisi tarjota muissakin kouluissa.
- Työssäoppimisjaksoja porrastaa useampaan jaksoon.
- Tulen mielelläni vierailulle kouluun: Koulutus, seminaari, luentotyyppiset vierailut koulussa. Kertomalla mitä on yrittäjän arki ja miten minusta tuli yrittäjä. Lisäksi yrityksen verkostoitumisesta ja sen tärkeydestä.

- Kustannamme lehtiä, joita koulut voivat käyttää apuna opetuksessa.
- www-sivuihin liittyviä projekteja voimme tarjota opiskelijoille.
- Tämän hetken tilanteessa yritysjohton pohdinnoissa on lähitulevaisuuden kannattavuus ja työllisyys. Toiminnan tehostaminen nousee entistä enemmän esille. Yrityksen sisäinen koulutus tuleekin tärkeämmäksi ja siinä samalla työntekijöiden entistä parempi motivointi, jaksaminen. Tässä asiassa tarvittaisiin laajempaa yhteiskunnallista keskustelua mm perheiden merkityksen ja hyvinvoinnin palauttamisen tärkeydestä myös työ yhteisön hyvinvoinnin takaajaksi. Työvoiman saanti ei ainakaan vielä ole ollut ongelma. Näkyvissä on kuitenkin työntekijöiden väärät ja ylisuudet odotukset taloutensa kehityksestä ja perheensä kantokyvystä, niin henkisestä kuin taloudellisesta.
- Näenkin yhteistyön koulujen/oppilaitosten kanssa tärkeänä ennenkaikkea kahden suuntaisesti.
- Oppilaitoksen ja koulun välisessä vuorovaikutuksessa on tärkeää että opettava opettaja on aktiivinen ja yhteydessä mahdollisiin harjoitteluyrityksiin. Oppilaitosten tulee lähettää yrityksille yhteystiedot eli numerot/sähköpostiosoitteet joista harjoittelijoita voi tiedustella.
- Huom! Liketoimintani on myyty kaksi vuotta sitten. Yritys on tällä hetkellä lepäävässä tilassa. Kouluyhteistyö pitää saada toimimaan paitsi paikallisesti myös alueellisesti. Näin ollen KOKO esim. läntisen alueen yhdistysten (puheenjohtajien!) mukaan saaminen on elinehto. Yes-keskuksen vetovastuu myös oleellinen. Ryhmät eivät pitkän päälle toimi itseohjautuvasti. Sivistys-/koulutoimenjohtajien ja ennen kaikkea REHTORIEN sitouttaminen tärkeää. Tässä Yes-keskuksella myös vetovastuu.
- Alkuun voisi lähteä vaikkapa järjestämällä oppilaitoksessa kattava yritysmenu. Yrittäjälle yritysesittelytilaisuus, jossa tavoitteena on luoda kokonaiskuva yritystoiminnan käynnistämisestä, toimialavalinnasta, rahoituksesta. Lisäksi tietenkin käytännön asiaa yrityksen pyörittämisestä, toimintatavoista, asiakkaista, markkinoinnista ja toimintaedellytyksistä.
- Kuka tähän on valmis on eri juttu, mutta eipä olla pelkän teorian varassa.
- Olisimme valmiit yritysvierailun järjestämiseen. Toimintamme sopii esimerkiksi CIMO- ja muiden vaihto-oppilaiden tarpeisiin. Opiskelijoita on myös jo paljon asiakkainamme.
- Kokemuksen jakaminen työhönvalmentajalta mahdolliset harjoitteet ja keskustelut yms
- Oppilaitoksien harjoitustöihin yritysmaailman toimeksiantoja ja näin mahdollisuus saada kokemusta työelämästä omalta alaltaan sekä auttaa erityisesti aloittavia yrityksiä mm. markkinatutkimuksen ja palvelujen/tuotteiden kehittämisen kannalta. Tradetalolla TKU AMK tällainen malli on, mutta vastaava pitäisi olla myös yliopiston ja kauppakorkean puolella.
- Koulu-yritysyhteistyön pitää lähteä yrityksen ulkopuolelta ja olla mahdollisimman valmiiksi valmisteltua, koska kouluilla ei kuitenkaan ole varaa maksaa yrityksen käyttämiä työtunteja. Isoja projekteja varten pitää olla rahoitus, mutta pienempiä voi tehdä korvauksetta. Kaikki yhteistyö eri ikäisten kanssa on tärkeää, koska ei-yrittäjillä on kovin olematon kuva yrittämisestä ja sen lainalaisuuksista.
- Mitä nämä kohdassa 10 olevat vaihtoehdot oikeasti tarkoittavat, nähdäkseni taas hölynäköisen liturgiaa saiskos suomeksikin käännettynä eikä pelkkää virkamies latinaa.
- Hienoja sanoja mutta mitä se tarkoittaa?
- Oppilaat, jotka eivät aio jatkaa tai ovat epävarmoja jatkon suhteen olisi hyvä nähdä esim. fyysisen työn kuva eli rasittavuus, yksitoikkoisuus, työajat, siisteys jne. >> tällöin voisi mieli muuttua opiskelun suhteen.

Yrittäjät pitävät kouluyhteistyötä tärkeänä

Varsinais-Suomen Yrittäjä –lehti 04/2010

- Yrittäjäyyskasvatusta on tutkittu paljon koulujen ja opettajien näkökulmasta – yrittäjien näkökulma on perustunut paljolti oletuksiin. Me lähdimme selvittämään, mitä mieltä yrittäjät oikeasti ovat, kertoo Varsinais-Suomen Yrittäjien kehittämispäällikkö Johanna Vainio.

Hänen ja Linda Wessmanin yhteistutkimus valmistuu Varsinais-Suomen YES-keskukselle, jonka tehtävänä nimenomaan on toimia linkkinä opetustoiminnan ja elinkeinoelämän välillä.

Tutkimus perustuu pitkälti nettikyselyyn, johon viime helmikuussa vastasi yli 500 varsinaissuomalaista yrittäjää. Tulokset yllättivät positiivisesti.

- Yrittäjät pitävät koulujen yrittäjäyyskasvatustyöhön osallistumista tärkeänä, mikä on ehkä ollut

meillä sellainen mutu-tuntuma tähänkin asti, tutkijat toteavat.

Vastaajista 24 prosenttia piti yhteistyötä erittäin tärkeänä, 44 prosenttia tärkeänä ja 25 prosenttia melko tärkeänä. Yli 53 prosenttia oli jo tehnyt kouluyhteistyötä. Merkillepantavaa on, että suurin osa vastaajista oli yksinyrittäjiä tai muuten hyvin pieniä yrityksiä.

Yhteistyöllä tarkoitettiin laajasti kaikkea TET-harjoittelusta ammatilliseen työssäoppimiseen, erillisprojekteista kummiluokkatointaan tai yritysvierailuista harjoitusyritysten neuvonantajana toimimiseen.

- Vastaajilla oli myös paljon omia ehdotuksiaan siitä, mitä he voisivat tehdä. Näitä vastauksia käsitellään seuraavaksi yrittäjäyyskasvatuksen seututiimeissä, lupaa Linda Wessman.

Lainahöyhenet-pukuvuokraamo Turussa pitävä Anna Helena Hannikainen oli yksi vastaajista, joilla oli myös omia ehdotuksia koulutusyhteistyöstä.

- Minulla on ollut noin 40 harjoittelijaa tai työssäoppijaa ammattikorkeakouluista ja käsi- ja taideteollisuusopilaitoksista. Projekteja on ollut myös esimerkiksi Yrkeshöghskolan Novian kanssa, josta koko luokka osallistui erääseen projektiin, kertoo Hannikainen.

Hän on myös toiminut päättötöiden ohjaajana, mikä usein antaa mahdollisuuden vähän syvällisempään keskusteluun ohjattavan kanssa.

- Mielestäni koulutusyhteistyö voisi mennä vähän syvemmällekin. Yksittäisissä projekteissa ehtisin itsekin paremmin mukaan, pohtii myös opettajan pätevyyden omaava yrittäjä.

-ap

Salon ammatti-instituutista vaatetusartisaaniksi valmistuva Laura Salmisto on Anna Helena Hannikaisen tämänhetkinen työssäharjoittelija. Oppinäytetyönä valmistuu panterikuvioinen jakku.